

BULLETIN

ODDELENIA DOKUMENTÁCIE, ANALYTIKY A KOMPARATISTIKY
KANCELÁRIE NAJVVŠŠIEHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Prezumpcia neviný
Príručka judikatúry k čl. 6 dohovoru

Súdny systém
Poľskej republiky

Nariadenie 32022R0850
Systém e-CODEX

Poradné stanovisko o rozdiel v zaobchádzaní
so združeniami vlastníkov pozemkov

Použitie sily pri zaist'ovaní bezpečnosti na demonštráciách
Prehľad judikatúry ESĽP

XI. ročník

ISSN: 2453-7705

2/2022

AKTUALITY

Novinky na pôde Rady Európy.....3
Mgr. Barbara Babáková

**Poradné stanovisko o rozdiel v zaobchádzaní
so združeniami vlastníkov pozemkov**.....6
Mgr. Barbara Babáková

ČLÁNKY

Súdny systém Poľskej republiky.....11
Mgr. Vladimír Benčo

LEGISLATÍVA

**Nariadenie 32022R0850
Systém e-CODEX**.....18
JUDr. Mária Matisová, Mgr. Libuša Žuborová Jánošíková

Z JUDIKATÚRY

Podané predbežné otázky — SD EÚ.....21
Mgr. Branislav Bunčák

Rozhodnuté predbežné otázky — SD EÚ.....23
Mgr. Branislav Bunčák

Z rozhodovacej činnosti SD EÚ.....25
JUDr. Tatiana Siranko Kanáliková, PhD.

**Výber rozhodnutí súdov členských štátov EÚ z ob-
lasti správneho práva (JuriFast)**.....32
Mgr. Katarína Drábiková, Mgr. Zuzana Kuricová,
JUDr. Mária Matisová

**Použitie sily pri zaist'ovaní bezpečnosti na demon-
štráciách**.....35
Mgr. Marína Gandelová, Mgr. Katarína Siveková

**Prezumpcia nevinu
Príručka judikatúry ESJP k čl. 6 dohovoru z tres-
tnoprávneho hľadiska**.....47
JUDr. Martina Rosinová

Vážené kolegyně, kolegovia, milí čitatelia,

s radosťou Vám predstavujeme druhé tohto-
ročné číslo Bulletinu Oddelenia analytiky, doku-
mentácie a komparatistiky kancelárie Najvyššieho
súdu Slovenskej republiky (ďalej len „bulletin“),
v ktorom sa môžete dozvedieť zaujímavé informácie
z oblasti európskeho súdnictva a legislatívy.

V rámci článkov venujúcich sa súdnym systé-
mom Vám tentokrát predstavíme súdny systém Poľ-
skej republiky.

V rubrike venujúcej sa európskej legislatíve
sme sa zamerali na nariadenie Európskeho parla-
mentu a Rady (EÚ) 2022/850 z 30. mája 2022
o počítačovom systéme na cezhraničnú elektronickú
výmenu údajov v oblasti justičnej spolupráce
v občianskych a trestných veciach (systém e-CODEX)
a o zmene nariadenia (EÚ) 2018/1726, ktorého
cieľom je zabezpečiť účinný prístup všetkých občanov
a podnikateľov k spravodlivosti a uľahčiť justičnú
spoluprácu v občianskych, obchodných a v trestných
veciach medzi členskými štátmi.

V pravidelných rubrikách venujúcich sa ju-
dikatúre sa môžete oboznámiť s podanými a roz-
hodnutými predbežnými otázkami, ako aj s rozhod-
nutiami vnútroštátnych súdov členských štátov EÚ
v oblasti správneho súdnictva z databázy JuriFast
Združenia štátnych rád a najvyšších správnych sú-
dov EÚ.

Európsky súd pre ľudské práva jednomyselne
prijal poradné stanovisko, ako odpoveď na žiadosť,
ktorú sformulovala Štátna rada Francúzskej repub-
liky. V článku Poradné stanovisko o rozdiel v za-
obchádzaní so združeniami vlastníkov pozemkov
Vás oboznámime s bližšími okolnosťami vedúcimi
k jeho prijatiu.

V závere bulletinu vám predkladáme prehľad
judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva
na tému Použitie sily pri zaist'ovaní bezpečnosti
na demonštráciách a preklad výňatku z Príručky
judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva
k článku 6 Európskeho dohovoru o ochrane ľud-
ských práv a základných slobôd z trestnoprávneho
hľadiska – Prezumpcia nevinu.

Príjemné čítanie a všetko dobré v novom ro-
ku 2023 Vám praje

**kolektív Oddelenia dokumentácie, analytiky
a komparatistiky Kancelárie Najvyššieho súdu
Slovenskej republiky**

BULLETIN

odborný recenzovaný právnický časopis

Vydáva:

Kancelária Najvyššieho súdu Slovenskej republiky
Oddelenie dokumentácie, analytiky a komparatistiky
Župné námestie 13, 814 90 Bratislava

Vychádza dvakrát ročne v online verzii

Zodpovedný redaktor: Barbara Babáková

Korektúra: Barbara Babáková

Toto číslo vyšlo dňa 30. 12. 2022

ISSN 2453-7705

Názory a postoje vyjadrené v príspevkoch sú názormi ich autorov a nemožno
ich považovať za názory Najvyššieho súdu Slovenskej republiky.

Novinky na pôde Rady Európy

VÝBOR MINISTROV PRIJAL USMERNENIE O PREDCHÁDZANÍ PORUŠOVANIU DOHOVORU O OCHRANE ĽUDSKÝCH PRÁV A SLOBÔD A JEHO NÁPRAVE

Výbor ministrov 27. septembra 2022 prijal súbor [usmernení](#), ktorých cieľom je pomôcť 46 členským štátom Rady Európy v ich snahe plniť záväzok zabezpečiť každému v ich pôsobnosti práva a slobody vymedzené v Dohovore o ochrane ľudských práv a slobôd (ďalej aj „dohovor“).

Po prvé, usmernenie sa zameriava na predchádzanie porušovaniu na základe účinnej vnútroštátnej implementácie dohovoru prostredníctvom zvyšovania povedomia a poskytovania školení o systéme vyplývajúcom z dohovoru; zdokonaľovania vnútroštátnych prostriedkov nápravy; uľahčovania vnútroštátneho uplatňovania dohovoru a príslušnej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva; zlepšovania overovania súladu návrhu zákonov, platných zákonov a správno-právnych postupov s dohovorm; prehĺbovania zapojenia parlamentu; posilnenia úlohy národných inštitúcií na ochranu ľudských práv a organizácií občianskej spoločnosti; podporovania výmeny skúseností; skvalitňovania programov spolupráce s Radou Európy a zväženia ratifikácie [protokolu č. 16](#) k dohovoru (týkajúceho sa žiadosti o vydanie poradného stanoviska).

Potom, pokiaľ ide o nápravu porušenia konštatovaného Európskym súdom pre ľudské práva, usmernenie odporúča, aby členské štáty posilnili vnútroštátnu

kapacitu na rýchle a účinné nápravné opatrenia a koordinačné štruktúry; zlepšili zverejňovanie a šírenie informácií o výkone rozsudkov Európskeho súdu pre ľudské práva; zabezpečili, aby boli prostriedky nápravy v súvislosti s výkonom [rozsudkov] plne účinné; zvýšili snahu riešiť technické a iné prekážky vo vzťahu k výkonu rozsudkov Európskeho súdu pre ľudské práva a podporovali účasť dotknutých strán na procese výkonu [rozsudkov].

NOVÁ PREDSEDNÍČKA EURÓPSKEHO SÚDU PRE ĽUDSKÉ PRÁVA

Európsky súd pre ľudské práva 19. septembra 2022 zvolil **Síofru O'Learyovú** (sudkyňu za Írsko) za svoju novú predsedníčku. Síofra O'Learyová je prvou ženou v pozícii predsedu Európskeho súdu pre ľudské práva.

Síofra O'Learyová vystriedala Roberta Spana (sudcu za Island). Funkciu prevzala 1. novembra 2022.

[Životopis Síofry O'Learyovej](#)

RUSKÁ FEDERÁCIA PRESTÁVA BYŤ ZMLUVNOU STRANOU DOHOVORU O OCHRANE ĽUDSKÝCH PRÁV A SLOBÔD

V nadväznosti na Rezolúciu CM/Res(2022)2 o ukončení členstva Ruskej federácie v Rade Európy, ktorú Výbor ministrov prijal 16. marca 2022 (odkaz na [rezolúciu](#)) a v súlade s Rezolúciou o následkoch ukončenia

členstva Ruskej federácie v Rade Európy so zreteľom na článok 58 dohovoru, ktorú prijala plénum Európskeho súdu pre ľudské práva 22. marca 2022, Ruská federácia prestáva byť 16. septembra 2022 zmluvnou stranou dohovoru. Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „súd“) je naďalej oprávnený zaoberať sa sťažnosťami smerujúcimi proti Ruskej federácii v súvislosti s konaním alebo opomenutím konania, ktoré môže predstavovať porušenie dohovoru, za predpokladu, že k nemu došlo pred 16. septembrom 2022 (odkaz na [rezolúciu](#)).

Dňa 5. septembra 2022 plénum súdu vzalo oficiálne na vedomie skutočnosť, že keďže Ruská federácia prestane byť 16. septembra 2022 vysokou zmluvnou stranou dohovoru, funkcia sudcu na súde vo vzťahu k Ruskej federácii taktiež zanikne (odkaz na [rezolúciu](#)).

V súčasnosti na súde prebieha konanie o 17 450 sťažnostiach smerujúcich proti Ruskej federácii.

RADA EURÓPY SPUŠTILA NOVÚ SIET' KOREŠPONDENTOV, KTORÍ SÚ VNÚTROŠTÁTNymi ORGÁNMI PRESADZOVANIA PRÁVA

Na konferencii s názvom *Činnosť polície v digitálnej dobe, ako môžu nové technológie pomôcť lepšie dozerať na našu modernú spoločnosť*, ktorá sa konala v Štrasburgu 28. a 29. júna 2022, Rada Európy spustila sieť národných policajných korešpondentov.

Novinky na pôde Rady Európy

Na podujatí sa stretli vysokopostavení predstavitelia ministerstiev vnútra a velitelia národných policajných zborov členských štátov k téme činnosti polície v digitálnej dobe.

Cieľom siete, iniciatívy, ktorú v máji tohto roka podporil Výbor ministrov, je posilniť technickú spoluprácu medzi policajnými zbormi členských štátov a Radou Európy. Mala by umožniť:

- lepšie poznanie policajných zborov, ich organizácie, spôsobu ich fungovania a vnútorných a vonkajších dozorných orgánov;
- sústreďovanie skúseností v oblasti ľudských práv, demokracie a právneho štátu;
- zdieľanie poznatkov o boji proti rôznym formám zločinu (organizovanej trestnej činnosti, terorizmu, obchodovaniu s ľuďmi, sexuálnemu vykorisťovaniu detí na internete, nenávisťným prejavom a rasizmu, počítačovej kriminalite, domácej násilii a násilii páchanému na ženách a pod.);
- implementáciu existujúcich policajných noriem;
- v prípade potreby podieľanie sa na príprave nástrojov na zvýšenie spolupráce s využitím odborných znalostí a názorov policajných predstaviteľov.

Úlohou siete tiež bude vypracovávať a rozširovať komparatívne štúdie o aspektoch činnosti polície so zreteľom na výzvy 21. storočia (akými sú napr. umelá inteligencia, počítačová kriminalita, digitálne vyšetrovacie technoló-

gie a riadenie verejných zhromaždení s náležitým ohľadom na ľudské práva).

Medzinárodné policajné organizácie, vrátane Europolu, Interpolu a organizácií zlučujúcich policajné odborové zväzy na európskej úrovni, budú tiež prizvané, aby prispeli k práci siete.

Polícia zohráva kľúčovú úlohu v systémoch trestného súdnictva členských štátov Rady Európy. Policajné činnosti sa vo veľkej miere uskutočňujú v úzkom kontakte s verejnosťou a dôvera v políciu je úzko prepojená s tým, ako sa polícia správa voči verejnosti, predovšetkým, či rešpektuje ľudskú dôstojnosť a základné práva a slobody jednotlivca zakotvené v dohovore.

Rada Európy od roku 2016 usporiadala päť konferencií vysokých predstaviteľov ministerstiev vnútra, na ktorých sa riešili nasledujúce otázky: úloha polície v boji proti diskriminácii; dodržiavanie základných práv a slobôd v súvislosti s posilnením boja proti terorizmu; boj proti radikalizácii a teroristom konajúcim samostatne; úloha polície ako kľúčového hráča v boji proti domácej násilii a úloha polície v demokratickej spoločnosti [na konferencii] s názvom *Európsky kódex policajnej etiky, takmer 20 rokov*.

Európsky kódex policajnej etiky poukazuje na to, že účelom polície v demokratickej spoločnosti, ktorá sa riadi zásadami právneho štátu, je udržiavať verejný pokoj a poriadok v spoločnosti; chrániť a rešpektovať základné práva a slobody jednotlivca, tak ako ich zakotvuje najmä dohovor;

predchádzať a bojovať proti trestnej činnosti; odhaľovať trestné činy a pomáhať a slúžiť verejnosti.

Preklad:

Mgr. Barbara Babáková
Kancelária Najvyššieho súdu
Slovenskej republiky

Novinky na pôde Rady Európy

Zdroje:

1. *Committee of Ministers adopts guidelines on preventing and remedying violations of the European Convention on human Rights – Press Release* [online]. Štrasburg : Rada Európy, 2022 [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: [Committee of Ministers adopts guidelines on preventing and remedying violations of the European Convention on Human Rights - Newsroom \(coe.int\)](https://www.coe.int/en/committees/ministers/adopt-guidelines-preventing-remedying-violations-european-convention-human-rights-newsroom).

2. *Council of Europe launched a new network of national law enforcement correspondents* [online]. Štrasburg : Rada Európy, 2022 [cit. 2022-11-22]. Dostupné z: [Council of Europe launched a new network of national law enforcement correspondents - All the news \(coe.int\)](https://www.coe.int/en/council/europe/launched-new-network-national-law-enforcement-correspondents-all-the-news).

3. *Síofra O’Leary, judge in respect of Ireland, elected President of the European Court of Human Rights – Press Release* [online]. Štrasburg : Európsky súd pre ľudské práva, 2022 [cit. 2022-11-02]. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/eng-press?i=003-7437832-10184694>.

4. *The Russian Federation ceases to be a Party to the European Convention on Human Rights – Press Release* [online]. Štrasburg : Európsky súd pre ľudské práva, 2022 [cit. 2022-10-28]. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/eng-press?i=003-7435446-10180882>.

Poradné stanovisko o rozdiely v zaobchádzaní so združeniami vlastníkov pozemkov

Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) dnes jednomyselne prijal poradné stanovisko ako odpoveď na žiadosť (č. [P16-2021-002](#)) Štátnej rady Francúzskej republiky.

Štátna rada sa v žiadosti ESLP pýtala na príslušné kritéria pre posudzovanie súladu zákonného ustanovenia vylučujúceho možnosť, aby združenie vlastníkov pozemkov založené po vzniku schváleného obecného poľovníckeho združenia (tzv. *association communale de chasse agréée*, resp. *ACCA*) vyňalo svoje pozemky z poľovného revíru schváleného obecného poľovníckeho združenia, keď [revír] dosiahol minimálnu výmeru na to, aby tak mohlo urobiť, s článkom 14 (zákaz diskriminácie) [Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd](#) (ďalej len „dohovor“) v spojení s článkom 1 protokolu č. 1 (ochrana majetku) [(viac sa dočítate na strane 8 v [Bulletin ODAK](#), 2021, X. ročník, č. 1)].

ESLP v poradnom stanovisku odpovedal, že Štátna rada by najprv musela posúdiť, či by rozdiel v zaobchádzaní (vychádzajúci z článku L. 422-18 zákona o životnom prostredí v znení zákona [č. 2019-773] zo dňa 24. júla 2019) medzi združením, ktorého „*existencia bola uznaná pred dňom vzniku schváleného obecného poľovníckeho združenia*“ a združením založeným po tomto dátume, mohol spadať do pôsobnosti článku 14 dohovoru v spojení s článkom 1 protokolu č. 1, a ak áno, či sa predmetný rozdiel týkal osôb v porovnateľných alebo v zásade podobných situáciách.

Ak by sa na každú z týchto otázok odpovedalo kladne, ESLP spresnil, že pri zisťovaní, či bol sporný rozdiel v zaobchádzaní „legitímny a primeraný“, a teda v súlade s článkom 14 dohovoru v spojení s článkom 1 protokolu č. 1, od dožadujúceho súdu by sa vyžadovalo, aby zabezpečil: po prvé, že pri rozlišovaní medzi kategóriami vlastníkov pozemkov či poľovníckymi právami na základe dátumu založenia združenia právna úprava sledovala jeden alebo viacero „legitímnych cieľov“; po druhé, že zákon poskytoval právny základ, ktorý spĺňal požiadavku zákonnosti zakotvenú v článku 1 protokolu č. 1 a po tretie, že medzi použitými prostriedkami a sledovaným legitímny cieľom(mi), ktoré sa mali dosiahnuť, existoval „primeraný vzťah proporcionality“.

V tejto súvislosti by sa posúdenie dožadujúceho súdu malo vykonať so zreteľom na kritérium „*zjavne bez primeraného základu*“, pokiaľ ide o úpravu užívania majetku, v zmysle druhého odseku článku 1 protokolu č. 1.

Pri posudzovaní proporcionality opatrenia ustanovujúceho sporný rozdiel v zaobchádzaní by dožadujúci súd mal okrem iného zohľadniť povahu rozlišovacieho kritéria zavedeného zákonom a jeho dopad na mieru voľnej úvahy vnútroštátnych orgánov; výber prostriedkov, ktoré sa použili na dosiahnutie sledovaného cieľa(ov); primeranosť použitých prostriedkov vo vzťahu k sledovanému cieľu(om) a dopad použitých prostriedkov.

Právne zhrnutie tohto prípadu bude dostupné v databáze HUDOC ESLP ([odkaz](#)).

POSTUP

ESLP bola dňa 19. apríla 2021 doručená žiadosť o vydanie poradného stanoviska (č. P16-2021-002), ktorú sformulovala francúzska Štátna rada v rozhodnutí zo dňa 15. apríla 2021.

Dňa 31. mája 2021 sa porota piatich sudcov veľkej komory

rozhodla žiadosť prijať [na preskúmanie]. Veľká komora bola ustanovená dňa 2. júna 2021.

Predseda veľkej komory vyzval strany vnútroštátneho konania (*Forestiers Privés de France* a ministerstvo pre ekologickú transformáciu a solidaritu) a tretie strany (*Fédération nationale des chasseurs* – Národné združe-

nie poľovníkov a *Association nationale des fédérations départementales et interdépartementales des chasseurs à associations communales et intercommunales de chasse agréées*), aby predložili písomné vyjadrenia.

Poradné stanovisko o rozdiel v zaobchádzaní so združeniami vlastníkov pozemkov

POZADIE PRÍPADU A VNÚTROŠTÁTNE KONANIE

Otázka položená ESLP vznikla v súvislosti s konaním vedeným pred Štátnou radou, ktorej bola podaná žiadosť po novelizácii článku L. 422-18 zákona o životnom prostredí oddielom 13 (bod 1, č. 16) zákona č. 2019-773 zo dňa 24. júla 2019 o vytvorení Francúzskej agentúry pre biodiverzitu (*Office français de la biodiversité*), ktorým sa pozmenili úlohy združení poľovníkov a posilnila polícia pre ochranu životného prostredia.

Štátna rada sa ESLP pýtala na príslušné kritéria pre posudzovanie súladu zákonného ustanovenia obmedzujúceho možnosť, aby združenie vlastníkov pozemkov vyňalo svoje pozemky z poľovného revíru schváleného obecného poľovníckeho združenia s dohovorom.

Zákon zo dňa 10. júla 1964 (známy ako *Loi Verdeille*) zaviedol schválené obecné poľovnícke združenia, ktoré boli určené na propagáciu racionálnej správy poľovníctva a stavu zveri pod-porovaním lovu na územiach s dostatočne veľkou rozlohou. Od vlastníkov pozemkov sa vyžadovalo, aby sa stali členmi schváleného obecného poľovníckeho združenia založeného v obci, a aby naň previedli svoje pozemky, čím vznikol poľovný revír na úrovni obce. Článok L 422-10 zákona o životnom prostredí napriek tomu ustanovoval, že pri vzniku schváleného obecného poľovníckeho združenia, vlastník pozemku, ktorý sa odvoláva na osobné presvedčenie, alebo vlastník pozemku alebo združenie vlast-

níkov pozemkov, ktorí majú poľovné právo k územiu presahujúcu minimálne územie uvedené v článku L 422-13 predmetného zákona, mohli vzniesť námietky proti povinnému prevodu pozemkov. Článok L 422-18 zákona o životnom prostredí v znení zákona [č. 2019-773] zo dňa 24. júla 2019 ustanovuje, že zatiaľ čo jednotliví vlastníci pozemkov sú oprávnení kedykoľvek vystúpiť zo schváleného obecného poľovníckeho združenia, ak ich pozemok dosiahne minimálnu rozlohu, iba združenia vlastníkov pozemkov, ktoré právne existovali pred dátumom vzniku schváleného obecného poľovníckeho združenia sú oprávnené vystúpiť zo schváleného obecného poľovníckeho združenia, ak súhrn ich pozemkov dosiahol danú hranicu; podobné združenia založené po príslušnom dátume sú zbavené predmetného práva.

Združenie *Forestiers privés de France* (tzv. Fransylva), navrhovateľ v konaní pred Štátnou radou, uviedlo, že článok L 422-18 zákona o životnom prostredí v platnom znení predstavuje diskrimináciu v rozpore s článkom 14 dohovoru (zákaz diskriminácie) a článkom 1 protokolu č. 1 (ochrana majetku) tým, že upiera združeniam vlastníkov pozemkov založeným po vzniku schváleného obecného poľovníckeho združenia právo vystúpiť z príslušného schváleného obecného poľovníckeho združenia, a to aj v prípade, že celková rozloha súhrnu ich pozemkov spĺňala podmienku ustanovenú v článku L 422-13 zákona o životnom prostredí.

Konanie pred Štátnou radou

Dňa 18. februára 2020 [združenie] *Forestiers privés de France* podalo návrh na súdny prieskum dekrétu ministra vlády č. 2019-1432 zo dňa 23. decembra 2019 vydaného v súlade so zákonom č. 2019-773 zo dňa 24. júla 2019. *Fédération nationale des chasseurs* [Národné združenie poľovníkov] a *Association nationale des fédérations départementales et interdépartementales des chasseurs à associations communales et intercommunales de chasse agréées* podali spoločný návrh na vstup do konania.

Združenie, ktoré bolo navrhovateľom, uviedlo, že rozlišovanie z časového hľadiska medzi skupinami vlastníkov pozemkov založenými pred vznikom zodpovedajúceho schváleného obecného poľovníckeho združenia a po ňom, ktoré zaviedol článok L. 422-18 zákona o životnom prostredí v znení zákona č. 2019-773 zo dňa 24. júla 2019 nebolo primerané a ako také bolo v rozpore s článkom 14 dohovoru v spojení s článkom 1 protokolu č. 1. Tvrdilo, že cieľ zabrániť destabilizácii jestvujúcich schválených obecných poľovníckych združení sa mohol dosiahnuť inými prostriedkami, napríklad zavedením podmienky minimálnej hranice pre kolektívne vystúpenie zo schváleného obecného poľovníckeho združenia. Cieľ verejného záujmu, ktorý odôvodňoval vznik schválených obecných poľovníckych združení sa mohol dosiahnuť bez toho, že by bolo potrebné z časového hľadiska rozlišovať medzi skupinami vlastníkov pozemkov, pokiaľ ide o možnosť vyňať poľovný revír zo schváleného obecného poľovníckeho združenia.

Poradné stanovisko o rozdiel v zaobchádzaní so združeniami vlastníkov pozemkov

NÁZOR ESLP

ESLP uviedol, že otázka, ktorú mu položili, sa týkala kritérií umožňujúcich dožadujúcemu súdu posúdiť, či rozdiel v zaobchádzaní povolený článkom L 422-18 zákona o životnom prostredí v platnom znení bol v súlade s článkom 14 dohovoru v spojení s článkom 1 protokolu č. 1 alebo nie.

ESLP poznamenal, že dožadujúci súd bude musieť preskúmať dve predbežné otázky. Prvou bolo, či rozdiel v zaobchádzaní medzi rôznymi právnickými osobami zavedený zákonom, rozdiel zakladajúci sa na dátume ich založenia, môže spadať do pôsobnosti článku 14 dohovoru v spojení s článkom 1 protokolu č. 1. V prípade kladnej odpovede, druhá predbežná otázka, ktorá vznikla, súvisela s kritériami umožňujúcimi dožadujúcemu súdu určiť, či sa rozdiel v zaobchádzaní v konaní vedenom pred ním týkal osôb v porovnateľných alebo relatívne podobných situáciách na účely tých istých článkov.

Následne sa súd vrátil ku kritériám umožňujúcim dožadujúcemu súdu posúdiť, či bol sporný rozdiel v zaobchádzaní v súlade s článkom 14 dohovoru v spojení s článkom 1 protokolu č. 1, súd zopakoval, že aj keď sa týkali osôb alebo kategórií osôb v porovnateľných alebo relevantne podobných situáciách, nie všetky rozdiely v zaobchádzaní boli diskriminačné a v dôsledku toho nie všetky boli nevyhnutne v rozpore s článkom 14 dohovoru. Iba rozdiely v zaobchádzaní, ktoré nemali „primerané a objektívne odôvodnenie“ boli dis-

kriminačné. Podľa názoru ESLP rozdiel v zaobchádzaní nemal primerané a objektívne odôvodnenie, ak nesledoval „legitímny cieľ“, a/alebo ak neexistoval „medzi použitými prostriedkami a cieľom, ktorý sa mal dosiahnuť, primeraný vzťah proporcionality“.

So zreteľom na to, či sa pri prijatí zákona [č. 2019-773] zo dňa 24. júla 2019 sledoval jeden alebo viacero „legitímnych cieľov“, ako podotkla vláda, zákonodarca naznačil, že podľa jeho názoru skutkový stav, ktorý viedol k obmedzeniu práva vystúpiť zo schváleného obecného poľovníckeho združenia zriadeného [zákonom] *Loi Verdeille* sa časom podstatne nezmenil, čo malo za následok, že stále bolo potrebné zabrániť tomu, aby po vzniku schváleného obecného poľovníckeho združenia v obci malí vlastníci pozemkov vytvárali združenia s cieľom obísť prvotný povinný prevod poľovníckeho práva.

Podľa názoru vlády článok 422-18 zákona o životnom prostredí v znení zákona [č. 2019-773] zo dňa 24. júla 2019 priamo súvisel s cieľom verejného záujmu podporovať lov na dostatočne veľkých územiach. [Vláda] tvrdila, že obmedzenie práva vystúpiť zo schváleného obecného poľovníckeho združenia vzťahujúce sa na nedávnejšie založené združenia vlastníkov pozemkov vyplynulo, po prvé, z vôle zákonodarcu vyhnúť sa nadmernému nárastu takýchto vystúpení, ktorý by pravdepodobne ohrozil fungovanie samotných schválených obecných poľovníckych združení. Po druhé, príslušná právna úprava vychádzala z predpokla-

du, že počet nedávnejšie založených združení vlastníkov pôdy sa pravdepodobne zvýši s cieľom zmarit' vôľu zákonodarcu zabezpečiť dlhú životnosť súčasných schválených obecných poľovníckych združení.

Za predpokladu, že dožadujúci súd bude mať za to, že opatrenia na vystúpenie zo schváleného obecného poľovníckeho združenia zavedené zákonným ustanovením prijatým v roku 2019 sledovali jeden alebo viacero „legitímnych cieľov“, bude potom musieť zistiť, či prostriedky, ktoré orgány použili na dosiahnutie príslušných cieľov, boli v súlade s týmito cieľmi, takže medzi prostriedkami a cieľmi existoval primeraný vzťah proporcionality.

Bez toho, aby bol dotknutý výsledok konania pred Štátnou radou o tom, či pri prijatí zákona [č. 2019-773] zo dňa 24. júla 2019 boli prostriedky, ktoré použil zákonodarca, primerané zákonom sledovaným cieľom všeobecného záujmu, ESLP stanovil príslušné kritériá, ktorými by sa Štátna rada mala riadiť pri posudzovaní danej otázky.

a) Splnenie požiadavky zákonosti zakotvanej v článku 1 protokolu č. 1

Bolo na Štátnej rade, aby posúdila, po prvé, či oddiel 13(1-16) zákona [č. 2019-773] zo dňa 24. júla 2019 predstavoval vďaka svojej dostupnosti, zrozumiteľnosti a predvídateľnosti svojich účinkov základ schopný vyhovieť požiadavke zákonnosti obsiahnutej v článku 1 protokolu č. 1 ako celku.

Poradné stanovisko o rozdiely v zaobchádzaní so združeniami vlastníkov pozemkov

ESLP dodnes nekonštatoval porušenie ktoréhokoľvek z práv zaručených dohovorom alebo jeho protokolmi, keď napríklad preskúmaval legislatívny zásah parlamentu ovplyvňujúci budúci spor, ktorý v čase prijatia dotknutého zákona, resp. uskutočnenia legislatívneho zásahu „z jasných a presvedčivých dôvodov verejného záujmu“, či už na vyplnenie právneho vákua alebo na stanovenie a opätovné potvrdenie svojho pôvodného zámeru, ešte nebol predložený súdom.

b) Kritérium „zjavne bez primeraného základu“

V osobitnom kontexte organizácie a výkonu lovu vo Francúzsku, sa ESLP podľa článku 1 protokolu č. 1 v spojení s článkom 14 dohovoru už zaoberal legislatívnymi opatreniami zahŕňajúcimi stratu výlučného poľovníckeho práva, ktoré ovplyvňovali určitých vlastníkov pozemkov v dôsledku systému zavedeného zákonom *Loi Verdeille*. ESLP mal za to, že [uloženie] povinnosti len malým vlastníkom pozemkov, aby združili svoje poľovné revíry s cieľom propagovať lepšiu správu stavu zveri, nebolo samo o sebe neprimerané. ESLP rozhodol, že dotknuté zákonné ustanovenia boli „vyjadrením legitímnej inštitucionálnej vôle“ zabrániť množeniu poľovníckych subjektov a zaistiť prísny dohľad nad voľnočasovou aktivitou, ktorá by mohla ohroziť majetok a ľudí a mala podstatný dopad na životné prostredie.

c) Povaha rozlišovacieho kritéria zavedeného zákonom a jeho dopad na mieru voľnej úvahy vnútroštátnych orgánov

V skutkovom kontexte aktuálnej žiadosti o vydanie poradného stanoviska požívali vnútroštátne orgány širokú mieru voľnej úvahy. Prvý dôvod sa týkal predmetu a pozadia opatrenia, ktoré zaviedlo sporný rozdiel v zaobchádzaní. Druhý dôvod súvisel s povahou dôvodu, na ktorom sa zakladal rozdiel v zaobchádzaní napadnutý v konaní pred Štátnou radou. Rozdiel v zaobchádzaní vychádzal z časového kritéria ustanoveného právnou úpravou, a to z dátumu založenia združenia vlastníkov, či už pred vznikom schváleného obecného poľovníckeho združenia alebo po ňom. Takéto kritérium nepriamo súviselo s kritériom veľkosti pozemku, inými slovami s kritériom nehnuteľného „majetku“. ESLP v minulosti už rozhodol, že samotná povaha predmetného kritéria odôvodňovala podstatne širšiu mieru voľnej úvahy, než keby príslušné rozlišovanie vyplývalo z dôvodu, ktorý ESLP považoval za zásadne neprijateľný, ako napríklad rasový či etnický pôvod, alebo za neprijateľný bez veľmi vážnych dôvodov, ako napríklad pohlavie či sexuálna orientácia.

d) Výber prostriedkov, ktoré sa použili na dosiahnutie sledovaného cieľa(ov) a primeranosť použitých prostriedkov vo vzťahu k sledovanému cieľu(om)

ESLP mal príležitosť zdôrazniť, že opatrenia hospodárskej a sociálnej politiky často zahŕňali zavádzanie a uplatňovanie kritérií, ktoré sa zakladali na rozlišo-

vaní medzi kategóriami, resp. skupinami osôb. Konštatoval, že hoci sa dotknutej osobe môže také časové obmedzenie zdať do určitej miery svojvoľné, rozdiely v zaobchádzaní, ktoré zakladalo, boli nevyhnutným dôsledkom prijímania nových právnych predpisov, a že vytvorenie novej schémy niekedy vyžadovalo, aby sa vo vnútroštátnom práve zaviedli hraničné body vzťahujúce sa na veľké skupiny ľudí.

ESLP poznamenal, že podľa francúzskeho práva bolo vytvorenie združenia na základe zákona zo dňa 1. júla 1901 rýchlou a relatívne lacnou záležitosťou, čím sa stalo pravdepodobným riziko, na ktoré sa odvolávala vláda, že po vývoji v judikatúre Štátnej rady, mohlo dôjsť k vytvoreniu množstva združení zlučujúcich malých vlastníkov pozemkov s hlavným cieľom: umožniť členom vyňať svoj pozemok z existujúceho schváleného obecného poľovníckeho združenia. V takom prípade by sa rozlišovanie z časového hľadiska medzi rôznymi združeniami vlastníkov pozemkov v závislosti od dátumu ich vzniku prijaté zákonodarcom mohlo považovať za zodpovedajúce zákonodarcovej vôli zachovať existujúce schválené obecné poľovnícke združenia.

Napokon, ako mal ESLP príležitosť zopakovať, prípadná existencia alternatívnych riešení sama o sebe nespôsobila, že by opatrenia, ktoré použil národný zákonodarca, boli neopodstatnené. Za predpokladu, že [zákonodarca] zostal v medziach svojej voľnej úvahy, a teda, že zvolené opatrenia zodpovedali zákonom

Poradné stanovisko o rozdiel v zaobchádzaní so združeniami vlastníkov pozemkov

sledovaným legitímnym cieľom, ESĽP neprináležalo, aby sa vyjadril, či právna úprava predstavovala najlepšie riešenie ako sa vysporiadať s problémom, resp. či sa mala voľná úvaha zákonodarcu vykonať iným spôsobom.

e) Dopad použitých prostriedkov

Podľa tohto ustanovenia protokolu č. 1 k dohovoru vnútroštátne orgány požívali širokú mieru voľnej úvahy, a to nielen pri určovaní rozsahu úpravy [užívania majetku], ktorá by sa mala zaviesť pre splnenie imperatívu verejného záujmu, ale aj pri výbere spomedzi rôznych druhov ujmy, ktorú by takéto opatrenie mohlo spôsobiť, tej [ujmy], ktorá by mohla viesť k vzniku nároku na náhradu škody.

ESĽP teda dospel k záveru, že Štátna rada bude musieť určiť, okrem iného so zreteľom na vyššie uvedené závery, či rozdiel v zaobchádzaní zavedený zákonným ustanovením napadnutý v konaní pred ňou splňal požiadavku proporcionality alebo nie, a teda, či sa takýto rozdiel v zaobchádzaní mohol považovať za zlučiteľný s článkom 14 v spojení s článkom 1 protokolu č. 1 alebo nie.

Preklad:

Mgr. Barbara Babáková
Kancelária Najvyššieho súdu
Slovenskej republiky

Zdroj:

Advisory opinion P16-2021-002 France – Difference in the treatment of landowners' associations set up before and after the creation of an approved municipal hunters' association – Press Release [online]. Štrasburg: Európsky súd pre ľudské práva, 2022 [cit. 2022-10-20]. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/eng-press?i=003-7386268-10099869>.

Súdny systém Poľskej republiky

Základné parametre organizácie súdnictva v Poľskej republike sú stanovené v ôsmej kapitole Ústavy Poľskej republiky (ďalej len „poľská ústava“) prijatej 2. apríla 1997 poľským parlamentom (*Sejm*). Podľa článku 173 poľskej ústavy je v Poľskej republike zavedená dualistická koncepcia súdnictva. Súdna moc je rozdelená na sudy a tribunály, ktoré ju spoločne tvoria ako tretiu a nezávislú súčasť štátnej moci. ¹ Sudy sa ďalej podľa prejedávanej agendy delia na:

- najvyšší súd (*Sąd Najwyższy*),
- všeobecné sudy (*sądy powszechne*),
- správne sudy (*sądy administracyjne*) a
- vojenské sudy (*sądy wojskowe*).

Správne sudy a vojenské sudy patria medzi špecializované súdne orgány s osobitnou agendou. Pôsobnosť všeobecných súdov sa vzťahuje na všetky veci, ktoré nie sú zákonom zverené do pôsobnosti iného súdu alebo iného príslušného orgánu. ² Systém všeobecného súdnictva je rozdelený na:

- okresné sudy (*sądy rejonowe*),
- krajské sudy (*sądy okręgowe*) a
- odvolacie sudy (*sądy apelacyjne*).

Okresné sudy sú prvou inštanciou všeobecného súdnictva a pôsobia ako prvostupňový orgán vo veciach, ktoré nie sú výslovne zverené do právomoci krajských súdov ako súdov prvého stupňa. Krajské sudy sú druhou inštanciou súdnictva a slúžia ako druhostupňový orgán pre odvolania proti rozhodnutiam okres-

ných súdov a v zákonom stanovených prípadoch ako prvostupňový orgán. Odvolacie sudy slúžia ako tretia inštancia súdnictva a ako druhostupňový orgán voči rozhodnutiam vo veciach, v ktorých krajské sudy konali ako prvostupňový orgán. ³

Správne sudy vykonávajú svoju právomoc vo veciach posudzovania zákonnosti rozhodnutí správnych orgánov. Delia sa na vojvodské správne sudy (*wojewódzkie sądy administracyjne*) a najvyšší správny súd (*Naczelny Sąd Administracyjny*), ktorý okrem iných právomocí predovšetkým v druhom stupni rozhoduje o kasačných sťažnostiach proti rozhodnutiam vojvodských správnych súdov. ⁴

Vojenské sudy vykonávajú svoju pôsobnosť v rámci ozbrojených síl Poľskej republiky. Organizácie sú rozdelené na tzv. posádkové sudy (*wojskowy sąd garnizonowy*) a vojenské krajské sudy (*wojskowy sąd okręgowy*), ktoré slúžia ako druhá inštancia voči príslušným posádkovým súdom. Vojenské sudy organizačne spadajú pod ministerstvo obrany Poľskej republiky. ⁵

Najvyšší súd je najvyššou súdnou inštanciou pre všeobecné aj vojenské súdnictvo, pre ktoré slúži primárne ako dovolací orgán, prípadne aj ako odvolací orgán v zákonom stanovených prípadoch, napríklad vo veciach, ktoré rieši vojenský krajský súd ako prvostupňový orgán. Najvyšší súd má predovšetkým zaisťovať jednotný výkon súdnej moci naprieč celou sústavou všeobecných a vojenských súdov. ⁶

Poľská ústava okrem súdov pozná aj orgány nazvané „tribunály“, ktoré nepatria do súdnej sústavy a majú špeciálnu pôsobnosť, ktorá nie je súčasťou pôsobnosti súdov. Ide o orgány súdneho typu, ktoré však nerozhodujú formou súdneho konania, ale vykonávajú určité špecifické činnosti formou tribunálneho rozhodovania. Medzi tribunály patria:

- Ústavný tribunál (*Trybunał Konstytucyjny*) a
- Štátny tribunál (*Trybunał Stanu*).

Ústavný tribunál je obdobou rôznych podôb kontinentálnej formy ústavného súdnictva. Ako samostatný orgán preskúmava súlad právnych predpisov a medzinárodných zmlúv s Poľskou ústavou. Na rozdiel od slovenskej koncepcie ústavného súdnictva sa Ústavný tribunál nevenuje agende individuálnych sťažností na porušenie práv osôb. ⁷

Štátny tribunál má právomoc rozhodovať v prípadoch, ak jedna z osôb taxatívne vymedzených v článku 198 poľskej ústavy poruší ústavu alebo iný záväzný právny predpis. Týmto zodpovednými osobami sú vysokí predstavitelia štátu, ako napr. predseda vlády alebo prezident. ⁸

Výber a navrhovanie sudcov na ich menovanie zaisťuje Národná súdna rada (*Krajowa Rada Sądownictwa*). Ide o kolektívny orgán zložený z 24 členov, ktorými sú: 15 sudcov, štyria zástupcovia Sejmu, dvaja zástupcovia Senátu, člen menovaný prezidentom Poľskej republiky, minister spravodlivosti Poľskej republiky a predsedovia najvyššieho súdu a najvyššieho správneho súdu. ⁹

Súdny systém Poľskej republiky

SÚSTAVA VŠEOBECNÝH SÚDOV

Sústava všeobecných súdov zaisťuje výkon súdnictva v rôznych právnych oblastiach od celej sféry súkromného práva (vrátane súkromnoprávných sporov s medzinárodným prvkom) až po trestné konania. Dalo by sa povedať, že všeobecné súdy vykonávajú všetku súdnu agendu, ktorá nie je priradená iným súdom, ako napr. oblasť správneho práva. ⁵ Organizácia a základné rozdelenie pôsobnosti všeobecných súdov sú upravené v zákone č. 1070/2001 o všeobecných súdoch Poľskej republiky z 27. augusta 2001.

V súčasnosti sa sústava všeobecných súdov Poľskej republiky skladá z 318 okresných súdov, 47 krajských súdov a 11 odvolacích súdov. Obvod krajského súdu vždy obsahuje najmenej 2 okresné súdy a obvod odvolacieho súdu vždy obsahuje najmenej 2 krajské súdy. ¹⁰

Každý odvolací súd má zriadenú disciplinárnu komisiu, ktorá posudzuje disciplinárne delikty sudcov všeobecných súdov spadajúcich do miestnej príslušnosti dovolacieho súdu ako aj niektoré disciplinárne delikty prokurátorov. Ide o originárnu kompetenciu a druhostupňové konanie k rozhodnutiam disciplinárnej komisie vykonáva Komora profesionálnej zodpovednosti najvyššieho súdu (do roku 2022 nazývaná ako disciplinárna komora). ^{5 11 19}

Okresné súdy sú prvou inštanciou všeobecného súdnictva. Organizačne sa každý okresný súd delí na kolégiá, ktoré sú spravid-

la aspoň tri: civilné kolégium, trestné kolégium, rodinnoprávne kolégium a pracovnoprávne kolégium. Niektoré okresné súdy, hlavne v mestách alebo sídlach krajských súdov, majú zriadené aj obchodnoprávne kolégium. Niektoré vybrané súdy majú zriadené exekučné kolégium pre riešenie vecí súvisiacich s exekučným konaním. ¹²

Všeobecné okresné súdy takto slúžia podobne ako v Slovenskej republike ako „prvá línia“ ochrany práv osôb vo väčšine prípadov. Príslušnosť jednotlivých súdov je predovšetkým miestna a vecná, ale existujú aj osobitné okresné súdy s kauzálnou príslušnosťou. ¹³

Okrem výkonu súdnej moci sú okresné súdy zároveň správcami viacerých registrov, ako napríklad register (kataster) nehnuteľností, register hypotekárnych úverov alebo register obchodných spoločností. ¹⁴

Vo väčších mestách býva zriadených viacero okresných súdov v závislosti od ich vyťaženia. V hlavnom meste Varšava je napríklad zriadených 8 okresných súdov, ktoré spadajú pod Varšavský krajský súd. ¹³

O krajských súdoch sme už povedali, že sú jednak druhostupňovým orgánom, ale aj prvostupňovým orgánom. Ako všeobecné súdy sa zaoberajú rôznorodou agendou rovnako ako súdy okresné. Prvostupňovo rozhodujú v prípadoch, ktoré by sa všeobecne dali nazvať ako „závažnejšie prípady“. Konkrétnejšie ide napríklad o konania v sporoch o vyššiu peňažnú hodnotu, spory o porušenie osobnostných práv alebo v trestnom konaní o závaž-

né trestné činy špecifikované v zákone. Krajské súdy tiež rozhodujú o vydávaní Európskych zatýkacích rozkazov. ¹⁵

Pokiaľ ide o druhostupňový prieskum rozhodnutí okresných súdov tak sa jedná o odvolacie konanie veľmi podobné odvolaciu konaniu v Slovenskej republike. Krajské súdy v odvolaní teda skúmajú právnu a vecnú stránku rozhodnutia a majú rôzne možnosti výkonu nápravy v závislosti od druhu konania a konkrétnej procesnej úpravy. ¹⁶

Odvolacie súdy sú (ako meno napovedá) predovšetkým odvolacím orgánom proti rozhodnutiam krajského súdu vo veciach, v ktorých koná v jeho originárnej kompetencii. V Slovenskej republike napríklad obdobnú funkciu vykonáva priamo Najvyšší súd Slovenskej republiky, Poľská republika však zvolila cestu osobitnej inštalácie pre riešenie odvolaní proti rozhodnutiam krajských súdov. Odvolací súd nie je dovolacím orgánom a teda nezaobera sa vecami, ktoré krajský súd riešil v druhom stupni. Jednou z funkcií odvolacieho súdu, ktoré je ešte treba spomenúť je aj funkcia odvolacieho súdu v prieskume rozhodnutí arbitrážnych súdov a rozhodnutí orgánov jednotlivých profesijných komôr. ¹⁷

NAJVIŠŠÍ SÚD

Najvyšší súd svoj vznik datuje od roku 1917, keď nahradil zrušený Kasačný súd Varšavského kniežatstva. S niekoľkými nútenými prestávkami (druhá svetová vojna) funguje od roku 1917 až dodnes. Jeho činnosť sa sprava-

Súdny systém Poľskej republiky

vuje predovšetkým zákonom č. 5/2018 z 5. decembra 2017 o najvyššom súde, ktorý nahradil predchádzajúci zákon o najvyššom súde z roku 2002 v súvislosti s kontroverznou reformou justície, ktorá prebiehala v Poľskej republike medzi rokmi 2018 až 2020. ⁶

Najvyšší súd vykonáva viaceré úlohy. Predovšetkým je dovolacím orgánom všeobecného aj vojenského súdnictva. Opäť podobne ako v Slovenskej republike v rámci dovolacieho konania najvyšší súd skúma zákonnosť právoplatného rozhodnutia ako najvyššia inštancia súdnictva v konaní o mimoriadnom opravnom prostriedku. V rámci rôznych procesných predpisov sú taxatívne určené dôvody pre podanie dovolania a subjekty, ktoré môžu podať dovolanie. Okrem účastníkov konania to spravidla býva napríklad generálny prokurátor Poľskej republiky alebo aj ombudsman vo forme mimoriadneho dovolania. ^{16 18}

K tomuto účelu, sú v rámci najvyššieho súdu zriadené špecializované komory (*Izby*) – Civilná komora, Trestná komora a Pracovnoprávna komora. Tieto odborné komory združujú sudcov najvyššieho súdu podľa agendy, ktorej sa výhradne odborne venujú. ¹⁹

Komora pre výkon mimoriadnej kontroly vo veciach verejných (*Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych*) a Komora profesionálnej zodpovednosti (*Izba Odpowiedzialności Zawodowej*) plnia iné osobitné úlohy, ktoré sú zverené najvyššiemu súdu. ¹⁹

Komora pre výkon mimoriadnej kontroly vo veciach verejných rozhoduje v sťažnostiach týkajúcich sa volieb, referenda alebo aj niektorých otázok nestrannosti súdov a prietahov v konaní. V týchto veciach preskúmava táto komora napríklad aj rozhodnutia správnych súdov. ²⁰

Komora profesionálnej zodpovednosti vznikla nedávno 15. júla 2022. Nahradila disciplinárnu komoru, ktorá bola zriadená v rámci reformy justície v roku 2017. Po vlne kritiky aj zo strany Európskej komisie a iných inštitúcií bola nakoniec Disciplinárna komora zrušená a nahradená Komorou profesionálnej zodpovednosti. Funkcia novej komory ostala prakticky rovnaká – prieskum rozhodnutí disciplinárnych komisií odvolacích súdov a rozhodovanie vo veciach disciplinárnych deliktov, ktoré zo zákona prejedáva najvyšší súd v prvom stupni, ako sú napríklad disciplinárne delikty sudcov najvyššieho súdu. V jej rozhodovacej činnosti a fungovaní však boli akceptované viaceré zásadné pripomienky Európskej komisie. ²¹

Najvyšší súd vedie predseda, ktorý je zodpovedný za organizáciu práce a každodenné fungovanie najvyššieho súdu. Predseda najvyššieho súdu je zároveň *ex officio* predsedom Národnej súdnej ¹⁸ rady.

VOJENSKÉ SÚDY

Popri všeobecnom súdnictve funguje v Poľskej republike aj sústava špecializovaných súdov, medzi ktoré patria aj vojenské súdy. Ide o osobitnú sústavu

súdnych orgánov, ktorá stojí popri sústave všeobecných súdov. Spoločne so všeobecnými súdmi však vojenské súdy patria do pôsobnosti najvyššieho súdu. ^{5 6}

O vojenských súdoch sme už v úvode hovorili, že prejednávajú výhradne agendu súvisiacu s trestnou zodpovednosťou v rámci ozbrojených síl Poľskej republiky. Ich právomoc je daná trestným poriadkom Poľskej republiky. Do pôsobnosti vojenských súdov spadajú aj vojaci cudzích štátov na poľskom území, ak medzinárodná zmluva neustanovuje inak. ²²

Okrem trestnej zodpovednosti vojakov a dôstojníkov sa vojenské súdy zaoberajú aj disciplinárnou zodpovednosťou príslušníkov ozbrojených síl Poľskej republiky. ²²

SPRÁVNE SÚDY

Správne súdy stoja popri sústave všeobecného súdnictva ako samostatná časť súdneho systému. Na rozdiel od všeobecných súdov ich právomoc je zameraná na ochranu práv osôb, ktoré boli poškodené nezákonným postupom orgánov verejnej správy. ^{4 23} Správne súdy sa vo výkone svojej pôsobnosti riadia zákonom č. 1270/2002 z 30. augusta 2002 o konaní pred správnymi súdmi.

V prvom stupni o správnej žalobe rozhoduje príslušný vojvodský správny súd. V rámci súdneho konania, správny súd preskúmava zákonnosť (a ústavnosť) rozhodnutia na základe skutkového stavu, za akého vec posu-

Súdny systém Poľskej republiky

dzoval žalovaný správny orgán. Nevykonáva nové dokazovanie ani nenahrádza rozhodnutie žalovaného orgánu. Rozhodovacia právomoc správneho súdu je tak obmedzená na rozhodovanie, či rozhodnutie je alebo nie je v súlade so zákonom a na základe tohto posúdenia môže správny súd buď namietané rozhodnutie potvrdiť alebo zrušiť a vrátiť príslušnému orgánu na ďalšie konanie. **23 24 25**

V súčasnosti je v Poľsku zriadených 16 vojvodských správnych súdov.

Najvyšší správny súd podáva záväzný výklad sporných ustanovení predpisov správneho práva a ako prvostupňový orgán rozhoduje aj kompetenčné spory medzi orgánmi miestnej samosprávy navzájom alebo medzi miestnou samosprávou a štátnou správou. Dalo by sa povedať, že najvyšší správny súd takto aj chráni práva miestnej samosprávy proti štátnej moci. Zároveň vykonáva aj disciplinárne konania proti sudcom správnych súdov a to v oboch stupňoch rozhodovania. **24 25**

Medzi jeho relatívne nové kompetencie patrí právomoc najvyššieho správneho súdu podávať záväzný výklad sporných ustanovení predpisov správneho práva v rámci určitej formy abstraktnej kontroly zákonnosti správneho konania. Keďže ide o abstraktnú kontrolu zákonnosti, nejde o sporové konanie, v ktorom by išlo o ochranu práv konkrétného subjektu pred zásahom správneho orgánu, ale o výslovne právne-teoretické a komplexné posudzovanie sporného ustanovenia. Toto konanie sa začína

iba návrh oprávneného subjektu, ktorým je napríklad generálny prokurátor Poľskej republiky alebo jeden zo senátov najvyššieho správneho súdu, ak pri rozhodovaní dôjdu členovia senátu k záveru, že ustanovenie je spor-
né. 24 25

Najvýznamnejšia (resp. najrozsiahlejšia) činnosť najvyššieho správneho súdu je však určite jeho funkcia ako druhostupňového kasačného súdu v sústave správneho súdnictva. V rámci konania o kasačných sťažnostiach vykonáva najvyšší správny súd dozor nad rozhodovaním vojvodských správnych súdov prostredníctvom posudzovania zákonnosti ich rozhodnutí. **24 25**

ÚSTAVNÝ TRIBUNÁL

Ústavný tribunál je špecializovaný orgán ochrany ústavnosti Poľskej republiky. Jeho hlavnou úlohou je to, čo Hans Kelsen považoval za najvýznamnejšiu úlohu ústavného súdnictva – odstraňovanie protiústavných predpisov z právneho poriadku. To prebieha formou abstraktnej kontroly ústavnosti v konaní začatom na návrh oprávneného navrhovateľa podľa čl. 192 a 193 poľskej ústavy (Ústavný tribunál nemôže konať z vlastnej iniciatívy). Nejde pritom iba o následnú kontrolu ústavnosti (hoci tá tvorí majoritu rozhodovania ústavného tribunálu), ale aj o predbežnú kontrolu ústavnosti, ktorú môže iniciovať prezident pred podpisom zákona alebo medzinárodnej zmluvy. Ak je právny predpis alebo v rozpore s poľskou ústavou, Ústavný tribunál má právomoc zrušiť takýto predpis. **7 8 26**

Navyše má Ústavný tribunál aj právomoc vo veci kompetenčných sporov ústredných orgánov štátnej správy alebo aj pri rozhodovaní o zrušení politickej strany alebo hnutia. **26**

V roku 2021 bol Ústavný tribunál kritizovaný Európskou komisiou aj viacerými členskými štátmi EÚ za prijatie rozhodnutia, v ktorom vyslovil názor, že poľská ústava má prednosť pred právom EÚ, a teda aj všeobecne pred medzinárodným právom. Týmto rozhodnutím Ústavný tribunál smeroval k faktickému neuplatneniu rozsudku Súdneho dvora Európskej únie, ktorý konštatoval rozpor s právom EÚ v prípade zriadenia disciplinárnej komisie najvyššieho súdu, ďalej prehĺbujúc spor medzi Poľskou republikou a Európskou komisiou, ktorý trvá už od roku 2019. **27**

ŠTÁTNY TRIBUNÁL

Ako sme už naznačili v úvode, účelom Štátneho tribunálu je vyvodzovanie ústavnoprávnej zodpovednosti voči vplyvným predstaviteľom štátnej moci mimo sústavy všeobecných súdov, ktoré by mohli napríklad podliehať politickému nátlaku. Ide vlastne o obdobu inštitútu známeho v anglicky hovoriacich krajinách ako „*impeachment*“ alebo po slovensky povedané ústavná žaloba. **28**

Z dôvodu politickej exponovanosti týchto prípadov sa na členov Štátneho tribunálu vzťahujú aj osobitné ochrany pred odvolaním, ktorá spočíva v tom, že členovia tribunálu sú zvolení na prvej schôdzi novozvoleného

Súdny systém Poľskej republiky

parlamentu a nemôžu byť odvolaní až do skončenia volebného obdobia parlamentu, ktorý ich zvolil. Každé „osadenstvo“ Štátneho tribunálu je tak pevne zviazané s volebným obdobím tých poslancov, ktorí ho vytvorili. ²⁷

Konania pred štátnym tribunálom sú výnimočné nielen preto, že sa vzťahujú iba na úzky okruh osôb, ale aj pre náročnosť splnenia podmienok pre začatie konania. Napríklad pre obžalobu predsedu vlády pre Štátnym tribunálom je potrebný súhlas 3/5 všetkých poslancov Sejmu. ^{28 29} Zaujímavosťou je aj to, že na rozhodnutia Štátneho tribunálu sa nevzťahuje právomoc prezidenta udeľovať milosť. ³⁰

NEZÁVISLOSŤ SÚDNICTVA A ZMENY PRIJATÉ PO ROKU 2018

Poľská ústava výslovne garantuje nezávislosť sudcov od predstaviteľov exekutívy a legislatívy. Ako jedna zo záruk nezávislosti súdnictva v Poľsku sú v ústave deklarované aj základné podmienky ich nezávislosti, ako je napríklad ochrana pred svojvoľným odvolaním sudcom alebo garancia ich platovej stability. ³¹

Jednou z ďalších garancií nezávislosti by mala byť Národná súdna rada. Ústavnou úlohou Národnej súdnej rady je zaisťovať nezávislosť sudcov prostredníctvom rôznych kompetencií. Hlavnou kompetenciou rady je samozrejme výber kandidátov na sudcov ako aj sudcovských asistentov (*asesor sądowy*). Samotné menovanie sudcov a ich asistentov vykonáva prezident Poľskej republiky z vybraných kandidátov,

ktorí museli úspešne prejsť výberovým konaním pred Národnou súdnou radou. ^{9 31}

V úvodnej časti sme spomenuli zloženie Národnej súdnej rady, z ktorého vyplýva, že čo do počtu členov v nej majú väčšinové zastúpenie sudcovia (15 z 24). Ide teda o prvok sudcovskej samosprávy, keď sudcovia posudzujú, kto by sa mal stať ich budúci kolegom. Tento samosprávny prvok bol však spochybnený v roku 2018, keď došlo k zmene pravidiel výberu sudcov, ktorí tvoria majoritu Národnej súdnej rady. V pôvodnej koncepcii boli zástupcovia sudcov volení priamo ich kolegami zo sudcovských kruhov, čo bola v podstate zásadná súčasť obsahu slov „sudcovská samospráva“. A keďže sudcovia mali v Národnej súdnej rade väčšinu, mala tak byť zaistená nezávislosť navrhovaných kandidátov, ktorí nemohli byť zvolení iba hlasmi politického zastúpenia v Národnej súdnej rade. ³²

V roku 2018 však bola vykonaná reforma, podľa ktorej zástupcov sudcov už nevolili ostatní sudcovia, ale poslanci Sejmu prostredníctvom voľby jednoduchou väčšinou. Keďže sa takto prakticky sudcovská časť Národnej súdnej rady dostáva do politickej závislosti od parlamentnej väčšiny, boli proti tomuto kroku vznesené viaceré národné aj nadnárodné protestné hlasy. ^{9 21 32}

Ďalšou kritizovanou zmenou bolo ustanovenie disciplinárneho tribunálu najvyššieho súdu, ako sme už spomenuli v kapitole o najvyššom súde. Z pohľadu kritikov vrátane Európskej komisie a nakoniec aj Súdneho

dvora Európskej únie bolo vytvorenie tohto orgánu v rozpore s princípmi nezávislosti súdnictva, a teda so štandardom demokracie, ktorý by mali splňať všetky členské štáty EÚ. ³³ Za kľúčový problém kritici označili to, že obsadzovanie funkcií v tomto disciplinárnom orgáne bolo vykonávané Národnou súdnou radou, ktorá už v tom čase prešla zmenami, ktoré sme uviedli v predchádzajúcom odseku. Ako problémové bolo vnímané aj to, že podľa novej právnej úpravy mohli byť sudcovia disciplinárne stíhaní za svoju rozhodovaciu činnosť. Kritici tohto kroku teda uvádzajú, že mohlo ísť o politicky motivovanú reformu, ktorej účelom malo byť previazanie justície s politickou mocou štátu. Tento predpoklad mohol byť nepriamo potvrdený aj tým, že disciplinárna komisia najvyššieho súdu začala ihneď po svojom vytvorení konať vo viacerých prípadoch. ^{32 33 34}

Súdny dvor Európskej únie v roku 2021 meritórne rozhodol o nesúlade fungovania disciplinárnej komisie najvyššieho súdu s právom EÚ a uložil Poľskej republike povinnosť vykonať nápravu. V roku 2022 bola nakoniec po viacerých ďalších etapách tohto sporu sporná disciplinárna komisia nahradená už vyššie spomenutou Komorou profesionálnej zodpovednosti. Ďalej sa však vedie polemika o tom, či nejde iba o formálne riešenie, ktoré v skutočnosti nenapĺňa podstatu rozsudku Súdneho dvora Európskej únie. ^{32 33}

Mgr. Vladimír Benčo
Kancelária Najvyššieho súdu
Slovenskej republiky

Súdny systém Poľskej republiky

Zdroje:

1 *Ústava Poľskej republiky* [online]. Dostupné z: <https://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/angielski/kon1.htm>.

2 *Vnútroštátne justičné systémy, Poľsko* [online]. Európsky portál elektronickej justície. 2012 [cit. 2022-11-02]. Dostupné z: https://e-justice.europa.eu/16/SK/national_justice_systems?POLAND&member=1.

3 The Judicial System in Poland. In: *Biuletyn informacji publicznej, Sąd Okręgowy w Warszawie* [online]. Poľsko, 2022 [cit. 2022-11-02]. Dostupné z: <https://bip.warszawa.so.gov.pl/artykuly/436/the-judicial-system-in-poland>.

4 *Správne súdnictvo v Poľsku* [online]. Poľsko : Naczelny Sąd Administracyjny, 2021 [cit. 2022-11-02]. Dostupné z: <https://nsa.gov.pl/en.php>.

5 POTREBKA, P. *The judiciary in Poland* [online]. Poľsko : Ministerstwo Sprawiedliwości, 2012 [cit. 2022-11-02]. Dostupné z: <https://www.arch.ms.gov.pl/en/the-judiciary-in-poland/>.

6 *História Najvyššieho súdu Poľskej republiky* [online]. Poľsko : Sąd Najwyższy, 2022 [cit. 2022-11-02]. Dostupné z: <https://www.sn.pl/en/about/SitePages/History.aspx>.

7 Zákon o Ústavnom tribunáli Poľskej republiky [online]. Dostupné z: https://trybunal.gov.pl/fileadmin/content/dokumenty/Akty_normatywne-Am_in_force_6II2019_The_Act_on_the_Organisation_of_the_Constitutional_Tribunal_and_the_Mode_of_Proceedings_Before_the_Constitutional_Tribunal_en.pdf.

8 Článok 197 až 201 Ústavy Poľskej republiky [online]. Dostupné z: <https://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/angielski/kon1.htm>.

9 *Informácie o Národnej súdnej rade* [online]. Poľsko : Krajowa Rada Sądownictwa, 2020 [cit. 2022-11-02]. Dostupné z: <https://www.krs.pl/pl/o-radzie/informacje-o-krs.html>.

10 Čl. 18 zákona č. 1070/2001 o všeobecných súdoch Poľskej republiky z 27. augusta 2001 [online]. Dostupné z: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20010981070/T/D20011070L.pdf>.

11 Čl. 110 zákona č. 1070/2001 o všeobecných súdoch Poľskej republiky z 27. augusta 2001 [online]. Dostupné z: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20010981070/T/D20011070L.pdf>.

12 Čl. 12 zákona č. 1070/2001 o všeobecných súdoch Poľskej republiky z 27. augusta 2001 [online]. Dostupné z: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20010981070/T/D20011070L.pdf>.

13 Sady Rejonowe. In: *Biuletyn informacji publicznej, Sąd Okręgowy w Warszawie* [online]. Poľsko, 2020 [cit. 2022-11-02]. Dostupné z: <https://bip.warszawa.so.gov.pl/artykuly/26/sady-rejonowe>.

14 *Inne krajowe rejestry i ewidencje* [online]. Poľsko : Ministerstwo sprawiedliwości Poľskej republiky, 2022 [cit. 2022-11-02]. Dostupné z: <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/inne-krajowe-rejestry-i-ewidencje>.

15 Čl. 17 Civilného sporového poriadku Poľskej republiky [online]. Dostupné z: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19640430296> a čl. 25 Trestného poriadku Poľskej republiky [online]. Dostupné z: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19970890555>.

16 Pozri procesné predpisy, ako napríklad Civilný sporový poriadok Poľskej republiky [online]. Dostupné z: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19640430296> alebo Trestný poriadok Poľskej republiky [online]. Dostupné z: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19970890555>.

17 Čl. 40 zákona č. 1070/2001 o všeobecných súdoch Poľskej republiky z 27. augusta 2001. Dostupný z: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20010981070/T/D20011070L.pdf>.

18 Zákon č. 5/2018 z 5. decembra 2017 o Najvyššom súde Poľskej republiky [online]. Dostupné z: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU2018000005/T/D20180005L.pdf>.

19 Čl. 3 zákona č. 5/2018 z 5. decembra 2017 o Najvyššom súde Poľskej republiky [online]. Dostupné z: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU2018000005/T/D20180005L.pdf>.

20 Čl. 26 zákona č. 5/2018 z 5. decembra 2017 o Najvyššom súde Poľskej republiky [online]. Dostupné z: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU2018000005/T/D20180005L.pdf>.

21 SOB CZAK, Krzysztof. *Nowelizacja ustawy o Sądzie Najwyższym wchodzi w życie* [online]. Wolters Kluwer, 2022. [cit. 2022-11-02]. Dostupné z: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU2022000005/T/D20220005L.pdf>.

Súdny systém Poľskej republiky

z: <https://www.prawo.pl/prawnicy-sady/likwidacja-izby-dyscyplinarnej-ustawa.515236.html>.

22 Čl. 653 a nasl. Trestného poriadku Poľskej republiky [online]. Dostupné z: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19970890555>.

23 Zákon č. 1270/2002 z 30. augusta 2002 o konaní pred správnymi súdmi [online]. Dostupné z: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu20021531270>.

24 *Systémové postavenie správneho súdnictva* [online]. Poľsko : Naczelny Sąd Administracyjny, 2022 [cit. 2022-11-02]. Dostupné z: <https://nsa.gov.pl/wlasciwosc-oraz-organizacja-nsa.php>.

25 OLSZANOWSKI, Jan. The model of supervision over administrative courts in Poland [online]. In: *Bratislava law review*. Bratislava : Univerzita Komenského v Bratislave – Právnická fakulta, 2020 [cit. 2022-11-02]. Dostupné z: <https://blr.flaw.uniba.sk/index.php/BLR/article/view/195/167>.

26 *The Constitutional Tribunal's scope of jurisdiction* [online]. Poľsko : Trybunał Konstytucyjny, 2022 [cit. 2022-11-02]. Dostupné z: <https://trybunal.gov.pl/en/about-the-tribunal/constitutional-tribunal/the-constitutional-tribunals-scope-of-jurisdiction>.

27 LASEK-MARKEY, Marta. Poland's Constitutional Tribunal on the status of EU law: The Polish government got all the answers it needed from a court it controls [online]. In: *European Law Blog*. 2021 [cit. 2022-11-02]. Dostupné z: <https://europeanlawblog.eu/2021/10/21/polands-constitution>

<nal-tribunal-on-the-status-of-eu-law-the-polish-government-got-all-the-answers-it-needed-from-a-court-it-controls/>.

28 Zákon č. 11/1982 z 26. marca 1982 o Štátnom tribunáli [online]. Dostupné z: <https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzu-dziennik-ustaw/trybunal-stanu-16790886>.

29 CIŻYŃSKA, A. *Zasadność istnienia Trybunału Stanu w systemie organów państwa Rzeczypospolitej Polskiej*. Krakov : Jagiellońska Univerzita – Právnická fakulta, Katedra ústavného práva, 2018.

30 Čl. 139 Ústavy Poľskej republiky [online]. Dostupné z: <https://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/angielski/kon1.htm>.

31 Články 173 až 176 Ústavy Poľskej republiky [online]. Dostupné z: <https://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/angielski/kon1.htm>.

32 DUNCA, Allyson K. a John MACY. The Collapse of Judicial Independence in Poland: A Cautionary Tale [online]. In: *Judicature International*. Durham, NC : Duke University School of Law, 2020 [cit. 2022-11-02]. Dostupné z: <https://judicature.duke.edu/articles/the-collapse-of-judicial-independence-in-poland-a-cautionary-tale/>.

33 Tlačová správa č. 130/21 [online]. Luxembursko : Súdny dvor Európskej únie, 2021 [cit. 2022-11-02]. Dostupné z: <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2021-07/cp210130en.pdf>.

34 Poland 2021 Human rights report. In: *Country Reports on Human Rights Practices for 2021* [online]. Washington DC : United States Department of State, Bureau of Democracy, Hu-

man Rights and Labor, 2021, s. 7 a nasl. [cit. 2022-11-02]. Dostupné z: https://pl.usembassy.gov/wp-content/uploads/sites/23/hrr_2021.pdf.

Nariadenie 32022R0850

Systém e-CODEX

Európsky parlament a Rada Európskej únie 30. mája 2022 prijali [nariadenie 2022/850 o počítačovom systéme na cezhraničnú elektronickú výmenu údajov v oblasti justičnej spolupráce v občianskych a trestných veciach \(systém e-CODEX\) a o zмене nariadenia \(EÚ\) 2018/1726](#) (ďalej len „nariadenie“). Cieľom nariadenia je zabezpečiť účinný prístup všetkých občanov a podnikateľov k spravodlivosti a uľahčiť justičnú spoluprácu v občianskych, obchodných a v trestných veciach medzi členskými štátmi. Zabezpečenie prístupu občanov a podnikateľov k justícii patrí medzi hlavné ciele priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti Európskej únie zakotvené v tretej časti hlavy V ZFEU.

Prístup k justičným systémom býva niekedy zložitý. Dôvodom mnohých komplikácií sú napríklad formalistické a nákladné konania, prieťahy v konaniach a tiež vysoké náklady na využívanie súdnych systémov.

Z tohto dôvodu je dôležité, aby Európska únia vytvorila vhodné kanály na zabezpečenie efektívnej digitálnej spolupráce justičnej systémov. Preto je nevyhnutné vytvoriť informačný technologický systém, ktorý umožní rýchlu, priamu, interoperabilnú, udržateľnú, spoľahlivú a bezpečnú cezhraničnú elektronickú výmenu údajov súvisiacich s prípadmi za dodržiavania práva na ochranu osobných údajov.

Tento systém umožní občanom a podnikom vymieňať si dokumenty a dôkazy v digitálnej forme s justičnými alebo inými príslušnými orgánmi v prípa-

doch stanovených vo vnútroštátnom práve alebo v práve Európskej únie.

Ciele systému e-CODEX sú podporovať digitalizáciu konaní v občianskych a trestných veciach s cieľom posilniť právny štát a záruky základných práv v Únii a zlepšiť efektívnosť cezhraničnej komunikácie medzi orgánmi a uľahčiť občanom a podnikom prístup k spravodlivosti.

Systém e-CODEX poskytuje sektoru súdnictva interoperabilné riešenie prepojenia informačných systémov príslušných vnútroštátnych orgánov, ako sú napr. súdy. Mal by sa preto považovať za preferované riešenie ako interoperabilná, bezpečná a decentralizovaná komunikačná sieť medzi vnútroštátnymi informačnými systémami v oblasti justičnej spolupráce v občianskych a trestných veciach. Na účely tohto nariadenia elektronická výmena údajov zahŕňa akýkoľvek textový, zvukový, obrazový, obrazovozvukový záznam, v podobe štruktúrovaných, neštruktúrovaných údajov, súborov alebo metaúdajov. Pričom týmto nariadením sa nestanovuje povinné používanie systému e-CODEX členskými štátom.

Riadením a prevádzkovaním systému e-CODEX bude poverená Agentúra Európskej únie na prevádzkové riadenie rozsiahlych informačných systémov v priestore slobody bezpečnosti a spravodlivosti (ďalej len „eu-LISA“) a to s ohľadom na jej relevantné skúsenosti v tejto oblasti a vnútornú štruktúru, ktorá umožňuje do riadenia zapojiť aj členské štáty.

Na vnútroštátnej úrovni by členské štáty mali mať možnosť autorizovať orgány verejnej moci alebo právnické osoby, ako napríklad súkromné spoločnosti a organizácie zastupujúce príslušníkov právnických povolání, prevádzkovať prístupové body e-CODEX. Ďalej by členské štáty mali vykonávať aj dozor nad autorizovanými prístupovými bodmi e-CODEX, za ktoré sú zodpovedné a mali by informovať širokú verejnosť o tomto systéme.

Návrh nariadenia je rozčlenený do štyroch kapitol. Prvá kapitola upravuje všeobecné ustanovenia. Druhá kapitola ustanovuje zloženie a funkcie systému e-CODEX a ujasňuje tiež povinnosti k systému e-CODEX. Kapitoly tri a štyri obsahujú pozmeňujúce a záverečné ustanovenia.

VŠEOBECNÉ USTANOVENIA

Nariadenie vymedzuje predmet úpravy, ktorým je právny rámec systému e-CODEX a jeho bezpečnosti, ďalej pravidlá týkajúce sa jeho vymedzenia, zloženia, funkcií a riadenia, povinnosti agentúry eu-LISA, Európskej komisie (ďalej len „Komisia“), členských štátov a subjektov prevádzkujúcich autorizované prístupové body e-CODEX.

Rozsah pôsobnosti nariadenia je cezhraničná elektronická výmena údajov v oblasti justičnej spolupráce v občianskych a trestných veciach prostredníctvom systému e-CODEX.

V prvej kapitole nájdeme aj vymedzenie pojmov na účely tohto nariadenia a vyhlásenie o nediskriminácii a dodržiavaní základných práv.

Nariadenie 32022R0850

Systém e-CODEX

ZLOŽENIE A FUNKCIE SYSTÉMU E-CODEX A POVINNOSTI K SYSTÉMU E-CODEX

Samotný systém e-CODEX sa skladá z prístupového bodu e-CODEX, digitálnych procesných štandardov a podporných softvérových produktov, podpornej dokumentácie a iných podporných aktív uvedených v prílohe.

Články 6, 7, 8 a 9 upravujú povinnosti subjektov podieľajúcich sa správnom fungovaní systému e-CODEX.

Povinnosti Komisie

Článok 6 určuje Komisii napríklad stanoviť minimálne technické špecifikácie a normy, a to aj v oblasti bezpečnosti a metódy overovania integrity a pravosti. Komisia môže prostredníctvom vykonávacích aktov prijať digitálne procesné štandardy, pokiaľ sa prijatie digitálnych procesných štandardov neustanovuje v iných právnych aktoch Únie v oblasti justičnej spolupráce v občianskych a trestných veciach. Komisia ďalej vedie zoznam autorizovaných prístupových bodov e-CODEX prevádzkovaných inštitúciami, orgánmi, úradmi a agentúrami Únie a digitálnych procesných štandardov, ktoré používa každý autorizovaný prístupový bod e-CODEX. Komisia bezodkladne oznámi uvedený zoznam a všetky jeho zmeny agentúre eu-LISA.

Povinnosti agentúry eu-LISA

Na základe článku 7 vyplývajú pre agentúru eu-LISA napríklad tieto úlohy: vývoj, údržba, oprava chýb a aktualizácie softvérových produktov vrátane ich bezpečnostných aktualizácií, poskytovanie technickej podpory, vývoj, údržba a aktualizácia slovníka základných pojmov elektronickej justície EÚ alebo informovanie širokej verejnosti o systéme e-CODEX. Agentúra eu-LISA bude mať vo svojej pôsobnosti aj poskytovanie odbornej prípravy zameranej na technické aspekty používania systému e-CODEX v súlade s [nariadením \(EÚ\) 2018/1726](#) vrátane poskytovania on-line školiacich materiálov, a to aj všetkým relevantným zainteresovaným stranám.

Povinnosti členských štátov

Medzi povinnosti členských štátov vymedzené v článku 8 patria napríklad autorizácia prístupových bodov podľa uplatniteľného vnútroštátneho práva a práva Únie, vedenie zoznamu týchto bodov a jeho oznámenie agentúre eu-LISA. Členské štáty sú povinné prevádzkovať autorizované body na svojich územiach, nie je prípustné prevádzkovať autorizované body v tretích krajinách.

Povinnosti subjektov prevádzkujúcich autorizované prístupové body e-CODEX

Nakoniec, v článku 9 sa uvádzajú povinnosti subjektov prevádzkujúcich autorizované prístupové body e-CODEX, ktorými sú vnútroštátne orgány verejnej mo-

ci, autorizované právnické osoby alebo inštitúcie, orgány, úrady alebo agentúry Únie. Tieto subjekty zodpovedajú za bezpečné zriadenie a bezpečnú prevádzku autorizovaných prístupových bodov, za poskytnutie štatistických údajov autorizujúcemu členskému štátu a za všetky škody spôsobené prevádzkou autorizovaného prístupového bodu e-CODEX.

Bezpečnosť celého systému e-CODEX v zmysle článku 11 zabezpečí agentúra eu-LISA spolu so subjektami prevádzkujúcimi autorizované prístupové body e-CODEX.

Pre úspešnú implementáciu celého systému nariadenie v článku 13 predpokladá zriadenie stálej rady e-CODEXU pre riadenie programu, ktorá okrem iného bude monitorovať dodržiavanie zásady nezávislosti súdnictva a v prípade potreby iniciuje preventívne alebo nápravné opatrenia.

Významným z pohľadu práva je najmä čl. 14 nariadenia, ktorý hovorí o „Nezávislosti súdnictva“. Tento článok ustanovuje, že všetky subjekty pri plnení svojich povinností stanovených v tomto nariadení dodržiavajú zásadu nezávislosti súdnictva so zreteľom na zásadu del'by moci.

**JUDr. Mária Matisová,
Mgr. Libuša Žuborová
Jánošíková**

Kancelária Najvyššieho súdu
Slovenskej republiky

Nariadenie 32022R0850

Systém e-CODEX

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2022/850 z 30. mája 2022

o počítačovom systéme na cezhraničnú elektronickú výmenu údajov v oblasti justičnej spolupráce v občianskych a trestných veciach (systém e-CODEX) a o zmene nariadenia (EÚ) 2018/1726

Oblasť úpravy

justícia
justičná spolupráca
cezhraničná elektronická výmena údajov

Autor predpisu

Európsky parlament
Rada Európskej únie

Úradný vestník

[Ú. v. EÚ L 150, 1. jún 2022, s. 1 – 19](#)

Dátum prijatia predpisu

30. máj 2022

Dátum účinnosti

21. jún 2022

Deskriptor EUROVOC-u

justičná spolupráca
digitalizácia justičných systémov
autorizovaný prístupový bod
spracovanie údajov
systém e-CODEX
informačná technológia
výmena údajov
procesné štandardy

Podané predbežné otázky

Súdny dvor Európskej únie

OBLASŤ OBČIANSKEHO PRÁVA

C-283/22

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky

Dátum podania návrhu

26. apríl 2022

Právna oblasť

- doprava
- vonkajšie vzťahy

Pôvod prejudiciálnych otázok
Okresný súd Prešov

Položené prejudiciálne otázky

1. Má sa článok 3 písm. g) [nariadenia Európskeho parlamentu a Rady \(ES\) č. 785/2004 z 21. apríla 2004 o požiadavkách na poistenie leteckých dopravcov a prevádzkovateľov lietadiel](#) vykladať v tom zmysle, že osoba,

- ktorá sa nachádza mimo paluby vrtuľníka leteckého dopravcu spoločenstva, avšak je počas letu vrtuľníka zavesená na žeriavnom lane ako nerozlučnom príslušenstve (či ako súčasť) vrtuľníka a ktorá spolu s vrtuľníkom (cez zavesenie na žeriavnom lane) vzlietla;
- ktorá bola prepravovaná na základe bezplatnej prepravy vykonávanej štátom (štátny vrtuľník používaný v policajných službách) ako prepravcom na podklade „zmluvy o preprave“ medzi leteckým dopravcom (štátna letka) a zamestnávateľom osoby vykonávajúcej osobitnú úlohu (konkrétne na základe uznesenia vlády Slovenskej

republiky č. [411/2006 Z. z.](#), z 10. mája 2006 k návrhu zásad vykonávania letov lietadiel v policajných službách a nariadenia Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 50/2012 zo dňa 14. marca 2012 o vyžadovaní a schvaľovaní letov, ktorými bolo stanovené, že lietadlo leteckého dopravcu bude vykonávať lety na zabezpečenie úloh zamestnávateľa osoby);

- účelom prepravy bolo vykonanie osobitnej úlohy akou je úloha vo veci samej (výkon pracovnej úlohy spočívajúcej v špecializovanom výcviku príslušníkov Hasičského a záchranného zboru s využitím leteckej techniky (vrtuľníka) formou cvičenia žeriavovania záchranára a zachraňujúceho),
- ktorá sa na vykonaní úlohy zúčastnila ako cvičiaci člen modulu hasenia, ktorý sa na pokyn pilota a operátora vrtuľníka pripútal k vrtuľníku s využitím žeriavneho lana ako nerozlučného príslušenstva (či súčasť) vrtuľníka a počas vykonávaného letu sa mala žeriavovaním dostať na palubu vrtuľníka,
 - a) je cestujúcim?
 - alebo
 - b) patrí k členom letovej posádky alebo patrí k členom palubného personálu?

2. Má sa článok 17 ods. 1 [Dohovoru o zjednotení niektorých pravidiel pre medzinárodnú leteckú dopravu](#), uzavretý v Mon-

treale 28. mája 1999, podpísaný Európskym spoločenstvom 9. decembra 1999 na základe článku 300 ods. 2 ES a schválený v jeho mene rozhodnutím Rady 2001/539/ES z 5. apríla 2001, vykladať v tom zmysle, že osoba sa za podmienok uvedených v prvej otázke považuje za

- a) „cestujúceho“ alebo
- b) za člena letovej posádky alebo za člena palubného personálu?“

3. Či je možné prevádzku štátneho vrtuľníka zo dňa 10. mája 2017 považovať za prepravu tak ako ju definuje a vníma ust. čl. 2 ods. 1, čl. 1 Dohovoru o zjednotení niektorých pravidiel pre medzinárodnú leteckú dopravu, uzavretý v Montreale 28. mája 1999, podpísaný Európskym spoločenstvom 9. decembra 1999 na základe článku 300 ods. 2 ES a schválený v jeho mene rozhodnutím Rady 2001/539/ES z 5. apríla 2001?

Podané predbežné otázky

Súdny dvor Európskej únie

C-547/22
INGSTEEL

Dátum podania návrhu
17. august 2022

Právna oblasť

- aproximácia právnych predpisov

škody nárok na ušlý zisk spôsobený titulom zmarenia šance zúčastniť sa verejného obstarávania?

Mgr. Branislav Bunčák
Kancelária Najvyššieho súdu
Slovenskej republiky

Pôvod prejudiciálnych otázok
Okresný súd Bratislava II

Položené prejudiciálne otázky

1. Je možné považovať za súladný s článkom 2 ods. 1 písm. c) v spojení s ods. 6 a 7 Smernice Európskeho parlamentu a Rady [2007/66/ES](#) zo dňa 11. decembra 2007, ktorou sa menia a dopĺňajú smernice Rady [89/665/EHS](#) a [92/13/EHS](#), pokiaľ ide o zvýšenie účinnosti postupov preskúmavania v oblasti zadávania verejných zákaziek taký postup vnútroštátneho súdu, rozhodujúceho o nároku na náhradu ujmy spôsobenej nezákonne vylúčenému uchádzačovi z verejného obstarávania, ktorý odmieta priznať nárok na náhradu škody z titulu zmarenej šance (*loss of opportunity*)?

2. Je možné považovať za súladný s článkom 2 ods. 1 písm. c) v spojení s ods. 6 a 7 Smernice Európskeho parlamentu a Rady [2007/66/ES](#) zo dňa 11.12.2007, ktorou sa menia a dopĺňajú smernice Rady [89/665/EHS](#) a [92/13/EHS](#), pokiaľ ide o zvýšenie účinnosti postupov preskúmavania v oblasti zadávania verejných zákaziek taký postup vnútroštátneho súdu, rozhodujúceho o nároku na náhradu ujmy spôsobenej nezákonne vylúčenému uchádzačovi z verejného obstarávania, ktorý nepovažuje za súčasť nároku na náhradu

Rozhodnuté predbežné otázky

Súdny dvor Európskej únie

OBLASŤ TRESTNÉHO PRÁVA

C-710/20

AM; Krajská prokuratúra v Bratislave

Dátum podania návrhu

29. december 2020

Dátum rozsudku

8. júl 2022

Právna oblasť

- Charta základných práv
- zásady, ciele a úlohy zmlúv
- súdna spolupráca v trestných veciach

Pôvod prejudiciálnych otázok

Okresný súd Bratislava I

Položené prejudiciálne otázky

[Bulletin ODAK](#) 1/2021, str. 48

Súdny dvor EÚ po preskúmaní vecí rozhodol o prejudiciálnych otázkach takto:

Súdny dvor Európskej únie (ďalej aj len „Súdny dvor“) zjavne nemá právomoc odpovedať na otázky, ktoré mu položil Okresný súd Bratislava I rozhodnutím z 12. decembra 2018.

V odôvodnení svojho rozhodnutia k prvej prejudiciálnej otázke Súdny dvor EÚ vysvetlil:

23. Podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora môže v rámci prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ Súdny dvor vykladať právo Únie iba v hraniciach právomocí, ktoré mu boli priznané [rozsudok z 19. novembra 2019, A. K. a i. (Nezávislosť disciplinárneho senátu Najvyššieho súdu), C-585/18, C-624/18 a C-625/18, EU:C:2019:982, bod 77, ako aj citovaná judikatúra].

24. Svojou prvou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa majú článok 82 ZFEÚ a články 47 a 50 Charty vykladať v tom zmysle, že bránia ustanoveniu vnútroštátneho práva, ktorým sa zrušuje rozhodnutie vnútroštátneho súdu o zastavení trestného stíhania určitej osoby, ktoré má podľa vnútroštátnej právnej úpravy povahu právoplatného oslobodzujúceho rozhodnutia a na základe ktorého došlo k právoplatnému zastaveniu trestného konania z dôvodu udelenia amnestie v súlade s vnútroštátnym právom, a v prípade kladnej odpovede, či je vnútroštátny súd takýmto ustanovením viazaný.

25. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že prvá prejudiciálna otázka sa okrem iného týka článkov 47 a 50 Charty.

26. Pôsobnosť Charty v súvislosti s konaním členských štátov je pritom vymedzená v jej článku 51 ods. 1, podľa ktorého sú ustanovenia Charty určené pre členské štáty výlučne vtedy, keď tieto štáty vykonávajú právo Únie.

27. Navyše tento článok 51 ods. 1 Charty potvrdzuje ustálenú judikatúru Súdneho dvora, podľa ktorej sa základné práva zaručené v právnom poriadku Únie uplatnia vo všetkých situáciách, ktoré upravuje právo Únie, avšak nie mimo týchto situácií [rozsudok zo 16. decembra 2021, AB a i. (Zrušenie amnestie), C-203/20, EU:C:2021:1016, bod 38, ako aj citovaná judikatúra].

28. Ak teda právna situácia nespadá do pôsobnosti práva Únie, Súdny dvor nemá právomoc

o nej rozhodnúť a prípadne uvádzať ustanovenia Charty nemôžu samy osebe založiť túto právomoc [rozsudok zo 16. decembra 2021, AB a i. (Zrušenie amnestie), C-203/20, EU:C:2021:1016, bod 39, ako aj citovaná judikatúra].

V odôvodnení svojho rozhodnutia k druhej prejudiciálnej otázke Súdny dvor EÚ vysvetlil:

33. Svojou druhou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa majú článok 4 ods. 3 ZEÚ, články 82 a 267 ZFEÚ, ako aj články 47 a 50 Charty vykladať v tom zmysle, že bránia právnej úprave členského štátu, podľa ktorej je preskúmanie legislatívneho ustanovenia, ktorým sa ruší amnestia, zo strany ústavného súdu tohto členského štátu obmedzené len na posúdenie jeho súladu s ústavou bez toho, aby bolo možné posudzovať aj jeho súlad s právom Únie.

34. V tejto súvislosti stačí pripomenúť, že vnútroštátna právna úprava stanovujúca postup legislatívnej povahy týkajúci sa zrušenia amnestie a súdne konanie, ktorého predmetom je preskúmanie súladu tohto zrušenia amnestie s ústavou, nevykonáva právo Únie, keďže takéto postupy a konania nepatria do pôsobnosti tohto práva [rozsudok zo 16. decembra 2021, AB a i. (Zrušenie amnestie), C-203/20, EU:C:2021:1016, bod 74].

35. Keďže právo Únie nie je uplatniteľné na takúto vnútroštátnu právnu úpravu, Súdny dvor vzhľadom na úvahy uvedené v bodoch 26 až 28 tohto uznesenia zjavne nemá právomoc odpovedať na druhú otázku.

Rozhodnuté predbežné otázky

Súdny dvor Európskej únie

**OBLASŤ OBČIANSKEHO
PRÁVA**

C-12/22

365.bank, a. s.

Dátum podania návrhu

6. január 2022

Dátum uznesenia

30. jún 2022

Právna oblasť

- aproximácia právnych predpisov
- ochrana spotrebiteľa

Pôvod prejudiciálnych otázok

Okresný súd Prešov

Položené prejudiciálne otázky

[Bulletin ODAK](#) 1/2022, str. 41

Súdny dvor vydal unesenie, ktorým nariadil výmaz veci vedenej pod C-12/22 z registra Súdneho dvora z dôvodu, že Okresný súd Prešov svoj návrh na začatie prejudiciálneho konania vzal späť listom zo dňa 22. júna 2022.

Mgr. Branislav Bunčák
Kancelária Najvyššieho súdu
Slovenskej republiky

Z rozhodovacej činnosti

Súdneho dvora Európskej únie

ZÁKAZ NOSENIA OBLEČENIA S NÁBOŽENSKÝM VÝZNAMOM AKO VNÚTROPODNIKOVÉ PRAVIDLO

C-344/20
LF

Dátum podania návrhu
27. júl 2022

Dátum rozsudku
13. október 2022

Právna oblasť

- sociálna politika
- smernica 2000/78/ES
- rovnosť zaobchádzania v zamestnaní a povolani
- zákaz diskriminácie na základe náboženstva alebo viery
- nosenie oblečenia s náboženským významom

Pôvod prejudiciálnych otázok

Frankofónny prvostupňový súd pre pracovnoprávne spory Brusel, Belgicko (*Tribunal du travail francophone de Brusel*)

Záver

Vnútné pravidlo podniku zakazujúce nosenie viditeľných náboženských, filozofických alebo duchovných symbolov nepredstavuje priamu diskrimináciu, ak sa takéto pravidlo uplatňuje a vzťahuje na všetkých pracovníkov všeobecným a nediferencovaným spôsobom.

Podľa názoru Súdneho dvora Európskej únie (ďalej aj len „Súdny dvor“) pojmy „náboženstvo alebo viera“ predstavujú ten istý a jediný dôvod diskriminácie vzťahujúci sa tak na náboženské presvedčenie, ako aj na filozofické alebo duchovné presvedče-

nie. V opačnom prípade by došlo k narušeniu všeobecného rámca pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolani, ktorý ustanovuje právo EÚ, konkrétne smernica 2000/78/ES. **1**

Skutkové okolnosti prípadu

Medzi pani L. F., ktorá je moslimského vierovyznania a nosí moslimskú šatku, a spoločnosťou S.C.R.L. prebiehal od roku 2018 spor, ktorého podstatou bolo nezohľadnenie žiadosti žalobkyne o neplatenú sťaž v predmetnej spoločnosti na tom základe, že pani L. F. na osobnom pohovore s vedením spoločnosti naznačila, že v prípade schválenia jej žiadosti by odmietla riešovať politiku prísnej neutrality v S.C.R.L. Táto politika je súčasťou podmienok zamestnania (pracovného poriadku) v spoločnosti S.C.R.L., pričom od zamestnancov požaduje, aby žiadnym spôsobom, slovami, oblečením ani inak nevyjadrovali akékoľvek svoje náboženské, filozofické alebo politické presvedčenie. V tejto súvislosti L. F. na pohovore oznámila, že odmieta chodiť bez šatky za účelom dodržania politiky neutrality. Následne, s odstupom niekoľkých týždňov L. F. podala svoju žiadosť opakovane, s tým dôvetkom, že je ochotná nosiť iný druh pokrývky hlavy. Jej žiadosť však bola odmietnutá s odôvodnením, že v priestoroch spoločnosti S.C.R.L. nie je povolené nosiť žiaden typ pokrývky hlavy, či už je to čiapka, klobúk alebo šatka.

Pani L.F. oznámila prípad diskriminácie nezávislému verejnemu orgánu zodpovednému za boj s diskrimináciou v Belgicku, pričom následne podala na vnútroš-

tátny súd (*Tribunal du travail francophone de Brusel*) žalobu o zdržanie sa konania. V tejto žalobe sa sťažovala na neuzavretie zmluvy o sťaži, ktoré bolo podľa jej názoru priamo alebo nepriamo založené na jej náboženskom presvedčení, a domáhala sa určenia, že spoločnosť S.C.R.L. porušila najmä ustanovenia všeobecného belgického antidiskriminačného zákona. Spoločnosť S.C.R.L. odmietla, že by jej pracovný príradok vytváral priamu diskrimináciu, pričom sa odvolával aj na existujúcu rozhodovaciu činnosť Súdneho dvora.

V tejto súvislosti sa vnútroštátny súd obrátil na Súdny dvor s otázkou či sa slová „náboženstvo alebo viera“ obsiahnuté v [smernici o rovnakom zaobchádzaní](#) majú vykladať ako dva aspekty jediného chráneného kritéria alebo naopak ako dve samostatné kritériá. Vnútroštátny súd taktiež zaujímalo, či zákaz nosenia symbolu alebo odevu s náboženskými konotáciami obsiahnutý v podmienkach zamestnania v S.C.R.L. predstavuje priamu diskrimináciu na základe „náboženstva alebo viery“ v zmysle čl. 2 ods.2 písm. a) smernice 2000/78/ES.

Právne posúdenie veci

Súdny dvor vo svojom rozsudku v prvom rade uvádza, že čl. 1 smernice 2000/78/ES je potrebné vykladať tak, že slová „náboženstvo alebo viera“ v ňom obsiahnuté predstavujú jediný dôvod diskriminácie zahŕňajúci tak náboženské presvedčenie, ako aj filozofické alebo duchovné presvedčenie. V tejto súvislosti taktiež pripomína, že z jeho doterajšej judikatúry vyplýva, že dôvod diskriminácie na základe „nábo-

Z rozhodovacej činnosti

Súdneho dvora Európskej únie

ženstva alebo viery“ treba odlišovať od dôvodu založeného na „*politickom alebo akomkoľvek inom názore*“.

S poukazom na svoje rozsudky vo veciach G4S Secure Solutions ² a Wabe a MH Müller Handel ³ Súdny dvor uvádza, že ustanovenia pracovných podmienok podniku, ktoré pracovníkom zakazujú slovom, odevom alebo akýmkoľvek iným spôsobom prejavovať svoje náboženské alebo filozofické presvedčenie (nech je toto presvedčenie akékoľvek), **nepredstavujú** (vo vzťahu k zamestnancom, ktorí majú v úmysle uplatňovať svoju slobodu vierovyznania a zmýšľania prostredníctvom viditeľného nosenia symbolu alebo odevu s náboženskou konotáciou) v zmysle práva únie **priamu diskrimináciu** na základe náboženstva alebo viery za predpokladu, že takéto ustanovenia sú uplatňované všeobecným a nediferencovaným spôsobom. Súdny dvor navyše konštatuje, že vzhľadom na skutočnosť, že každá osoba môže mať svoje náboženstvo alebo náboženské, filozofické či duchovné presvedčenie, takéto pravidlá, pokiaľ sa uplatňujú všeobecne a nediferencovaným spôsobom, nezakladajú rozdielne zaobchádzanie založené na kritériu, ktoré je neoddeliteľne spojené s náboženstvom alebo takýmto presvedčením. ⁴

Súdny dvor spresňuje, že interné pravidlo, aké sa uplatňuje aj v S.C.R.L. však môže zakladať rozdielne zaobchádzanie, ktoré je **nepriamo** založené na náboženstve alebo viere v zmysle článku 2 ods. 2 písm. b) [smernice 2000/78](#), ak sa preukáže (čo je zároveň úlohou pre vnú-

roštátny súd), že zdanlivo neutrálna povinnosť, ktorú toto pravidlo zahŕňa má v skutočnosti za následok **osobitné znevýhodnenie osôb hlásiacich sa k určitému náboženstvu alebo viere**. Zároveň k tomu Súdny dvor dodáva, že rozdielne zaobchádzanie by nepredstavovalo nepriamu diskrimináciu, ak by bolo objektívne odôvodnené oprávneným cieľom a prostriedky na dosiahnutie tohto cieľa boli primerané a nevyhnutné. Pripomína však, že samotná vôľa zamestnávateľa presadzovať politiku neutrality, hoci je ako taká legitímnym cieľom, nie je sama o sebe dostatočujúca na objektívne odôvodnenie rozdielného zaobchádzania nepriamo založeného na náboženstve alebo viere, keďže takéto odôvodnenie možno považovať za objektívne len v prípade skutočnej potreby tohto zamestnávateľa, ktorú musí preukázať.

Napokon Súdny dvor poznamenáva, že právo EÚ nebráni tomu, aby vnútroštátny súd pri posudzovaní existencie nepriamej diskriminácie priznal pri zvážení rôznych záujmov väčšiu dôležitosť tým záujmom, ktoré súvisia s náboženstvom alebo presvedčením ako iným záujmom, ktoré vyplývajú okrem iného napríklad zo slobody podnikania, pokiaľ to vyplýva z jeho vnútroštátneho práva.

V tejto súvislosti potom spresnil, že miera voľnej úvahy členských štátov nemôže zájsť tak ďaleko, aby umožnila týmto členským štátom, resp. ich vnútroštátnym súdom rozdeliť jeden z dôvodov diskriminácie taxatívne vymenovaných v čl. 1 smernice 2000/78/ES na viaceré dôvody, keďže by

tým bol spochybnený význam, kontext a účel tohto dôvodu a narušila by sa užitočnosť všeobecného rámca pre rovnosť zaobchádzania v zamestnaní a povolanií stanoveného touto smernicou.

Z rozhodovacej činnosti

Súdneho dvora Európskej únie

INDEXÁCIA RODINNÝH PRÍDAVKOV A DAŇOVÝCH VÝHOD AKO DISKRIMINÁCIA MIGRÚJÚCICH PRACOVNÍKOV

C-328/20

Európska komisia proti Rakúskej republike

Dátum podania žaloby

22. júl 2020

Dátum rozsudku

16. jún 2022

Právna oblasť

- koordinácia systémov sociálneho zabezpečenia
- nariadenie (ES) č. 883/2004
- nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 492/2011
- voľný pohyb pracovníkov
- rovnosť zaobchádzania
- indexácia rodinných dávok, sociálnych a daňových výhod

Záver

Mechanizmus prispôbovania rodinných prídavkov a ďalších daňových výhod, ktoré Rakúska republika poskytuje pracovníkom v závislosti od štátu bydliska ich detí je v rozpore s právom Únie. Takýto mechanizmus predstavuje neodôvodnenú nepriamu diskrimináciu na základe štátnej príslušnosti migrujúcich pracovníkov.

Skutkové okolnosti prípadu a konanie pred podaním žaloby

S účinnosťou od 1. januára 2019 zaviedla Rakúska republika tzv. prispôbovací mechanizmus, ktorý slúži na výpočet paušálnej sumy rodinných prídavkov a ďalších daňových výhod

pre pracovníkov, ktorých deti majú trvalé bydlisko v inom členskom štáte. Medzi takéto daňové výhody patrí daňový bonus na vyživované dieťa, rodinný bonus „plus“, daňový bonus pre domácnosť s jediným príjmom, daňový bonus pre rodiča samoziviteľa a daňový bonus z dôvodu výživného. Prispôbenie jednotlivých dávok a výhod je možné uskutočniť tak smerom nahor ako aj nadol, v závislosti od všeobecnej cenovej úrovne v dotknutom členskom štáte.

Komisia výzvou z 25. januára 2019 vyzvala Rakúsku republiku, aby predložila svoje pripomienky k obavám, ktoré vyvolalo nadobudnutie účinnosti tohto prispôbovacieho mechanizmu. Komisia sa domnievala, že tento prispôbovací mechanizmus rodinných dávok, ako aj sociálnych a daňových výhod je v rozpore s čl. 7 a 67 [nariadenia \(ES\) č. 883/2004](#), [5](#) podľa ktorých peňažné dávky nepodliehajú žiadnemu zníženiu na základe skutočnosti, že rodinný príslušník, ako je dieťa, má bydlisko v inom členskom štáte. Navyše, keďže sa mechanizmus v podstate týka len pracovníkov z iných členských štátov, predstavuje zároveň nepriamu diskrimináciu, ktorá je v rozpore so zásadou rovnosti zaobchádzania zakotvenou v čl. 4 nariadenia (ES) č. 883/2004 a čl. 7 [nariadenia \(EÚ\) č. 492/2011](#). [6](#)

Rakúska republika 25. marca 2019 odpovedala Komisii, že čl. 67 [nariadenia \(ES\) č. 883/2004](#) dovoľuje prispôbenie rodinných dávok v závislosti od miesta bydliska dieťaťa, pričom nevyžaduje, aby suma dávok vyp-

lácaných na deti, ktoré majú bydlisko v inom členskom štáte, zodpovedala sume vyplácanej na deti, ktoré majú bydlisko v Rakúsku. Pokiaľ ide o otázku nepriamej diskriminácie, k tej podľa ich vyjadrenia nedochádza, pretože prispôbenie rodinných dávok a sociálnych a daňových výhod v závislosti od cenovej úrovne na území štátu, v ktorom má dieťa bydlisko, je objektívne odôvodnené a znižuje výdavky pre všetkých pracovníkov.

Keďže Komisia nepovažovala túto odpoveď za uspokojivú, vydala 26. júla 2019 odôvodnené stanovisko, v ktorom v podstate potvrdila svoj postoj, pričom poukázala na skutočnosť, že rodinné dávky a sociálne a daňové výhody poskytované deťom sú paušálne, a teda sa neprispôbujú v závislosti od cenovej úrovne v jednotlivých regiónoch Rakúska podľa trvalého bydliska dieťaťa. Paušálna povaha súm týchto dávok a týchto výhod preukazuje, že tieto sumy nezávisia od skutočných nákladov spojených s výživou dieťaťa, a teda nezaručujú spravodlivejšie rozdelenie výdavkov, ktoré rodiny vynakladajú na uspokojenie potrieb detí.

Keďže Komisia nepovažovala následnú odpoveď Rakúskej republiky za presvedčivú a dostačujúcu, podala žalobu o nesplnenie povinnosti v zmysle čl. 258 [ZFEÚ](#).

Slovenskej republike (spolu s ďalšími štátmi) bol rozhodnutím predsedu Súdneho dvora povolený vstup do konania ako vedľajšiemu účastníkovi konania na podporu návrhov Komisie.

Z rozhodovacej činnosti

Súdneho dvora Európskej únie

Právne posúdenie veci

Súdny dvor v rozsudku v prvom rade konštatuje, že predmetné rodinné prídavky a daňový bonus na vyživované dieťa predstavujú rodinné dávky, na ktoré sa priamo vzťahuje [nariadenie \(ES\) č. 883/2004](#) o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia, ktoré v zmysle čl. 7 tohto nariadenia nepodliehajú žiadnemu zníženiu alebo zmene na základe tej skutočnosti, že príjemca alebo niektorý z jeho rodinných príslušníkov má bydlisko v inom členskom štáte ako je štát, ktorý tieto dávky poskytuje.

Súdny dvor opakovane pripomenul, že čl. 7 a 67 nariadenia (ES) č. 883/2004 majú zabrániť tomu, aby členský štát mohol podmieniť priznanie alebo výšku rodinných dávok pobytom rodinných príslušníkov pracovníka v členskom štáte, v ktorom je pracovník usadený. ⁷

Čl. 67 nariadenia (ES) č. 883/2004 je teda potrebné vykladať tak, že vyžaduje striktnú rovnocennosť pokiaľ ide o výšku rodinných dávok poskytovaných členskými štátmi pracovníkom členských štátov, ktorých rodinní príslušníci majú bydlisko v tomto členskom štáte a dávok poskytovaných pracovníkom, ktorých rodinní príslušníci majú bydlisko v inom členskom štáte. Súdny dvor považoval za dôležité zdôrazniť, že v kontraste s použitou argumentáciou Rakúskej republiky, rozdiely v kúpnej sile medzi členskými štátmi v zmysle ustanovenia čl. 67 tohto nariadenia neodôvodňujú, aby členský štát mohol tejto druhej kategórii osôb poskytovať dávky v inej výške než osobám patriacim do prvej kategórie.

Len príjemcovia rodinných dávok, ktorých deti majú bydlisko mimo rakúskeho územia, totiž podliehajú prispôbovaciemu mechanizmu výšky týchto dávok v závislosti od cenových úrovní a kúpnej sily v mieste bydliska ich detí. Taký mechanizmus sa na rodinné dávky poskytované v prospech detí s bydliskom v jednotlivých regiónoch Rakúska neuplatní, hoci medzi týmito regiónmi existujú rozdiely v cenových úrovniach porovnateľné s tými, ktoré môžu existovať medzi Rakúskou republikou a inými členskými štátmi.

V zmysle všetkých týchto argumentov Súdny dvor uvádza, že sporná rakúska právna úprava, ktorá prispôbovuje rodinné dávky v závislosti od štátu pobytu detí príjemcu predstavuje porušenie nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia.

Zásada rovnosti zaobchádzania uvedená v článku 45 [ZFEÚ](#) má svoje konkrétne vyjadrenie tiež v čl. 7 ods. 2 [nariadenia \(EÚ\) č. 492/2011](#), ktorý spresňuje, že pracovník, ktorý je štátnym príslušníkom určitého členského štátu, požíva na území iných členských štátov rovnaké sociálne a daňové výhody ako vlastní pracovníci, pričom uvedené ustanovenie treba vykladať rovnako ako článok 45 [ZFEÚ](#). ⁸

Ako pritom uviedol generálny advokát v bodoch 130 a 131 svojich návrhov, zníženie sumy rodinných dávok, ako aj sociálnych a daňových výhod vyplývajúcich z kritéria týkajúceho sa bydliska detí, ktoré stanovuje prispôbovací mechanizmus, sa dotýka predovšetkým migrujúcich pracovníkov,

keďže je oveľa pravdepodobnejšie, že ich deti budú mať bydlisko v inom členskom štáte. ⁹

Okrem toho zo spisu, ktorý má Súdny dvor k dispozícii, vyplýva, že z dôvodu rozdielov medzi životnými nákladmi v týchto štátoch v porovnaní so životnými nákladmi v Rakúsku, ktoré odrážajú opravné koeficienty uvedené vo vyhláske o prispôbení, veľká väčšina pracovníkov, ktorí uplatnili svoju slobodu pohybu z týchto štátov, sú tí, ktorí poberajú dávky a požívajú sociálne a daňové výhody v nižšej sume, než aká sa poskytuje vlastným – rakúskym pracovníkom.

Z toho vyplýva, že prispôbovací mechanizmus, ktorý na určenie výšky rodinných dávok a sociálnych a daňových výhod sa zakladá na kritériu bydliska detí v zahraničí, sa viac dotýka migrujúcich pracovníkov. Predstavuje teda nepriamu diskrimináciu na základe štátnej príslušnosti, ktorú možno pripustiť len vtedy, ak je objektívne odôvodnená. ¹⁰

Súdny dvor v tejto súvislosti zdôrazňuje, že migrujúci pracovníci sa rovnakým spôsobom ako vlastní pracovníci podieľajú na určení a financovaní príspevkov na dotknuté rodinné prídavky a daňové výhody, pričom sa v tejto súvislosti neprihliada na miesto bydliska ich detí. Podľa Súdneho dvora z toho vyplýva, že sporná rakúska právna úprava predstavuje aj porušenie nariadenia o slobode pohybu pracovníkov v rámci Únie.

Za týchto podmienok Súdny dvor v celom rozsahu vyhovel žalobe o nesplnenie povinnosti podanej Komisiou.

Z rozhodovacej činnosti

Súdneho dvora Európskej únie

POŠKODZOVANIE PRIRODZENÝCH BIOTOPOV HLUCHÁŇA HÔRNEHO (*TETRAO UROGALLUS*)

C-661/20

Európska komisia proti Slovenskej republike

Dátum podania žaloby

5. december 2020

Dátum rozsudku

22. jún 2022

Právna oblasť

- ochrana prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín
- smernica 92/43/ES
- ochrana voľne žijúceho vtáctva – hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*)
- smernica 2009/147/ES
- neexistencia opatrení na zabránenie poškodzovaniu biotopov

Záver

Súdny dvor konštatoval porušenie smernice o ochrane prirodzených biotopov a ochrane voľne žijúceho vtáctva zo strany Slovenskej republiky. ¹¹ Slovenská republika neprijala vhodné opatrenia na zabránenie poškodzovaniu biotopov a podstatnému rušeniu v osobitných chránených územiach. Rovnako neprijala osobitné ochranné opatrenia týkajúce sa biotopov hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*) v rámci chránených území vyhlásených na jeho ochranu tak, aby sa zabezpečilo jeho prežitie a rozmnožovanie v oblasti jeho rozšírenia. Okrem toho Slovenská republika nepodrobila konkrétne plány a projekty s významným

vplyvom na územia Natura 2000 primeranému posúdeniu týchto vplyvov na príslušné územia z hľadiska cieľov ochrany týchto území.

Skutkové okolnosti prípadu a konanie pred podaním žaloby

V priebehu roka 2017 bolo Komisii doručených viacero sťažností opisujúcich nadmernú ťažbu dreva v dvanástich osobitných chránených územiach (OCHÚ) vyhlásených na ochranu hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*) na území Slovenskej republiky, pričom takáto ťažba mala mať podľa podaných sťažností vplyv na stav ochrany tohto chráneného druhu. Počas nasledujúcich stretnutí (október 2017, február 2018, máj a jún 2018) Komisia opätovne vyzvala Slovenskú republiku, aby dosiahla súlad s čl. 6 ods. 3 [smernice č. 92/43/EHS o biotopoch](#). Vo výzve, ktorú Komisia zaslala členskému štátu v zmysle čl. 258 ZFEÚ uvádza, že Slovenská republika nesplnila povinnosti, ktoré jej vyplývajú zo smerníc o biotopoch a o vtáctve. Slovenské orgány vo svojej odpovedi pripustili, že aktuálny stav i trendy populácie hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*) sú nepriaznivé z hľadiska ochrany tohto chráneného druhu a že je potrebné prijať opatrenia na zlepšenie situácie, vrátane zmien relevantných účinných právnych predpisov, a to zákona o ochrane prírody a zákona o lesoch.

V následnom odôvodnenom stanovisku z 24. januára Komisia Slovenskej republike vytýkala, že nesprávne prebrala článok 6 ods. 3 smernice o biotopoch v spojení s článkom 7 tejto smer-

nice a nesplnila si povinnosti, ktoré jej vyplývajú z článku 6 ods. 2 smernice o biotopoch v spojení s jej článkom 7 a z článku 4 ods. 1 smernice o ochrane voľne žijúceho vtáctva. Komisia vyzvala Slovenskú republiku, aby dosiahla súlad s odôvodneným stanoviskom v lehote dvoch mesiacov. Slovenská republika v odpovedi na toto odôvodnené stanovisko tvrdila, že nesplnenia povinností, ktoré jej boli vytýkané, nie sú dôvodné, pričom následne, s účinnosťou od 1. januára 2020 bol zmenený zákon o ochrane prírody a zákon o lesoch. Vzhľadom na tieto skutočnosti sa Slovenská republika domnievala, že od tohto dátumu je plne zaručený súlad vnútroštátnej právnej úpravy s právom Únie.

V novembri 2019, júni 2020 a októbri 2020 boli Komisii doručené aktualizované informácie od sťažovateľov, ktoré potvrdzovali ničenie biotopov hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*), pokles početnosti tohto druhu od roku 2015 do roku 2018 a ťažbu dreva vykonávanú počas roka 2019 v OCHÚ vyhlásených na ochranu uvedeného druhu. Rovnako Komisia dostala informácie o posudzovaní náhodnej ťažby uskutočnenej v súlade s legislatívnymi zmenami, ktoré v slovenskom právnom poriadku nadobudli účinnosť k 1. januáru 2020. Keďže Komisia dospela k záveru, že opatrenia oznámené Slovenskou republikou nie sú dostatočné na ukončenie uvádzaného nesplnenia povinnosti, 5. decembra 2020 rozhodla o podaní žaloby.

Z rozhodovacej činnosti

Súdneho dvora Európskej únie

Právne posúdenie vecí

Súdny dvor v prvom rade konštatuje, že programy starostlivosti o lesy, náhodná ťažba dreva a opatrenia na predchádzanie ohrozeniu lesov a odstránenie následkov škôd spôsobených prírodnými katastrofami, na ktorých sa podľa žaloby zakladá porušenie [smernice o biotopoch](#), predstavujú plány alebo projekty, ktoré priamo nesúvisia so správou príslušných území sústavy Natura 2000 alebo pre túto správu nie sú potrebné. Vzhľadom na tú skutočnosť, že tieto plány alebo projekty môžu tieto územia významne ovplyvniť, musia byť v zmysle tejto smernice predmetom primeraného posúdenia ich vplyvu na tieto územia.

V tejto súvislosti Súdny dvor pripomína, že možnosť v súlade s platnou právnou úpravou všeobecne vylúčiť určité činnosti z potreby posudzovania vplyvov na predmetné územie nezabezpečuje, že tieto činnosti nepoškodzujú integritu chránenej lokality. Čl. 6 ods. 3 smernice teda neoprávňuje členský štát prijať vnútroštátne predpisy, ktoré by všeobecným spôsobom z povinnosti vykonať posudzovanie vplyvov na dotknutú lokalitu vylučovali určité plány alebo projekty. ¹²

Súdny dvor konštatoval, že programy starostlivosti o lesy od 1. januára 2015 nepodliehali primeranému posúdeniu ich vplyvov. Slovenská republika tým, že všeobecným spôsobom vyňala náhodnú ťažbu dreva, programy starostlivosti o lesy a opatrenia na predchádzanie ohrozeniu lesov a odstránenie následkov škôd spôsobených prírodnými katastrofami z požiadavky, aby v prípade, že môžu mať pravde-

podobne významný vplyv na osobitné chránené územia vyhlásené na ochranu hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*), podliehali primeranému posúdeniu ich vplyvov na príslušné územia z hľadiska cieľov ochrany týchto území, nesplnila povinnosti, ktoré jej vyplývajú z čl. 6 ods. 3 smernice o biotopoch v spojení s čl. 7 tejto smernice.

Ďalej zo spisu predloženému Súdnemu dvoru vyplynulo, že intenzívna ťažba dreva na veľkých plochách a používanie pesticídov na boj proti podkôrnemu hmyzu, a to aj počas obdobia rozmnožovania hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*), prispeli k významnému poklesu populácie tohto druhu v dvanástich OCHÚ vyhlásených na jeho ochranu, konkrétne k poklesu o 49,4 % medzi rokmi 2004 a 2019. Slovenská republika schválením Programu záchrany preukázala, že si je vedomá úbytku biotopu a populácie tohto druhu a že chce napraviť túto situáciu, o čom svedčia jednotlivé rozhodnutia prijímané orgánmi ochrany prírody do 20. júna 2020 s cieľom obmedziť alebo zakázať lesohospodársku činnosť na územiach biotopov hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*), ako aj inšpekcie vykonávané v niektorých OCHÚ. Tieto opatrenia sú však neúplné, keďže nepredstavujú ochranné opatrenia systematicky vypracované tak, aby zodpovedali ekologickým požiadavkám tohto druhu a vo väčšine prípadov boli prijaté len na základe podnetov jednotlivcov a dokazujú neexistenciu štrukturálneho systému na zabezpečenie ochrany hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*) zastavením poškodzovania jeho biotopov.

Aj keď Slovenská republika vo svojom vyjadrení k žalobe poukázala na súbor opatrení, ktoré sú podľa jej názoru vhodné na zabránenie poškodzovaniu biotopov hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*) a podstatnému rušeniu tohto druhu, v zmysle zistení Komisie všetky uvedené opatrenia, s výnimkou projektu Natura 2000 SVK, ktorého realizácia sa začala v januári 2021, boli v štádiu návrhu a v dôsledku toho neboli vykonané v čase uplynutia lehoty stanovenej v odôvodnenom stanovisku, ani v čase podania tejto žaloby. Keďže tieto opatrenia obsahujú povinnosti platné len do budúcnosti, nemožno ich považovať za „vhodné opatrenia“ v zmysle čl. 6 ods. 2 smernice o biotopoch.

Súdny dvor teda konštatuje, že Slovenská republika si tým, že neprijala vhodné opatrenia na zabránenie poškodzovaniu biotopov a podstatnému rušeniu v OCHÚ vyhlásených na ochranu hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*), nesplnila povinnosti, ktoré jej vyplývajú z článku 6 ods. 2 smernice o biotopoch v spojení s článkom 7 tejto smernice.

Napokon Súdny dvor uviedol, že Slovenská republika tým, že neprijala osobitné ochranné opatrenia týkajúce sa biotopov hlucháňa hôrneho na väčšine území sústavy Natura 2000 vyhlásených na jeho ochranu, nesplnila povinnosti jej plynúce z čl. 4 ods. 1 [smernice o ochrane voľne žijúceho vtáctva](#).

**JUDr. Tatiana
Siranko Kanáliková, PhD.**
Kancelária Najvyššieho súdu
Slovenskej republiky

Z rozhodovacej činnosti

Súdneho dvora Európskej únie

Poznámky:

1 Smernica Rady 2000/78/ES z 27. novembra 2000, ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolani.

2 Rozsudok zo 14. marca 2017, G4S Secure Solutions, [C-157/15](#).

3 Rozsudok z 15. júla 2021, WABE eV a MH Müller Handel, [C-804/18](#) a [C-341/19](#).

4 V tomto zmysle pozri rozsudok z 15. júla 2021, WABE eV a MH Müller Handel, [C-804/18](#) a [C-341/19](#), bod 52.

5 Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia.

6 Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 492/2011 z 5. apríla 2011 o slobode pohybu pracovníkov v rámci Únie.

7 Pozri najmä rozsudok z 25. novembra 2021, Finanzamt Österreich, [C-372/20](#), bod 76 a citovanú judikatúru.

8 Rozsudok z 2. apríla 2020, Caisse pour l'avenir des enfants, [C-802/18](#), body 24 a 70 a citovaná judikatúra.

9 Rozsudok z 20. júna 2013, Giersch a i., [C-20/12](#), bod 44.

10 Ako uviedla Komisia počas písomnej časti konania na Súdnom dvore, správa Európskeho dvora audítorov nepreukazuje ani existenciu rizika vážneho narušenia finančnej rovnováhy, ktorému by bolo možné predísť samotným zavedením prispôbovacieho mechanizmu, ani že by prispôbovací mechanizmus mohol zjednodušiť správu rodinných dávok a sociálnych a daňových výhod.

11 Smernica Rady č. 92/43/EHS z 21. mája 1992 o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín, smernica Európskeho parlamentu a Rady č. 2009/147/ES z 30. novembra 2009 o ochrane voľne žijúceho vtáctva.

12 Rozsudok zo 7. novembra 2018, Coöperatie Mobilisation for the Envi-

ronment a i., [C-293/17](#) a [C-294/17](#), bod 114, ako aj citovaná judikatúra.

Výber rozhodnutí súdov členských štátov EÚ z oblasti správneho práva (JuriFast)

LOTYŠSKO

Autor rozhodnutia

Najvyšší súd Lotyšska (*Latvijas Republikas Augstākā tiesa*)

Dátum rozhodnutia

4. február 2022

Značka konania

265/2022

[ECLI:LV:AT:2022:0204.A420234319.15.S](#)

Právna oblasť

- správne právo
- základné práva
- ochrana osobných údajov

Strany konania

- sťažovateľ – fyzická osoba
- Stredisko na ochranu spotrebiteľa

Spracúvanie osobných údajov bez súhlasu dotknutej osoby v prípade, keď je spracúvanie nevyhnutné v záujme plnenia úloh realizovaných vo verejnom záujme.

Stredisko na ochranu spotrebiteľa (ďalej len „stredisko“) zorganizovalo kampaň, v rámci ktorej si objednalo videoreportáž. Reportáž obsahovala aj úryvok z vysielania, v ktorom sťažovateľ bolo vidieť a počuť. Reportáž sa vysielala na viacerých internetových stránkach. Sťažovateľ požadoval od strediska, aby zastavilo vysielanie reportáže, verejne sa ospravedlnilo za zásah do jeho dobrej povesti a nahradilo mu nemajetkovú ujmu.

Prípado sa týka výkladu písme-
na e) článku 6 ods. 1 [Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady \(EÚ\) 2016/679 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb](#)

[pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica 95/46/ES \(všeobecné nariadenie o ochrane údajov\)](#), ktoré ustanovuje, že spracovanie osobných údajov je zákonné len v rozsahu a výlučne v prípade, ak je spracúvanie nevyhnutné na splnenie úlohy realizovanej vo verejnom záujme alebo pri výkone verejnej moci zverejnej prevádzkovateľovi.

Najvyšší súd konštatoval, že osobné údaje, na spracovanie ktorých nedala dotknutá osoba svoj súhlas, môžu byť spracúvané iba ak nie je možné dosiahnuť primeraný výsledok inými prostriedkami. Pri spracúvaní osobných údajov z dôvodu plnenia úloh treba mať na zreteli, aby to, čo je nevyhnutné na dosiahnutie cieľa, nebolo neprimerané. Táto požiadavka nie je splnená, ak stanovené ciele všeobecného záujmu možno rozumne dosiahnuť rovnako účinným spôsobom inými prostriedkami, ktoré by mali menší vplyv na základné práva dotknutých osôb, najmä na [právo na] súkromný život a ochranu osobných údajov.

Na spracúvanie údajov bez súhlasu dotknutej osoby na základe úloh významných z pohľadu verejnosti teda nestačí len preukázať, že sa úloha vykonáva vo verejnom záujme. Je rovnako potrebné preukázať priame prepojenie medzi vykonávaním úlohy a spracúvaním osobných údajov. Musí byť preukázané, že úlohu nemožno splniť bez spracovania týchto údajov.

FÍNSKO

Autor rozhodnutia

Najvyšší správny súd

Dátum rozhodnutia

19. marec 2020

Značka konania

KHO:2020:28

ECLI:EN:KHO:2020:28

Právna oblasť

- životné prostredie
- lov vlkov na účely riadenia ich populácie
- výnimka zo zákazu usmrčovania vlkov
- cieľ odôvodňujúci udelenie výnimky

Strany konania

- Združenie na ochranu životného prostredia Tapiola – Pohjois-Savo Kainuu,
- Fínsky úrad pre voľne žijúce živočíchy

Tento rozsudok nadväzuje na rozhodnutie o prejudiciálnej otázke Súdneho dvora Európskej únie [C-674/17](#).

Prípado sa týkal takzvanej výnimky z udržiavania populácie udelennej podľa zákona o poľovníctve na usmrtenie troch vlkov v dvoch oblastiach nachádzajúcich sa v Pohjois-Savossa (vo Fínsku). Najvyšší správny súd mal na základe odvolania Združenia na ochranu životného prostredia rozhodnúť o tom, či rozhodnutie Fínskeho úradu pre voľne žijúce živočíchy bolo v rozpore s článkom 16 ods. 1 písm. e) [smernice 92/43/EHS](#) všeobecne označovanej ako smernica o biotopoch.

Výber rozhodnutí súdov členských štátov EÚ z oblasti správneho práva (JuriFast)

Podľa rozsudku Súdneho dvora Európskej únie vo veci [C-674/17](#) by sa boj proti pytliactvu ako taký mohol považovať za cieľ odôvodňujúci udelenie výnimky v súlade s článkom 16 ods. 1 písm. e) [smernice o biotopoch](#). V rozsudku súdu však bolo uvedených niekoľko prekážok, ktoré na základe smernice o biotopoch bránia udeleniu výnimky zo zákazu úmyselného usmrčovania vlkov na základe uvedeného písma.

Na základe rozhodnutia Súdneho dvora Európskej únie sa Najvyšší správny súd domnieval, že cieľ [udelenia] výnimky, t. j. boj proti pytliactvu, nebol podložený jasnými a presnými dôvodmi a ani sa na základe presných vedeckých údajov nepreukázalo, že sa [udelením] výnimky dosiahne stanovený cieľ. Navyše, v súvislosti s [prípadoch povolenia] výnimky tiež neboli predložené žiadne relevantné dôkazy, ktoré by preukázali, že neexistovalo iné uspokojivé riešenie boja proti pytliactvu, ako udelenie povolenia na zabíjanie vlkov na základe výnimky. Okrem toho sa nezistilo, že by úroveň ochrany vlka bola primeraná. Dokumenty tiež nepreukázali, že výnimka ďalej nezhoršila neprimeranú úroveň ochrany populácie vlkov. Podmienky rozhodnutia o výnimke týkajúce sa územných, časových a kvantitatívnych obmedzení lovu a organizácie lovu neboli dostatočné na zabezpečenie toho, aby sa lov vykonával selektívne a v obmedzenom rozsahu za prísne kontrolovaných podmienok, vzhľadom na počet lovených vlkov a neistotu, či sa dosiahlo odporúčané zameranie na mladých alebo deštruktívnych jedincov. [Povolenie na] výnim-

ku preto nemohlo byť udelené podľa článku 16 ods. 1 písm. e) smernice o biotopoch. Žiadosť mala byť zamietnutá ako porušenie § 41a ods. 1 a 3 zákona o poľovníctve.

HOLANDSKO

Autor rozhodnutia
Štátna rada

Dátum rozhodnutia
7. apríl 2020

Značka konania
202001949/1/V3
ECLI:NL:RVS:2020:991

Právna oblasť

- mimoriadne opatrenia týkajúce sa krízy COVID-19
- základné práva
- právo byť vypočutý na súde

Strany konania

- odvolateľ
- štátny tajomník pre spravodlivosť a bezpečnosť

Prepuknutie [pandémie] koronavírusu viedlo v Holandsku k mimoriadnym opatreniam. Budovy (okresných) súdov sa od 17. marca 2020 zatvorili, aby sa zabránilo šíreniu koronavírusu. Z dôvodu uzavretia nemožno v týchto budovách, ktoré sú zvyčajne prístupné verejnosti, vykonávať žiadne súdne pojednávania. Z dôvodu zatvorenia budov súdov však už nemožno uskutočňovať fyzické pojednávania. Videokonferencia nie je možná vo všetkých prípadoch z dôvodu obmedzenej kapacity a skutočnosti, že zariadenia dostupné v záchytných táboroch sú príliš malé na to, aby vyhovovali opatreniam súvisiacim s koronakrízou. Otázkou je, či sa tým porušuje právo cudzieho štátneho príslušníka na vypočutie. V predmetnom rozsudku o tejto otázke rozhoduje Oddelenie Štátnej rady pre správne súdnictvo (ďalej len „oddelenie“). Oddelenie zdôrazňuje, že tento rozsud-

Výber rozhodnutí súdov členských štátov EÚ z oblasti správneho práva (JuriFast)

dok sa výslovne uplatňuje iba počas tohto výnimočného obdobia a nie v období pred opatreniami proti COVID-19 zo dňa 17. marca 2020 alebo po nich.

Námietky

Odvolateľ namietal, že ho súd nevypočul, a preto bol porušený čl. 94 ods. 4 holandského zákona o cudzincoch z roku 2000 (Vw 2000) a čl. 5 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Podľa odvolateľa existujú zariadenia v záchytných táboroch, ktoré umožňujú vypočutie na diaľku a súd ich neoprávnene nevyužil. Odvolateľ bol zaistený a čaká na vyhostenie do Maroka, pretože nemá legálny pobyt v Holandsku. Pojednávanie o jeho odvolaní proti rozhodnutiu o zaistení bolo naplánované na 18. marca 2020. Z dôvodu opatrení súvisiacich s koronakrízou dočasne nemožno uskutočňovať fyzické pojednávania na súde v prítomnosti odvolateľa, jeho právnik, tlmočníka a zamestnanca Imigračného a naturalizačného úradu (IND). Spojenie cez video alebo konferenčný hovor nie sú vo všetkých prípadoch možné z dôvodu obmedzenej kapacity, a preto, že zariadenia v záchytných táboroch nie sú vyhovujúce. Súd následne vo veci rozhodol v písomnom konaní bez vypočutia odvolateľa.

Právny rámec

Článok 94 ods. 4 holandského zákona o cudzincoch z roku 2000 (Vw 2000) ustanovuje, že súd vždy predvolá cudzieho štátneho príslušníka, aby sa dostavil „osobne alebo v zastúpení advokátom“ na vypočutie na súde. Toto pravidlo vychádza z čl. 15

ods. 2 holandskej ústavy, čl. 5 ods. 4 dohovoru a čl. 6 [Charty základných práv Európskej únie](#) (ďalej len „charta“). Každý, ko-ho osobná sloboda nie je obmedzená na základe príkazu sudcu, môže požiadať sudcu o prepustenie. Právo byť vypočutý je tiež súčasťou „práva na obhajobu“ zakotveného v charte a dohovore. Ďalším dôležitým aspektom práva na obhajobu je právo na účinný prostriedok nápravy (články 5, 6 a 13 dohovoru, ako aj článok 47 charty). Podľa ustálenej judikatúry oddelenia je rozhodnutie o zaistení v zásade nezákonné od okamihu, keď cudzí štátny príslušník nebol včas vypočutý.

Rozsudok oddelenia

Oddelenie rozhodlo, že je prijateľným dočasným riešením uskutočniť vo veci písomné konanie, ak na to súd dostal súhlas odvolateľa aj štátneho tajomníka. V tejto súvislosti je dôležité, aby nebolo zásadne ohrozené základné právo cudzinca na vypočutie. V prípade, že odvolateľ a/alebo štátny tajomník nesúhlasí s písomným konaním, ale obe strany súhlasia s tým, že telefonicky budú vypočutí len splnomocnení zástupcovia, oddelenie na tom istom základe rozhodlo, že ide tiež o dočasne prijateľný spôsob vypočutia.

Odvolateľ v konaní neuspel.

Preklad:

Mgr. Katarína Drábiková,
Mgr. Zuzana Kuricová,
JUDr. Mária Matisová
Kancelária Najvyššieho súdu
Slovenskej republiky

Zdroje:

1. *Judgement of 4 February 2022 in case No. 265/2022 ECLI:LV:AT:2022:0204.A42023 4319.15.S* [online]. Jurifast, 2022 [cit. 2022-11-10]. Dostupné z: https://www.aca-europe.eu/WWJURIFAST26_WEB/DOCS/BE12/BE12001223.pdf.

2. *Finland – KHO:2020:28 – 13 March 2020* – *ECLI:EN:KHO:2020:28* [online]. Jurifast, 2022 [cit. 2022-10-31]. Dostupné z: https://www.aca-europe.eu/WWJURIFAST26_WEB/DOCS/BE12/BE12001214.pdf.

3. *Netherlands – Raad van State (Council of State) – 202001949/1/V3 – 7 April 2020* – *ECLI:NL:RVS:2020:991* [online]. Jurifast, 2022 [cit. 2022-10-31]. Dostupné z: https://www.aca-europe.eu/WWJURIFAST26_WEB/DOCS/NL01/NL01000435.pdf.

Použitie sily pri zaist'ovaní bezpečnosti na demonštráciách)

Preklad materiálu (tzv. *factsheet*), ktorý zostavilo tlačové oddelenie Európskeho súdu pre ľudské práva.

Použitie sily pri zaist'ovaní bezpečnosti na demonštráciách môže za určitých okolností spôsobiť problémy podľa [Európskeho dohovoru o ľudských právach](#) (ďalej len „Dohovor“), najmä pokiaľ ide o právo na život, zákaz mučenia a neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania, slobodu prejavu a slobodu zhromažďovania a združovania.

PRÁVO NA ŽIVOT (ČLÁNOK 2 DOHOVORU)

Sandru a ďalší proti Rumunsku

8. december 2009

Tento prípad sa týkal ľudového povstania v Temešvári v roku 1989, prvého zo série demonštrácií, ktoré viedli k zvrhnutiu rumunského komunistického režimu. Prví dvaja sťažovatelia a manžel tretej sťažovateľky, ktorí sa zúčastnili na demonštráciách, boli vážne postrelení. Brat štvrtého sťažovateľa bol zastrelený. Všetci sa sťažovali na neúčinnosť vyšetrovania a násilné prostriedky použité na potlačenie povstania, ktoré si vyžiadali početné obete a taktiež na dĺžku trestného konania. Uviedli najmä, že konanie nebolo správne vedené, keďže podľa obvinených po páde režimu v Rumunsku po roku 1989 boli orgány pri vyšetrovaní prípadu zdržanlivé.

Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „Súd“) rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 2 Dohovoru** v jeho procesnej časti (vyšetrovanie), pričom konštatoval, že vnútroštátne orgány nekonali s požadovanou mierou starostlivosti. Súd najprv zdôraznil povinnosť chrániť právo na život podľa článku 2 Dohovoru, z čoho vyplýva, že by mala existovať určitá forma účinného úradného vyšetrovania, ak pou-

žitie smrtiacej sily voči jednotlivcovi ohrozilo jeho život. V predmetnom prípade vzal Súd do úvahy nepochybnú zložitost' prípadu, no konštatoval, že politické a sociálne dôsledky nemôžu odôvodniť celkovú dĺžku trvania vyšetrovania, tak ako to tvrdí rumunská vláda. Práve naopak, jeho význam pre rumunskú spoločnosť mal podnietiť vnútroštátne orgány k tomu, aby sa s vecou vysporiadali urýchlene a bez zbytočného odkladu, aby sa predišlo akýmkoľvek náznakom tolerovania nezákonných činov alebo ovplyvňovania.

Giuliani a Gaggio proti Taliansku

24. marec 2011 (Veľká komora)

Tento prípad sa týkal smrteľnej strelby na syna a brata sťažovateľov, jedným z členov bezpečnostných síl počas protestov na samite G8, ktorý sa konal v Janove v júli 2001. Sťažovatelia najmä tvrdili, že smrť ich príbuzného bola spôsobená nadmerným použitím sily, že sa vyskytli nedostatky v domácej legislatíve, že organizácia celej operácie na udržanie a zachovanie verejného poriadku mala nedostatky, a že nebolo vykonané žiadne účinné vyšetrovanie jeho smrti.

Súd rozhodol, že **nedošlo k porušeniu článku 2 Dohovoru**

(právo na život), pokiaľ ide o použitie smrtiacej sily, pričom konštatoval, že použitie sily zo strany *karabinierov* bolo absolútne nevyhnutné v zmysle Dohovoru. Poznamenal najmä, že dôstojník, ktorý strieľal, bol konfrontovaný skupinou demonstrantov vykonávajúcich nezákonný a veľmi násilný útok na vozidlo, v ktorom uviazol. Podľa názoru Súdu konal čestne a v presvedčení, že jeho vlastný život, fyzická integrita a životy jeho kolegov sú v ohrození kvôli útoku, ktorému boli vystavení. Navyše z dôkazov, ktoré mal Súd k dispozícii, bolo jasné, že *karabinier* vydal varovanie a držal zbraň jasne viditeľným spôsobom a vystrelil až vtedy, keď útok neprestával. Za týchto okolností je použitie potenciálne smrteľných prostriedkov, akým je aj strelba, opodstatnené. Súd taktiež rozhodol, že **nedošlo k porušeniu článku 2 Dohovoru**, pokiaľ ide o vnútroštátny legislatívny rámec upravujúci použitie smrtiacej sily, alebo pokiaľ ide o zbrane vydané orgánom činným v trestnom konaní na samite G8. Ďalej rozhodol, že nedošlo k žiadnemu porušeniu článku 2 Dohovoru, pokiaľ ide o organizáciu a plánovanie policajnej operácie na samite G8, keďže konštatoval, že talianske orgány nezlyhali pri uskutočnení všetkého, čo bolo v ich silách, aby zabezpečili úroveň bezpeč-

Použitie sily pri zaist'ovaní bezpečnosti na demonštráciách)

nostných opatrení požadovaných počas demonštrácií, ktoré môžu zahŕňať aj použitie smrtiacej sily. Súd taktiež rozhodol, že **nedošlo k porušeniu článku 2** Dohovoru, pokiaľ ide o námietku neúčinného vyšetrovania smrti poškodeného.

Ataykaya proti Turecku

22. júl 2014

Tento prípad sa týkal smrti sťažovateľovho syna, spôsobenej políciou vystreleným slzotvorným granátom počas nezákonnej demonštrácie. Sťažovateľ tvrdil, že jeho syn zomrel v dôsledku nadmerného použitia sily, a že úrady účinne nevyšetřili jeho smrť. Taktiež namietal, že vnútroštátne právo mu neposkytlo účinný prostriedok nápravy, ktorý by mu umožnil žalovať páchatel'a smrteľného výstrelu.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 2** Dohovoru v jeho hmotnej časti (právo na život) a procesnej časti (vyšetrovanie). Konštatoval najmä, že nič nenasvedčovalo tomu, že použitie smrtiacej sily proti sťažovateľovmu synovi bolo absolútne nevyhnutné a primerané, alebo že by polícia urobila všetko pre to, aby minimalizovala riziko ohrozenia jeho života. Súd taktiež usúdil, že na vnútroštátnej úrovni nebolo vykonané žiadne vyšetrovanie umožňujúce identifikáciu osoby, ktorá vystrelila smrteľný výstrel. Súd ďalej k **článku 46** Dohovoru (záväznosť a vykonávanie rozsudkov) zopakoval svoje zistenia z rozsudkov *Abdullah Yaşa a ďalší* a *Izci* (pozri nižšie v časti „Zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania“) a zdôraznil potrebu posilniť záruky týkajúce sa správneho pou-

žívania granátov so slzotvorným plynom tak, aby sa minimalizovalo riziko smrti a zranenia vyplývajúce z ich používania. Zdôraznil, že pokiaľ turecký systém nebude v súlade s požiadavkami Dohovoru, nevhodné použitie potenciálne smrteľných zbraní počas demonštrácií bude pravdepodobne viesť k podobným porušeniam ako v predmetnom prípade. Súd taktiež rozhodol, že s cieľom zabezpečiť účinný výkon jeho rozsudku by sa mali prijať nové opatrenia pod dohľadom Výboru ministrov Rady Európy, aby sa identifikovali a prípadne aj potrestali zodpovední za smrť sťažovateľovho syna.

Mocanu a ďalší proti Rumunsku

17. september 2014 (Veľká komora)

Pozri nižšie v časti „Zákaz mučenia a neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania“.

ZÁKAZ MUČENIA A NEĽUDSKÉHO ALEBO PONIŽUJÚCEHO ZAOBCHÁDZANIA (ČLÁNOK 3 DOHOVORU)

DEMONŠTRANTI

Ova Ataman proti Turecku

5. december 2006

Sťažovateľka – právnička a členka dozornej rady organizácie Združenie pre ľudské práva zorganizovala v apríli 2000 v Istanbule demonštráciu na protest proti plánu väzníc typu „F“ (ktoré sú navrhnuté tak, aby poskytovali obytné priestory pre dve až tri osoby namiesto ubytovní). Demonštrácia prebehla formou pochodu, po ktorom nasledovalo vyhlásenie pre médiá. Sťažovateľka sa sťažovala najmä na použitie slzotvorného plynu na rozohnanie skupiny demonštrantov.

Súd rozhodol, že **nedošlo k porušeniu článku 3** Dohovoru (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania), keď konštatoval, že neexistujú dôkazy, ktoré by podložili tvrdenia sťažovateľky o zlom zaobchádzaní. Súd najprv poznamenal, že slzotvorný sprej bol používaný v niektorých členských štátoch Rady Európy na udržanie demonštrácií pod kontrolou alebo s cieľom ich rozohnať v prípade, že sa vymknú spod kontroly. Nepatrilo medzi toxické plyny uvedené v prílohe CWC (Dohovor z roku 1993 o zákaze vývoja, výroby, skladovania a použitia chemických zbraní a o ich zničení). Súd však poukázal na to, že použitie tohto plynu môže spôsobiť vedľajšie účinky, akými sú dýchacie problémy, nevoľnosť,

Použitie sily pri zaist'ovaní bezpečnosti na demonštráciách)

zvracanie, podráždenie dýchacích ciest, podráždenie slzných ciest a očí, kŕče, bolesti hrudníka, dermatitída alebo alergie. V tomto prípade Súd ďalej konštatoval, že sťažovateľka nepredložila žiadne lekárske správy, ktoré by preukázali vedľajšie účinky, ktoré utrpela po tom, čo bola tomuto plynu vystavená. Keďže bola prepustená krátko po zatknutí, nepožiadala o lekárske vyšetrenie.

Balcık a ďalší proti Turecku

29. november 2007

V auguste 2000 sa zišlo v Istanbule sedem sťažovateľov spolu s 39 ďalšími osobami, aby urobili pre médiá vyhlásenie, v ktorom protestovali proti väzniciam typu F (navrhnuté tak, aby poskytovali obytné priestory pre dve až tri osoby namiesto ubytovní). Polícia informovala demonštrantov, že ich pochod bol nezákonný: žiadne úrady neboli vopred informované a narušilo by to verejný poriadok. Dostali teda rozkaz, aby sa rozišli. Skupina avšak tieto príkazy nespĺnila a pokúsila sa pokračovať v pochode. Sťažovatelia sa sťažovali najmä na svoje zatknutie počas demonštrácie.

Súd najmä poznamenal, že päť sťažovateľov nepredložilo žiadne lekárske správy alebo iné dôkazy, ktoré by mohli preukázať ich tvrdenia o zlom zaobchádzaní a preto **zamietol ich sťažnosti podľa článku 3 Dohovoru** (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania). Čo sa však týka ďalších dvoch sťažovateľov, bolo nesporné, že ich zranenia boli spôsobené použitím sily zo strany polície počas incidentu. V ich prípade Súd podotkol, že

sa nedalo tvrdiť, že bezpečnostné sily mali povolenie zakročiť bez predchádzajúcej prípravy a taktiež, že v spise nič nenasvedčovalo tomu, že by demonštranti predstavovali nebezpečenstvo pre verejný poriadok. Súd taktiež konštatoval, že turecká vláda nedokázala poskytnúť presvedčivé alebo dôveryhodné argumenty, ktoré by mohli vysvetliť alebo odôvodniť mieru sily použitej proti sťažovateľom, ktorí boli zranení, čo bolo tiež potvrdené lekáskymi správami. Tieto zranenia boli teda výsledkom zaobchádzania, za ktoré niesol zodpovednosť štát a preto došlo k **porušeniu článku 3 Dohovoru** vo vzťahu k týmto dvom sťažovateľom.

Gazioğlu a ďalší proti Turecku

17. máj 2011

V predmetnom prípade sa štyria sťažovatelia sťažovali na zlé zaobchádzanie zo strany polície, ktorá ich mala zatknúť v roku 2003 počas demonštrácie na protest proti tureckému vládnuému návrhu na vyslanie vojakov na inváziu Iraku.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 3 Dohovoru** (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania) vo vzťahu k dvom sťažovateľom. Súd poznamenal, že zranenia, ktoré sťažovatelia utrpeli, a to najmä na tvári a na hlave, dosiahli minimálnu úroveň závažnosti, aby spadali do rozsahu pôsobnosti článku 3 Dohovoru. Ďalej, vzhľadom na priznanie tureckej vlády, že tieto zranenia spôsobili policajti, dôkazné bremeno preukázať, že použitie sily bolo vyslovene nevyhnutné vzhľadom na správa-

nie sťažovateľov, a že použitá sila nebola neprimeraná, spočívalo na vláde. Bolo však zrejmé, že prokurátor nevykonával žiadne potrebné kroky na zistenie okolností použitia sily alebo príčinu zranení sťažovateľov. Preto so zreteľom na skutočnosť, že vláda neposkytla žiadne iné odôvodnenie na použitie sily než údajné „výtržnícke správanie“ niektorých demonštrantov a takisto vzhľadom na skutočnosť, že sťažovatelia sa nedopustili žiadnych priestupkov – ako sa potvrdilo ich prepustením trestným súdom – mal Súd za to, že použitie sily políciou, ktoré malo za následok zranenie dvoch sťažovateľov, bolo neprimerané.

*Pozri tiež rozsudok vyhlásený v rovnaký deň vo veci **Akgöl a Göl proti Turecku**, v ktorom sa dvaja sťažovatelia sťažovali na zásah žandárov počas demonštrácie, na ktorej sa zúčastnili ako vysokoškóľáci v roku 2002, aby si pripomenuli zabitie ich bývalého spolužiaka. Následne boli zatknutí a bolo proti nim začaté trestné stíhanie za účasť na demonštrácii.*

Ali Güneş proti Turecku

10. apríl 2012

V júni 2004 sa sťažovateľ, stredoškolský učiteľ a člen Zväzu výchovných a vedeckých pracovníkov a člen Konfederácie odborových zväzov verejných zamestnancov zúčastnil na demonštrácii proti samitu NATO v Istanbule. Tvrdil najmä, že ho polícia zbila a postriekala škodlivými plynmi po tom, čo ho zatkla počas demonštrácie napriek tomu, že on a všetci ľudia, ktorí ho sprevádzali, boli neozbrojení a správali sa pokojne.

Použitie sily pri zaist'ovaní bezpečnosti na demonštráciách)

Taktiež sa sťažoval, že turecké orgány nedostatočne preskúmali jeho obvinenia voči polícii.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 3** Dohovoru (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania) v jeho hmotnej časti, pričom konštatoval, že sťažovateľ bol vystavený neľudskému a ponižujúcemu zaobchádzaniu. Súd ďalej uviedol, že turecké úrady nedokázali odôvodniť použitie slzotvorného plynu voči sťažovateľovi po tom, čo už bol sťažovateľ zadržaný políciou, a že neoprávnené sprejovanie plynu do jeho tváre mu muselo spôsobiť značnú fyzickú a psychickú ujmu. Súd poznamenal, že už preskúmal použitie slzotvorného plynu na účely presadzovania práva a zaznamenal účinky, ktoré by to mohlo vyvolať. Súhlasiac s Európskym výborom na predchádzanie mučenia a neľudského či ponižujúceho zaobchádzania (CPT), ktorý už vyjadril obavy z použitia slzotvorného plynu pri presadzovaní práva a požadoval jasné smernice pri jeho aplikácii vo vnútroštátnom práve, Súd predovšetkým zdôraznil, že použitie slzotvorného plynu voči jednotlivcovi, ktorý už bol vzatý pod kontrolu orgánmi činnými v trestnom konaní, ako tomu bolo aj v prípade sťažovateľa, nemôže byť ničím odôvodnené. V predmetnom prípade Súd taktiež rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 3** Dohovoru aj v jeho procesnej časti a konštatoval, že orgány nevykonali účinné vyšetrovanie sťažovateľových tvrdení.

Abdullah Yaşa a ďalší proti Turecku

16. júla 2013

V marci 2006 sa v Diyarbakire konali početné nezákonné demonštrácie po smrti štrnástich členov PKK (Strana kurdských pracujúcich) počas ozbrojených konfliktov. Demonštrácie boli násilné a jedenásť demonštrantov prišlo o život. Sťažovateľ, ktorý mal v tom čase 13 rokov, bol zranený na hlave slzotvorným granátom. Sťažoval sa najmä na to, že polícia použila neoprávnenú silu.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 3** Dohovoru (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania) v jeho hmotnej časti. Súd konštatoval, že nebolo preukázané, že použitie sily, ktorej bol sťažovateľ vystavený, bolo primerané vzhľadom na situáciu z hľadiska požiadaviek článku 3 Dohovoru, alebo že bolo primerané sledovanému cieľu, najmä rozohnaniu nepokojného zhromaždenia. Závažnosť poranenia hlavy sťažovateľa nebola v súlade s tým, akú silu mala polícia použiť vzhľadom na správanie sťažovateľa. Súd predovšetkým poznamenal, že aj z videozáznamu a všetkých dôkazov v spise vyplývalo, že demonštrácia nebola pokojná. Preto v tejto súvislosti nevznikol problém z dôvodu použitia slzotvorného plynu na rozohnanie zhromaždenia. Problémom teda nebolo, že bol použitý slzotvorný plyn, ale skutočnosť, že bol hodený slzotvorný granát priamo na demonštrantov. Hod granátu naplneného slzotvorným plynom, za použitia odpaľovacieho zariadenia, znamenal riziko spôsobenia vážneho zranenia alebo dokonca smrti,

ak by bolo odpaľovacie zariadenie použité nesprávne. Vzhľadom na nebezpečnú povahu použitého zariadenia Súd usúdil, že v tomto prípade by sa mala použiť jeho judikatúra týkajúca sa použitia potenciálne smrteľnej sily. Okrem toho, že to musí byť povolené podľa vnútroštátneho práva, policajné operácie – vrátane ostreľovania slzotvornými granátmi – mali byť dostatočne regulované v rámci systému primeraných a účinných záruk proti svojvôli, zneužitiu sily a iným incidentom, ktorým sa dá vyhnúť. Ďalej podľa **článku 46** Dohovoru (záväznosť a vykonávanie rozsudkov) Súd poznamenal, že v čase udalostí turecký právny poriadok neobsahoval žiadne konkrétne ustanovenia upravujúce použitie granátov so slzotvorným plynom počas demonštrácií, a že orgánom činným v trestnom konaní neboli poskytnuté žiadne usmernenia. Súd preto rozhodol, že záruky týkajúce sa správneho používania granátov so slzotvorným plynom musia byť posilnené, aby sa minimalizovalo riziko smrti a zranení vyplývajúcich z ich používania.

İzci proti Turecku

23. júl 2013

Tento prípad sa týkal sťažovateľkiných tvrdení, že v marci 2005 bola zbitá, vystavená slzotvornému plynu, urážaná políciou, keď sa zúčastnila demonštrácie na námestí Beyazit v Istanbule počas osláv Dňa žien. Sťažovateľka najmä tvrdila, že keď sa dav začal sám od seba rozchádzať, polícia zaútočila na demonštrantov obuškami, udreli ju do tváre aj tela a naďalej ju bili a kopali aj po tom, čo spadla na zem. Dodala, že takéto útoky

Použitie sily pri zaist'ovaní bezpečnosti na demonštráciách)

polície boli v Turecku tolerované a zostávali nepotrebané. Taktiež uviedla, že spomínané konanie polície jej bránilo v práve na slobodu prejavu a zhromažďovania.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 3** Dohovoru (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania) tak v jeho hmotnej, ako aj procesnej časti, z dôvodu nadmerného použitia sily voči sťažovateľke a použitia slzotvorného plynu a taktiež z dôvodu, že turecké orgány nenašli a nepotrební zodpovedných. Súd predovšetkým poznamenal, že tak ako v mnohých predchádzajúcich prípadoch proti Turecku, policajti nepreukázali určitú mieru tolerancie a zdržanlivosti predtým ako sa pokúsili rozhnať dav, ktorý nebol ani násilný a ani nepredstavoval nebezpečenstvo pre verejný poriadok a konštatoval, že použitie neprimeranej sily voči demonštrantom viedlo k zraneniu sťažovateľky. Navyše, zlyhanie orgánov pri hľadaní a potrestaní policajtov zodpovedných za konanie vyvolalo vážne pochybnosti o dodržiavaní povinnosti štátu podľa Dohovoru vykonať účinné vyšetrovanie obvinení zo zlého zaobchádzania. V predmetnom prípade Súd taktiež rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 11** Dohovoru (sloboda zhromažďovania), keď konštatoval, že použitie nadmernej sily zo strany polície voči sťažovateľke, ktorej správanie si nevyžadovalo taký tvrdý zásah, bolo neprimerané k sledovanému cieľu – teda predchádzaniu neporiadku a zločinnosti, ako aj udržiavaniu verejného poriadku – a malo odrádzajúci účinok na ochotu ľudí demonštrovať. Napokon podľa

článku 46 Dohovoru (záväznosť a vykonávanie rozsudkov) Súd požiadal turecké orgány o prijatie všeobecných opatrení, aby sa v budúcnosti zabránilo ďalším podobným porušeniam, keďže poznamenal, že už vo viac ako 40 svojich rozsudkoch proti Turecku konštatoval tvrdý zásah predstaviteľov zákona na demonštráciách, ktorý bol porušením článku 3 a/alebo článku 11 Dohovoru a taktiež bol Súdu notifikovaný veľký počet sťažností proti Turecku, týkajúcich sa práva na slobodu zhromažďovania a/alebo nadmerného používania sily zo strany orgánov presadzujúcich právo počas demonštrácií.

Mocanu a ďalší proti Rumunsku

17. september 2014 (Veľká komora)

Tento prípad sa týkal najmä vyšetrovania, ktoré nasledovalo po násilnom zákroku počas protivládnych demonštrácií v Bukurešti v júni 1990. Počas zásahu bol manžel prvej sťažovateľky zastrelený a druhý sťažovateľ bol zatknutý a bolo s ním zo strany polície zle zaobchádzané. Obaja sťažovatelia tvrdili, že Rumunsko zlyhalo pri plnení svojej povinnosti viesť účinné, nestranné a dôkladné vyšetrovanie schopné viesť k identifikácii a potrestaniu osôb zodpovedných za ozbrojený útok.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 2** Dohovoru v jeho procesnej časti (vyšetrovanie) vo vzťahu k prvej sťažovateľke a k **porušeniu článku 3** Dohovoru taktiež v jeho procesnej časti (zákaz mučenia a neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania) vo vzťahu k druhému sťažova-

vateľovi, keď konštatoval, že orgány zodpovedné za vyšetrovanie neprijali všetky opatrenia, ktoré mohli viesť k identifikácii a potrestaniu osôb zodpovedných za násilné udalosti a taktiež, že sťažovatelia nemali prospech z efektívneho vyšetrovania tak, ako to zaručuje Dohovor. Súd akceptoval, že vo výnimočných prípadoch by psychologické následky zlého zaobchádzania zo strany štátnych orgánov mohli podkopať schopnosť obetí sťažovať sa na zlé zaobchádzanie, ktorým si museli prejsť a to by mohlo predstavovať významný zásah do ich práva na odškodnenie. V predmetnom prípade Súd poznamenal, že druhý sťažovateľ, rovnako ako väčšina obetí, našiel odvahu podať sťažnosť až niekoľko rokov po spomínaných udalostiach, teda až po tom, čo sa začalo vyšetrovanie spustené z podnetu orgánov. Súd preto usúdil, z dôvodu výnimočných okolností tohto prípadu, že zraniteľnosť sťažovateľa a jeho pocit bezmocnosti hodnoverne vysvetľovali skutočnosť, že sťažovateľ do roku 2001 nepodal žiadnu sťažnosť a podal ju až viac ako desať rokov po spomínaných udalostiach.

Cestaro proti Taliansku

7. apríl 2015

V júli 2001 v Janove sa konal dvadsiaty siedmy samit G8. Viacere mimovládne organizácie zároveň zorganizovali alternatívny antiglobalizačný samit v tom istom meste. Prípad sa týkal udalostí, ku ktorým došlo na konci samitu G8 v škole, ktorá bola obecným úradom určená na využitie ako nočného prístrešku pre „oprávnených“ demonštrantov. Poriadková jednotka vošla

Použitie sily pri zaist'ovaní bezpečnosti na demonštráciách)

do budovy okolo polnoci, aby miesto prehľadala. Keď polícia vošla do budovy, sťažovateľ, v tom čase vo veku 62 rokov, sa nachádzal vo vnútri školy a sedel chrptom opretý k stene so zdvihnutými rukami. Bol niekoľkokrát udretý, čo mu spôsobilo viaceré zlomeniny. Sťažovateľ namietal, že sa stal obeťou násilia a zlého zaobchádzania, ktoré v jeho ponímaní predstavovalo mučenie.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 3 Dohovoru (zákaz mučenia a neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania)** z dôvodu zlého zaobchádzania so sťažovateľom kvôli nedostatočnej trestnoprávnej legislatíve týkajúcej sa zákazu mučenia, ktorá nebola účinným odstrašujúcim prostriedkom na zabránenie opakovaniu sa týchto udalostí. Vzhľadom na všetky uvedené okolnosti Súd najmä skonštatoval, že udalosť, keď polícia zaútočila na školu, predstavovala „mučenie“. Súd taktiež poznamenal, že neschopnosť identifikovať skutočných páchatel'ov by sa dala čiastočne vysvetliť objektívnou náročnosťou pri zisťovaní jednoznačných identifikácií, ale aj nedostatočnou policajnou spolupracou. Okrem toho, Súd podľa článku 46 Dohovoru (záväznosť a vykonávanie rozsudkov) po zdôraznení štrukturálnej povahy problematiky poukázal na to, že pokiaľ ide o nápravné opatrenia, ktoré by sa mali prijať, tie by mali zahŕňať povinnosť štátu zaviesť náležité prispôbený právny rámec podľa článku 3 Dohovoru, najmä účinné trestnoprávne ustanovenia.

Pozri taktiež: **Bartesaghi Gallo a ďalší proti Taliansku**, rozsudok z 22. júna 2017;

Blair a ďalší proti Taliansku a Azzolina a ďalší proti Taliansku, rozsudok z 26. októbra 2017.

Süleyman Çelebi a ďalší proti Turecku
24. máj 2016

Sťažovateľmi boli niekoľkí jednotlivci a jedna odborová organizácia, ktorí sa zúčastnili 1. mája 2008 na zhromaždení v Istanbule počas osláv prvého mája, ktoré bolo políciou rozohnané za použitia násilia. Jednotliví sťažovatelia najmä tvrdili, že policajti použili neprimeranú silu na rozohnanie zhromaždenia. Namietali, že v dôsledku následkov vdýchnutia slzotvorného plynu a úderov, ktoré dostali, museli byť hospitalizovaní a tvrdili, že príslušníci bezpečnostných síl ostali nepotrestaní.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 3 Dohovoru (zákaz mučenia a neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania)** a to v jeho hmotnej, ako aj procesnej časti v prípade tretieho a piateho sťažovateľa. Súd najmä uviedol, že zranenia u týchto dvoch sťažovateľov, ktorí sa nezúčastnili násilností, lekári pripisovali agresívnej policajnej operácii na rozohnanie demonštrácie. Keďže takéto zaobchádzanie nemohlo byť odôvodnené iba rozohnaním demonštrácie, predstavovalo tak neľudské a ponižujúce zaobchádzanie. Súd tiež konštatoval, že príslušníci polície neboli trestnoprávne potrestaní. Takisto ani osoby, ktoré vydali príkazy, neboli trestne stíhané. Iba trestnoprávne stíhanie policajtov, guvernéra a riaditeľa, ktorí vydávali rozkazy, by mohlo objasniť obsah a rozsah príkazov, ktoré po-

licajti plnili.

Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası a ďalší proti Turecku
5. júl 2016

V novembri 2005 odborová organizácia Eğitim-Sen vyzvala svojich členov, aby zorganizovali demonštráciu v centre Ankary za právo na bezplatné a kvalitné vzdelanie. Prípado sa týkal najmä obvinení jej šiestich členov zo zlého zaobchádzania zo strany bezpečnostných zložiek. Podľa ich vyjadrenia, policajti na nich použili vysokotlakovú vodu a slzotvorný plyn a prešli po nich obrneným vozidlom. Sťažovatelia namietali, že príslušné orgány nezačali vyšetrovanie.

Súd konštatoval, že došlo k **porušeniu článku 3 Dohovoru (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania)** v prípade šiestich sťažovateľov, členov odborovej organizácie, poznamenajúc, že namietané použitie sily viedlo k zraneniam, ktoré im nepochybne spôsobili bolesť takého charakteru, ktorá predstavovala neľudské a ponižujúce zaobchádzanie. Dokonca aj za predpokladu, že správanie demonštrantov mohlo ospravedlniť použitie sily, podľa názoru Súdu nebolo preukázané, že by potreba rozohňania zhromaždenia mohla ospravedlniť tvrdosť úderov spôsobených na tele, hlave alebo tvári dotknutých účastníkov. Vysvetlenia tureckej vlády nepresvedčili Súd o tom, že vzhľadom na správanie demonštrantov počas incidentu bolo použitie sily bezpečnostnými zložkami primeranou reakciou na situáciu. Súd konštatoval **porušenie článku 3 Dohovoru**, pričom podľa názoru Súdu, ani sťažnosti poda-

Použitie sily pri zaist'ovaní bezpečnosti na demonštráciách)

né generálnemu prokurátorovi na kasačnom súde, ani sťažnosť podaná prokurátorovi, nevedli k efektívnemu vyšetrovaniu.

Kilici proti Turecku

27. november 2018

V marci 2009 sa v Istanbule zhromaždilo asi 200 členov rôznych odborových organizácií, ktorí sa presunuli smerom k štvrti, v ktorej sa konalo piate Svetové fórum o vode, aby prostredníctvom vyhlásenia pre tlač vyjadrili svoj nesúhlas s komercializáciou a privatizáciou vody. Sťažovateľ je člen jednej z odborových organizácií a bol zranený počas toho, keď polícia použila gumové projektily, aby rozohnala demonštrantov. Sťažovateľ namietal predovšetkým neprimerané a neodôvodnené použitie sily zo strany policajtov a nedostatok efektívneho vyšetrovania.

Súd konštatoval, že došlo k **porušeniu článku 3** Dohovoru (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania), konštatujúc, že nebolo preukázané, že použitie sily proti sťažovateľovi bolo primerané situácii alebo cieľu, a to konkrétne kontrolovať rozohnanie demonštrácie, a tiež, že vyšetrovacie úkony neboli dôkladné a účinné. Pokiaľ ide o gumové projektily, podľa názoru Súdu sú legislatívne ustanovenia, ktoré stanovujú usmernenia pre políciu pri použití sily nedostatočné, nepostačujú na to, aby bolo použitie gumových projektilov zákonnou a primeranou policajnou akciou, a to aj pri absencii osobitných pravidiel upravujúcich tento typ zbraň. Podľa názoru Súdu, takáto situácia neposkytuje úroveň

ochrany pred ujmom na zdraví, aká je požadovaná v súčasných demokratických spoločnostiach v Európe.

Zakharov a Varzhabetvan proti Ruskej federácii

13. október 2020

Tento prípad sa týkal obvinení z policajnej brutality voči účastníkom politického zhromaždenia v máji 2012 na námestí Bolotnaja. Obaja sťažovatelia, ktorí sa zúčastnili na zhromaždení, tvrdili, že s nimi bolo počas rozohňania zhromaždenia zle zaobchádzané a namietali, že následné vyšetrovanie ich sťažností bolo neúčinné. Sťažovatelia ďalej uviedli, že ich účasť na zhromaždení bola pokojná, a preto použitie sily proti nim bolo nezákonné a neodôvodnené.

Súd konštatoval, že došlo k **porušeniu článku 3** Dohovoru (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania) v jeho hmotnoprávnom aj procesnoprávnom aspekte. Súd poznamenal, že bez akýchkoľvek pochybností bolo preukázané, že polícia 6. mája 2012 počas rozohňania zhromaždenia na námestí Bolotnaja použila silu proti obom sťažovateľom, ktorí následkom toho utrpeli zranenia. Navyše neboli pochybnosti o tom, že správanie sťažovateľov bolo počas zhromaždenia pokojné. Vzhľadom na správanie sťažovateľov, použitie sily proti nim nebolo striktne nevyhnutné, preto zároveň došlo aj k zníženiu dôstojnosti sťažovateľov. Zároveň to nebolo nevyhnutné ani v kontexte potlačenia hromadných nepokojov. Súd ďalej konštatoval, že ruské orgány neuskutočnili účinné vyšetrovanie,

na základe ktorého by bolo možné preukázať, či použitie sily zo strany polície bolo nevyhnutné a primerané. V predmetnom prípade Súd tiež rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 11** Dohovoru (sloboda zhromažďovania). V tejto súvislosti Súd najmä poznamenal, že nebolo predložené žiadne vysvetlenie, prečo bola použitá sila voči sťažovateľom, ktorí neboli zatknutí a nevykonávali žiadne násilné činy. Súd vzhľadom na zistenie, že použitie sily voči sťažovateľom bolo zbytočné a prehnané, konštatoval, že napadnutý zásah nebol v demokratickej spoločnosti nevyhnutný. Okrem toho Súd uviedol, že táto situácia bola spôsobilá vyvolať „zmrazujúci účinok“ („chilling effect“), ktorý môže odrádzať sťažovateľov, ako aj ďalších ľudí od účasti na podobných verejných zhromaždeniach.

Shmorgunov a ďalší proti Ukrajine, Lutsenko a Verbytskyy proti Ukrajine, Kadura a Smaliv proti Ukrajine, Dubovtsev a ďalší proti Ukrajine a Vorontsov a ďalší proti Ukrajine

21. január 2021

Tieto prípady sa týkali udalostí počas protestov na Majdane v Kyjeve a ďalších mestách na Ukrajine v období od novembra 2013 do februára 2014, vrátane rozohňania demonštrantov, ich zadržiavania, únosov aktivistov a zlého zaobchádzania, ako aj súvisiacich konaní. Všetci sťažovatelia boli prítomní na protestoch na Majdane, alebo sa na nich podieľali. Sťažovatelia okrem iného uviedli, že došlo k policajnej brutalite, odopretiu práva na protest, neoprávnenému zadržiavaniu a v jednom prípade

Použitie sily pri zaist'ovaní bezpečnosti na demonštráciách)

dokonca k smrti.

Súd rozhodol, že došlo predovšetkým k **porušeniu článku 2** (právo na život) a k **viacnásobným porušeniam článku 3** (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania), **článku 5 ods. 1 a 3** (právo na slobodu a bezpečnosť) a **článku 11** (sloboda zhromažďovania) Dohovoru. Súd najmä poznamenal, že zo strany príslušných orgánov došlo úmyselne k zlému zaobchádzaniu, a že za vraždu jedného demonštranta je zodpovedný štát. Súd tiež zistil, že mnohé príkazy na zadržanie boli svojvoľné. Súd má ďalej za to, že príslušné orgány sa pokúsili narušiť pokojné protesty úmyselne, a to použitím neúmerneho násilia a nezákonného zadržiavania. Súd zistil, že zistené zneužitia boli zrejme stratégiou zo strany príslušných orgánov. Vyšetrovanie udalostí bolo tiež v mnohých prípadoch neúčinné.

Lopez Martinez proti Španielsku

9. marec 2021 (rozsudok výboru)

Tento prípad sa týkal vyšetrovania vedeného španielskymi orgánmi, ktoré prebiehalo po násilnej evakuácii niekoľkých osôb políciou, vrátane sťažovateľa, ktorý sa v tom čase nachádzal v kaviarni na okraji sídla budovy Kongresu v Madride, keď sa zúčastňoval demonštrácie pod sloganom „Obklopte Kongres“.

Súd konštatoval, že došlo k **porušeniu článku 3** (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania) Dohovoru. Súd vzhľadom na spisový materiál, ktorý mal k dispozícii a za konkrétnych okolností prípadu zistil, že vyšetrovanie vnútroštátnymi

súdmi nebolo dostatočne dôkladné a efektívne na to, aby splnilo požiadavky procesného aspektu článku 3.

Mikeladze a ďalší proti Gruzínsku

16. november 2021

Sťažovatelia, štyria gruzínski štátni príslušníci, boli zatknutí na zhromaždení miestnej moslimskej komunity, ktoré sa konalo proti prerobeniu starobylej mešity na knižnicu. Sťažovatelia boli na druhý deň prepustení. Polícia tvrdila, že sťažovatelia kládli odpor proti ich zákonným príkazom a poprela akékoľvek použitie hanlivých komentárov, pričom sťažovatelia podali na policajtov sťažnosti za zlé zaobchádzanie. Sťažovatelia predovšetkým namietali, že príslušníci polície ich počas zatknutia a zadržania fyzicky a slovne napadli, použili diskriminačný jazyk a trestné vyšetrovanie ich sťažností nebolo účinné.

Súd konštatoval, že došlo k **porušeniu procesného aspektu článku 3** (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania) **samostatne a v spojení s článkom 14** (zákaz diskriminácie) Dohovoru vo vzťahu ku všetkým sťažovateľom a k **porušeniu hmotnoprávneho aspektu článku 3** vo vzťahu k prvému sťažovateľovi. Súd konštatoval, že pokiaľ ide o prvého sťažovateľa, **nedošlo k porušeniu článku 14 v spojení s hmotnoprávnym aspektom článku 3**, a pokiaľ ide o zvyšných troch sťažovateľov, **nedošlo k porušeniu hmotnoprávneho aspektu článku 3 samostatne alebo v spojení s článkom 14**. Súd zistil, že gruzínska vláda nedostatočne vysvetli-

la pôvod zranení prvého sťažovateľa, a teda nebolo preukázané, že použitie sily proti prvému sťažovateľovi bolo zákonné a nevyhnutné a tiež, že k jeho zraneniam došlo inak ako zlým zaobchádzaním zo strany polície. Pokiaľ ide o zvyšných sťažovateľov a ich tvrdenia o zlom fyzikom zaobchádzaní, bolo zistené, že neboli predložené žiadne lekárske dôkazy, ktoré by preukázali prítomnosť zranení.

NEDEMONŠTRUJÚCI

Lazaridou proti Grécku

28. jún 2018

Tento prípad sa týkal sťažovateľky, ktorá utrpela fyzické zranenia v máji 2010, v deň demonštrácie organizovanej proti úsporným opatreniam uloženým gréckou vládou. Sťažovateľka sa sama nezúčastnila demonštrácie, no počas nej sa nachádzala v budove sídla dvoch združení. Sťažovateľka bola poranená na ruke od črepín skla, z čoho vinila policajtov špeciálnej jednotky z dôvodu, že v čase, keď policajti rozbili pri vstupe do jej budovy dvere, ona bola za týmito sklenenými dverami. Sťažovateľka najmä uviedla, že príslušníci polície ju zranili úmyselne a následne sa nezaujímal o jej zdravotný stav a zabránili jej, aby mohla okamžite vyhľadať ošetrovanie. Sťažovateľka namietala aj vyšetrovanie týchto udalostí.

Súd konštatoval, že **nedošlo k porušeniu článku 3** (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania) Dohovoru v jeho hmotnoprávnom a procesnoprávnom aspekte. Súd predovšetkým poznamenal, že na konci trestného

Použitie sily pri zaist'ovaní bezpečnosti na demonštráciách)

konania boli príslušní policajti oslobodení gréckymi súdmi, ktoré preskúmali dôkazy a vykonali všetky úkony v rámci trestného konania za účelom objasnenia okolností incidentu. Súd poznamenal, že v konaní nič nenasvedčovalo tomu, že by vnútroštátne súdy neboli nezávislé a neustranné. Súd ďalej konštatoval, že v tomto prípade neexistuje dostatok dôkazov na to, aby bolo možné bez akýchkoľvek pochybností dospieť k záveru, že došlo k sťažovateľkou tvrdenému zlému zaobchádzaniu zo strany príslušných policajtov. Súd zopakoval, že tvrdenia sťažovateľky týkajúce sa zlého zaobchádzania musia byť podložené vhodnými dôkazmi. V prípade sťažovateľky neexistovali dostatočné dôkazy. V neposlednom rade, sťažovateľka nebola nikdy zadržaná alebo držaná v policajnej väzbe alebo kontrolovaná políciou. Situácia sťažovateľky bola preto úplne odlišná od situácie jednotlivca, ktorý sa ocitol v rukách polície.

NOVINÁRI VENUJÚCI SA TÉME DEMONŠTRÁCIÍ

Najafli proti Azerbajdžanu

2. október 2012

V októbri 2005 bol sťažovateľ, novinár, vyslaný, aby informoval o nepovolenej demonštrácii organizovanej opozičnými stranami v Baku. Počas rozohľadania demonštrácie políciou boli sťažovateľ a jeho kolegovia zbití a utrpeli rôzne zranenia. Sťažovateľ predovšetkým tvrdil, že bol zbitý príslušníkmi polície a že príslušné orgány nevykonali efektívne vyšetrovanie, a teda zodpovední príslušníci polície zostali nepotrestaní.

Súd konštatoval, že došlo k **porušeniu článku 3** (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania) Dohovoru, pokiaľ ide o zaobchádzanie polície so sťažovateľom, najmä že zranenia sťažovateľa sú dôkazom toho, že došlo k sťažovateľovej vážnej fyzickej a psychickej bolesti. Súd okrem iného poznamenal, že sťažovateľ nepoužil voči príslušníkom polície násilie, ani ich neohrozil. Príslušné orgány neuviedli žiadne iné dôvody odôvodňujúce použitie sily, a teda použitie sily možno považovať za zbytočné, prehnané a neprijateľné. Súd tiež konštatoval, že došlo k **porušeniu článku 3** Dohovoru v súvislosti s vyšetrovaním sťažovateľovho tvrdenia o tom, že s ním bolo zle zaobchádzané, pričom Súd zistil, že vyšetrovanie nebolo účinné a nezávislé. Súd poznamenal, že až do vypočutia sťažovateľa, teda viac ako tri mesiace po incidente, neboli vykonané žiadne relevantné procesné úkony, a že identifikácia osôb zodpovedných za zbitie sťažovateľa bola delegovaná na ten istý orgán, ktorého príslušníci sa údajne dopustili útoku na sťažovateľa. Aj v prípade, ak by bol za túto hlavnú časť vyšetrovania zodpovedný iný policajný útvar, príslušníci polície boli kolegovia, zamestnanci toho istého orgánu verejnej moci.

Pozri tiež: Rizvanov proti Azerbajdžanu, rozsudok zo 17. apríla 2012.

PRÁVO NA SPRAVODLIVÉ SÚDNE KONANIE V PRIMERANEJ LEHOTE (ČLÁNOK 6 DOHOVORU)

Mocanu a ďalší proti Rumunsku

17. septembra 2014 (Veľká komora)

Asociácia „21. december 1989“, ako tretí sťažovateľ v predmetnom prípade, sa sťažovala na dĺžku trestného konania, ktoré prebiehalo po násilnom zásahu voči protivládny demonštráciám v Bukurešti, v júni 1990. Sťažovateľ vstúpil do konania ako občianskoprávna strana za účelom uplatnenia nároku na náhradu škody, ktorá vznikla prehladaním jeho sídla, zničením jeho majetku a útokom na jeho členov.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 6 ods. 1** Dohovoru (právo na spravodlivé prejednanie vecí v primeranej lehote) vo vzťahu k tretiemu sťažovateľovi, pričom Súd zistil, že dĺžka napadnutého konania – takmer 19 rokov – bola prehnaná a v konaní nebola splnená požiadavka „primeranej lehoty“.

Použitie sily pri zaist'ovaní bezpečnosti na demonštráciách)

SLOBODA PREJAVU (ČLÁNOK 10 DOHOVORU)

Najafli proti Azerbajdžanu

2. október 2012

V októbri 2005 bol sťažovateľ – novinár, vyslaný, aby informoval o nepovolenej demonštrácii organizovanej opozičnými stranami v Baku. Počas rozohľadania demonštrácie políciou boli sťažovateľ a jeho kolegovia zbití a utrpeli rôzne zranenia. Sťažovateľ najmä tvrdil, že zámerom policajtov bolo, aby mu zabránili v demonštrácii.

Súd rozhodol, že v prípade sťažovateľa došlo k **porušeniu článku 10 Dohovoru** (sloboda prejavu). Súd najmä poznamenal, že úlohou tlače pri rozširovaní informácií a myšlienok o záležitostiach verejného záujmu je nepochybne aj informovanie o zhromaždeniach a demonštráciách opozície, a je to nevyhnutné pre rozvoj každej demokratickej spoločnosti. Sťažovateľovi však bolo zabránené informovať, a to keď voči nemu došlo k zlému zaobchádzaniu (fyzickému) a neprimeranému použitiu sily. Súd neakceptoval skutočnosť, že príslušníci polície nerozpoznali, že sťažovateľ bol novinár, hoci mal služobný preukaz a výslovne uviedol svoje povolanie. Súd tiež poukázal na to, že fyzické zlé zaobchádzanie štátnych príslušníkov voči novinárom, ktorí si plnili svoje pracovné povinnosti, vážne narušilo výkon ich práva prijímať a rozširovať informácie. Bez ohľadu na to, či existoval skutočný úmysel zasahovať do novinárskej

činnosti sťažovateľa, ten bol vystavený zbytočnému a nadmernému použitiu sily, v rozpore s článkom 3 Dohovoru (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania), napriek tomu, že dal jasne najavo svoju snahu identifikovať sa ako novinár v práci. Možno konštatovať, že došlo k zásahu do práv sťažovateľa podľa článku 10, ktorý nebol „nevyhnutný v demokratickej spoločnosti“, keďže vláda presvedčivo nepreukázala, že tento zásah bol zákonný alebo sledoval legitímny cieľ.

Pentikäinen proti Fínsku

20. október 2015 (Veľká komora)

Tento prípad sa týkal zadržania sťažovateľa – fotografa médií počas demonštrácie a jeho následného zadržania a odsúdenia za neuposlušnosť polície. Sťažovateľ namietal, že jeho zatknutím, zadržaním a odsúdením bolo porušené jeho právo na slobodu prejavu, keďže mu bolo znemožnené vykonávať prácu novinára.

Súd rozhodol, že **nedošlo k porušeniu článku 10 Dohovoru** (sloboda prejavu), pričom konštatoval, že zadržanie a odsúdenie sťažovateľa za neuposlušnosť polície počas demonštrácie bez sankcie bolo primerané. Súd najmä poznamenal, že fínske orgány odôvodnili svoje rozhodnutia relevantnými a dostatočnými dôvodmi a dosiahli spravodlivú rovnováhu medzi dotknutými konkurujúcimi si záujmami. Príslušné orgány nebránili ani nestážovali médiám účasť na demonštráciách. Sťažovateľovi nebolo počas demonštrácie ani po nej bránené vykonávať prácu novinára. Zároveň, sťažovateľ nebol

zatknutý za svoju prácu novinára ako takú, ale za to, že odmietol poslúchnuť policajný príkaz opustiť miesto demonštrácie. Technické vybavenie, ktoré patrilo sťažovateľovi, nebolo skonfiškované a sám sťažovateľ nebol sankcionovaný.

Použitie sily pri zaist'ovaní bezpečnosti na demonštráciách)

SLOBODA ZHROMAŽDOVANIA (ČLÁNOK 11 DOHOVORU)

Ova Ataman proti Turecku

5. december 2006

V apríli 2000 sťažovateľka – právnička a členka dozornej rady Asociácie pre ľudské práva, zorganizovala v Istanbule demonštráciu na protest proti plánu pre väznice typu „F“. Demonštrácia sa konala formou pochodu, po ktorom malo nasledovať vyhlásenie pre tlač. Sťažovateľka najmä namietala porušenie svojho práva na slobodu prejavu a zhromažďovania, nakoľko polícia zakázala demonštráciu a prečítanie vyhlásenia pre tlač, ktoré bolo naplánované na koniec.

Súd konštatoval, že došlo k **porušeniu článku 11 Dohovoru** (sloboda zhromažďovania), pričom uviedol, že násilný zásah polície bol neprimeraný a nebol potrebný na zabránenie neporiadku. Súd predovšetkým konštatoval, že skupina demonštrantov – asi päťdesiat osôb, ktorí chceli upozorniť verejnosť na aktuálny problém – nepredstavovala žiadne nebezpečenstvo pre verejný poriadok, okrem možného narušenia dopravy. Súd ďalej poukázal na to, že zhromaždenie sa začalo okolo poludnia a skončilo sa do pol hodiny od policajného zásahu, Súd bol taktiež zaskočený netrepezivosťou príslušných úradov v snahe ukončiť demonštráciu, ktorá bola organizovaná pod záštitou Asociácie pre ľudské práva. Podľa Súdu, ak sa demonštranti nezapájali do násilných

činov, bolo dôležité, aby verejné orgány prejavili určitý stupeň tolerancie voči pokojným zhromaždeniam, ak sloboda zhromažďovania, zaručená článkom 11 Dohovoru, nemala byť pozbavená svojej podstaty.

Pozri tiež: Balcik a ďalší proti Turecku, rozsudok z 29. novembra 2007.

Éva Molnár proti Maďarsku

7. október 2008

Sťažovateľka sa 4. júla 2002, po parlamentných voľbách v Maďarsku v apríli 2002, zúčastnila demonštrácie, ktorej požiadavkou bolo prepočítanie hlasov. Sťažovateľka sa zapojila do demonštrácie okolo 19:00 hod. V tom čase už polícia zablokovala dopravu v tejto oblasti. Okolo 21:00 hod, keď už bola dopravná situácia nezvládnuteľná, polícia demonštráciu bez použitia sily rozohnala. Sťažovateľka sa sťažovala na skutočnosť, že demonštrácia bola rozohnaná len preto, že polícia nebola vopred o nej upovedomená.

Súd konštatoval, že **nedošlo k porušeniu článku 11 Dohovoru** (sloboda zhromažďovania), pričom Súd uviedol, že zásah do sťažovateľkinej slobody zhromažďovania nebol neprimeraný. Súd mal za preukázané, že rozohnanie demonštrácie sledovalo legitímny cieľ, a tým bolo predchádzanie neporiadku a ochrana práv iných. Súd poznamenal, že udalosti mali pôvod v nezákonnej demonštrácii blokujúcej hlavný most v centre Budapešti, a že sama sťažovateľka sa zúčastnila na ďalšej demonštrácii, ktorá sa konala na Kossuthovom námestí, pričom cieľom tejto

demonštrácie bola podpora tých, ktorí nezákonne demonštrovali na moste. Súd ďalej zdôraznil, že demonštranti sa zhromaždili na Kossuthovom námestí približne o 13:00 hod., a že sťažovateľka sa k nim pripojila asi o 19:00 hod., pričom polícia demonštráciu rozohnala až okolo 21:00. V tomto prípade sa javí, že za týchto okolností mala sťažovateľka dostatok času, aby sa zúčastnila demonštrácie. V tomto prípade mal Súd za to, že polícia ukázala potrebnú toleranciu voči demonštrácii, ktorá tiež nevyhnutne narušila premávku a spôsobila určité narušenie verejného poriadku, hoci o udalosti vopred nevedela. Vzhľadom na uvedené, rozohnanie predmetnej demonštrácie nebolo neprimeraným opatrením.

İzci proti Turecku

23. júl 2013

Pozri vyššie pod "Zákaz mučenia a neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania".

Süleyman Çelebi a ďalší proti Turecku

24. máj 2016

Sťažovatelia boli niekoľkí jednotlivci a odborová organizácia, ktorí sa zúčastnili na zhromaždení 1. mája 2008 v Istanbule na oslavu prvého mája, pričom toto zhromaždenie polícia rozohnala pomocou použitia násilia. Sťažovatelia sa sťažovali najmä na to, že zásahom bezpečnostných zložiek im bolo znemožnené uplatnenie práva na demonštráciu.

Súd konštatoval, že došlo k **porušeniu článku 11 Dohovoru** (sloboda zhromažďovania), pri-

Použitie sily pri zaistovaní bezpečnosti na demonštráciách)

čom zistil predovšetkým, že neexistovala žiadna naliehavá spoločenská potreba, ktorá by odôvodňovala úplný nedostatok tolerancie, ktorú príslušné orgány prejavili voči demonštrantom tým, že zasahovali – násilným spôsobom – pri uplatňovaní ich slobody pokojného zhromažďovania. V tomto prípade, vzhľadom na brutalitu policajného zásahu, najmä pokiaľ ide o použitie slzotvorného plynu, nedostatok akéhokoľvek súdneho preskúmania jeho primeranosti a nevyhnutnosti mohol odradiť členov odborov a ostatnú verejnosť od účasti na zákonných demonštráciách. Taktiež, podľa článku 46 Dohovoru (záväznosť a vykonávanie rozsudkov) Súd poznamenal, že pretrvávajúce použitie neprimeranej sily na rozohnanie pokojných demonštrácií a systematické použitie granátov so slzotvorným plynom, ktoré boli potenciálne smrteľnými zbraňami, tak mohlo ľahko vzbudiť u verejnosti strach z účasti na demonštráciách a tým ich odradiť od uplatňovania práv podľa článku 11 Dohovoru. Vzhľadom na nárast podobných sťažností Súd zdôraznil potrebu účinného súdneho preskúmania postupu bezpečnostných síl pri demonštráciách. Aby takéto preskúmanie bolo možné považovať za účinné, musí viesť, ak je to možné, k začatiu konania s osobami (napríklad vyšší úradníci), ktoré vydali príkazy.

Pozri tiež: Disk a Kesk proti Turecku, rozsudok z 27. novembra 2012; Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası a ďalší proti Turecku, rozsudok z 5. júla 2016.

Laguna Guzman proti Španielsku

6. október 2020

V tomto prípade sa sťažovateľka, ktorá sa vo februári 2014 zúčastnila na demonštrácii proti rozpočtovým škrtom a vysokej miere nezamestnanosti vo Valladolide, sťažovala, že zostala trvalo zranená po tom, čo polícia násilne rozohnala spontánne zhromaždenie, ktoré sa konalo po oficiálnej demonštrácii. Sťažovateľka tvrdila, že použitie sily zo strany polície proti nej a aj iným demonštrantom bolo značne neprimerané.

Súd konštatoval, že došlo k porušeniu článku 11 Dohovoru (sloboda zhromažďovania) vo vzťahu k sťažovateľke, pričom uviedol, že použitie sily políciou nebolo odôvodnené a predstavovalo neprimeraný zásah do práv sťažovateľky. Súd najmä poznamenal, že spontánny protest prebiehal pokojne až do jeho rozohňania, pričom ďalej vyhodnotil, že príslušné orgány neposkytli relevantné a dostatočné dôvody odôvodňujúce rozohňanie demonštrácie. Taktiež, samotná sťažovateľka nebola nikdy zatknutá ani stíhaná za žiadne násilné činy počas protestov.

Shmorgunov a ďalší proti Ukrajine, Lutsenko a Verbytskyi proti Ukrajine, Kadura a Smaliv proti Ukrajine, Dubovtsev a ďalší proti Ukrajine a Vorontsov a ďalší proti Ukrajine

21. január 2021

Pozri vyššie pod "Zákaz mučenia a neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania".

ĎALŠIE ČÍTANIE

Pozri najmä:

- Sprievodca článkom 11 Dohovoru, vypracovaný Riaditeľstvom Jurisconsult-u,
- Hromadné protesty – Sprievodca judikatúrou Dohovoru, vypracovaný Riaditeľstvom Jurisconsult-u.

Preklad:

Mgr. Marína Gandelová,
Mgr. Katarína Siveková
Kancelária zástupcu Slovenskej republiky pred Európskym súdom pre ľudské práva

1 Poznámky:

Tento rozsudok sa stane právoplatným podľa podmienok stanovených v článku 44 ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Zdroj:

Factsheet – Use of force in the policing of demonstrations [online]. Štrasburg : Európsky súd pre ľudské práva, 2022 [cit. 2022-10-25]. Dostupné z: <https://www.echr.coe.int/Documents/>

Prezumpcia neviný

Príručka judikatúry EŠLP k čl. 6 dohovoru z trestnoprávneho hľadiska

Preklad Príručky judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), strany 67 — 75.

PREZUMPCIA NEVINY

1. Rozsah pôsobnosti článku 6 ods. 2

a. Trestné konanie

343. Odsek 2 článku 6 stelesňuje zásadu prezumpcie neviný. Vyžaduje, okrem iného, aby: (1) členovia súdu pri výkone svojich povinností nevychádzali z predpoklatného názoru, že obvinený spáchal trestný čin, z ktorého je obžalovaný; (2) dôkazné bremeno bolo na obžalobe a (3) akékoľvek pochybnosti boli v prospech obvineného (*Barberà, Messegue a Jabardo proti Španielsku*, 1988, ods. 77).

344. Považovaná za procesnú záruku v kontexte samotného trestného konania, prezumpcia neviný kladie, okrem iného, požiadavky vo vzťahu k dôkaznému bremenu (*Telfner proti Rakúsku*, 2001, ods. 15); vo vzťahu k právnym a skutkovým domnienkam (*Salabiaku proti Francúzsku*, 1988, ods. 28; *Radio France a ďalší proti Francúzsku*, 2004, ods. 24); vo vzťahu k právu neobviňovať seba samého (*Saunders proti Spojenému kráľovstvu*, 1996, ods. 68); vo vzťahu k publicite pred začatím súdneho konania (*G. C. P. proti Rumunsku*, 2011, ods. 46); a vo vzťahu k predčasným vyjadreniam príslušného súdu alebo iných verejných činiteľov o vine obžalovaného (*Allenet de Ribemont proti Francúzsku*, 1995, ods. 35 – 36, *Nešťák proti Slovensku*, 2007, ods. 88).

345. Článok 6 ods. 2 sa uplatňuje v celom rozsahu trestného konania, bez ohľadu na výsledok trestného stíhania, a nie iba vo vzťahu k preskúmaniu opodstatnenosti obvinenia (*Poncelet proti Belgicku*, 2010, ods. 50; *Minelli proti Švajčiarsku*, 1983, ods. 30; *Garycki proti Poľsku*, 2007, ods. 68). V dôsledku toho sa prezumpcia neviný uplatňuje aj na odôvodnenie rozsudku, ktorým bol obžalovaný oslobodený spod obžaloby vo výrokovvej časti, od ktorej nemožno odôvodnenie rozsudku oddeliť. [Prezumpcia neviný] môže byť porušená, ak odôvodnenie [rozhodnutia] odráža názor, že obvinený v skutočnosti je vinný (*Cleve proti Nemecku*, 2015, ods. 41).

346. Prezumpcia neviný sa však zvyčajne neuplatňuje, ak voči jednotlivcovi nebolo vznesené obvinenie, ako napríklad v prípade opatrení, ktoré boli voči sťažovateľovi uplatnené ešte pred vznesením obvinenia proti nemu (*Gogitidze a ďalší proti Gruzínsku*, 2015, ods. 125 – 126; *Larrañagaová Arandová a ďalší proti Španielsku* (rozh.), 2019, ods. 45 – 46; *Chodorkovský a Lebedev proti Rusku* (č. 2), 2020, ods. 543; pozri naopak [rozhodnutie vo veci] *Batiashvili proti Gruzínsku*, 2019, ods. 79, v ktorom sa článok 6 ods. 2 výnimočne uplatnil na prípad údajnej manipulácie s dôkazmi s cieľom naznačiť existenciu trestného činu ešte pred formálnym vznesením obvinení, ktoré boli

následne proti sťažovateľovi vznesené vo veľmi krátkom čase od spomenutej manipulácie; pozri tiež [rozhodnutie vo veci] *Farzaliyev proti Azerbajdžanu*, 2020, ods. 48). Akonáhle sa [vo veci] uplatňuje prezumpcia neviný, skutočnosť, že prvostupňové konanie vyústilo do odsúdenia obžalovaného nie je dôvodom na ukončenie uplatňovania prezumpcie neviný, keď [trestné] konanie pokračuje na základe odvolania (*Konstas proti Grécku*, 2011, ods. 36).

347. Ak bola obvinenému riadne preukázaná vina, článok 6 ods. 2 sa nemôže uplatniť vo vzťahu k tvrdeniam o charaktere a správaní obvineného, ktoré boli súčasťou rozhodovania o uložení trestu (*Bikas proti Nemecku*, 2018, ods. 57), ibaže by tieto tvrdenia boli takej povahy a závažnosti, že by dosiahli úroveň vznesenia nového „obvinenia“ v autonómnom zmysle podľa dohovoru (*Böhmer proti Nemecku*, 2002, ods. 55; *Geerings proti Holandsku*, 2007, ods. 43; *Phillips proti Spojenému kráľovstvu*, 2001, ods. 35).

348. Pritom právo osoby, aby bola považovaná za nevinnú a právo požadovať, aby obžaloba znášala bremeno preukazovania vznesených obvinení proti tejto osobe tvorí súčasť všeobecného pojmu spravodlivé súdne konanie podľa článku 6 ods. 1 dohovoru, ktorý sa vzťahuje na rozhodovanie o treste (tamže,

Prezumpcia nevinny

Príručka judikatúry EŠLP k čl. 6 dohovoru z trestnoprávneho hľadiska

ods. 39 – 40; [Grayson a Barnham proti Spojenému kráľovstvu](#), 2008, ods. 37 a 39).

349. Základné pravidlo trestného práva, podľa ktorého trestná zodpovednosť zaniká smrťou osoby, ktorá trestné činy spáchala, je zárukou prezumpcie nevinny zakotvenej v článku 6 ods. 2 dohovoru. V dôsledku toho článok 6 ods. 2 bude porušený, ak sťažovateľ nebol postavený pred súd a bol odsúdený posmrtné ([Magnitskiy a ďalší proti Rusku](#), 2019, ods. 284 s ďalšími odkazmi).

b. Súbežné konanie

350. Článok 6 ods. 2 sa môže vzťahovať na súdne rozhodnutia vydané v konaniach, ktoré neboli vedené proti sťažovateľovi ako „obvinenému“, napriek tomu však mali súvislosť s trestnými konaniami, ktoré proti nemu súbežne prebiehajú, ak naznačujú predčasné posúdenie jeho viny ([Böhmer proti Nemecku](#), 2002, ods. 67; [Diamantides proti Grécku](#) (č. 2), 2005, ods. 35). Preto sa napríklad prezumpcia nevinny môže uplatniť vo vzťahu k súdnym rozhodnutiam vydaným v extradičnom konaní vedenom proti sťažovateľovi, ak existovala úzka súvislosť, a to právna, praktická alebo skutková, medzi namietanými tvrdeniami uskutočnenými v rámci extradičného konania a trestným konaním vedeným proti sťažovateľovi v dožadujúcom štáte ([Eshonkulov proti Rusku](#), 2015, ods. 74 – 75).

351. Okrem toho súd dospel k záveru, že článok 6 ods. 2 sa uplatňuje v súvislosti s tvrdeniami uskutočnenými v súbežných trestných konaniach proti spo-

lupodozrivým osobám, ktoré vo vzťahu k sťažovateľovi nie sú záväzné, pokiaľ existovala priama súvislosť medzi konaním proti sťažovateľovi a týmito súbežnými konaniami. Súd objasnil, že hoci tvrdenia uskutočnené v súbežnom konaní neboli vo vzťahu k sťažovateľovi záväzné, môžu napriek tomu prejedikovať výsledok v konaní vedenom proti nemu rovnakým spôsobom ako predčasné vyjadrenia o vine podozrivého, ktoré urobí akýkoľvek iný orgán verejnej moci v úzkej súvislosti s prebiehajúcim trestným konaním ([Karaman proti Nemecku](#), 2014, ods. 43; [Bauras proti Litve](#), 2017, ods. 52).

352. Vo všetkých takýchto súbežných konaniach sú súdy povinné zdržať sa akýchkoľvek vyjadrení, ktoré by mohli prejedikovať výsledok v prebiehajúcim konaní, a to aj keď nie sú záväzné. V tejto súvislosti súd rozhodol, že ak povaha obvinení spôsobuje nevyhnutnosť preukázania spoluúčasti tretích osôb v jednom konaní a tieto zistenia by mali [negatívny] dopad na posúdenie právnej zodpovednosti tretích strán súdených v samostatných konaniach, je uvedené potrebné považovať za vážnu prekážku pre rozdelenie konaní. Akékoľvek rozhodnutie o prejednaní prípadov s takto silnými skutkovými väzbami v samostatných trestných konaniach musí byť založené na dôkladnom posúdení všetkých protichodných záujmov a spoluobvinení musia mať možnosť namietat proti vylúčeniu veci na samostatné konanie ([Navalnyj a Oficerov proti Rusku](#), 2016, ods. 104).

353. Súd ďalej rozhodol, že článok 6 ods. 2 je uplatniteľný v konaní o zrušení rozhodnutia o podmienenečnom odklade výkonu trestu odňatia slobody, v ktorom bol uvedený odkaz na nové vyšetrowanie vedené proti sťažovateľovi ([El Kaada proti Nemecku](#), 2015, ods. 37).

354. Súd tiež dospel k záveru, že článok 6 ods. 2 sa uplatňuje v súvislosti s výrokmi uvedenými v súbežnom disciplinárnom konaní proti sťažovateľovi, keď trestné aj disciplinárne konanie boli proti nemu začaté na základe podozrenia, že sa dopustil trestných činov a keď disciplinárna sankcia do značnej miery zohľadňovala, či sa sťažovateľ skutočne dopustil trestných činov, z ktorých bol obvinený v trestnom konaní ([Kemal Coşkun proti Turecku](#), 2017, ods. 44; pozri tiež [rozsudok vo veci] [Istrate proti Rumunsku](#), 2021, ods. 63 – 66).

355. Podobne sa článok 6 ods. 2 uplatňuje v prípade, že proti sťažovateľovi súbežne prebiehajú dve trestné konania. V takýchto prípadoch prezumpcia nevinny bráni rozhodnutiu o vine zo spáchania konkrétneho trestného činu mimo trestného konania pred príslušným súdom, bez ohľadu na procesné záruky v súbežnom trestnom konaní a napriek všeobecnému zvažovaniu účelnosti. Preto, posúdenie v jednom konaní týkajúcom sa konkrétneho trestného činu, že sťažovateľ spáchal iný trestný čin, ktorý je predmetom súbežne prebiehajúceho konania, je v rozpore s právom sťažovateľa byť považovaný za nevinného vo vzťahu k tomuto inému trest-

Prezumpcia neviný

Príručka judikatúry EŠLP k čl. 6 dohovoru z trestnoprávneho hľadiska

nému činu (*Kangers proti Lotyšsku*, 2019, ods. 60 – 61).

356. Napokon súd rozhodol, že sa článok 6 uplatňuje na parlamentné vyšetrovacie konanie, ktoré sa uskutočnilo súbežne s trestným konaním vedeným voči sťažovateľovi. Za takýchto okolností súd zdôraznil, že orgány zodpovedné za začatie parlamentného vyšetrovacieho konania a rozhodovanie v ňom boli viazané povinnosťou dodržiavať zásadu prezumpcie neviný (*Rywin proti Poľsku*, 2016, ods. 208).

c. Následné konanie

357. Prezumpcia neviný chráni aj jednotlivcov, ktorí boli oslobodení spod obžaloby alebo voči ktorým bolo trestné stíhanie zastavené pred tým, aby s nimi verejní činitelia a orgány [verejnej moci] zaobchádzali spôsobom, akoby boli v skutočnosti vinní z trestného činu, z ktorého boli obvinení. Bez ochrany zabezpečujúcej rešpektovanie oslobodzujúceho rozsudku alebo rozhodnutia o zastavení trestného stíhania v akomkoľvek inom konaní by hrozilo riziko, že záruky článku 6 ods. 2 sa stanú teoretickými a iluzórnymi. Po skončení trestného konania je v stávke aj povesť osoby a spôsob, akým túto osobu vníma verejnosť (*Allenová proti Spojenému kráľovstvu* [VK], 2013, ods. 94). Do určitej miery sa ochrana poskytovaná podľa článku 6 ods. 2 v tejto súvislosti môže prelínať s ochranou poskytovanou podľa článku 8 (*G.I.E.M. S.R.L. a ďalší proti Taliansku* (v merite [veci] [VK], 2018, ods. 314).

358. Kedykoľvek sa nastolí otázka uplatniteľnosti článku 6 ods. 2 v kontexte následného konania, musí sťažovateľ preukázať existenciu súvislosti medzi ukončeným trestným konaním a následným konaním. Takáto súvislosť bude pravdepodobne existovať napríklad vtedy, keď následné konanie vyžaduje preskúmanie výsledku predchádzajúceho trestného konania a najmä ak núti súd analyzovať trestný rozsudok; zaoberať sa preskúmaním dôkazov obsiahnutých v trestnom spise; posudzovať sťažovateľovu účasť na niektorých alebo všetkých udalostiach, ktoré viedli k trestnému obvineniu; alebo vyjadrovať sa k existujúcim náznakom možnej viny sťažovateľa (*Allenová proti Spojenému kráľovstvu* [VK], 2013, ods. 104; pozri tiež [rozhodnutie vo veci] *Martínezová Agirreová a ďalší proti Španielsku*, 2019, ods. 46–52, v ktorom nebola preukázaná súvislosť medzi následným konaním o náhrade škody a predchádzajúcim vyšetrovaním v trestnom konaní).

359. Súd posudzoval uplatniteľnosť článku 6 ods. 2 na súdne rozhodnutia vydané po ukončení trestného konania týkajúce sa, okrem iného (*Allenová proti Spojenému kráľovstvu* [VK], 2013, ods. 98 s ďalšími odkazmi):

- povinnosti bývalého obvineného znášať súdne trovy a trovy trestného konania;
- žiadosti bývalého obvineného o náhradu škody spôsobenej rozhodnutím o väzbe v prípravnom konaní alebo inými ťažkosťami zapríčinenými trestným konaním, pričom sa rozumie, že článok 6 ods. 2 nezaručuje právo na náhradu škody

dy za väzbu v prípravnom konaní v prípade zrušenia obvinenia alebo oslobodenia spod obžaloby, a teda samotné odmietnutie poskytnúť náhradu škody z hľadiska prezumpcie neviný nie je problematické (*Cheema proti Belgicku*, 2016, ods. 23);

- žiadosti bývalého obvineného o náhradu trov obhajoby (pozri ďalej [rozhodnutie vo veci] *Lutz proti Nemecku*, 1987, ods. 59, v ktorom súd rozhodol, že ani článok 6 ods. 2, ani žiadne iné ustanovenie dohovoru nepriznáva osobe obvinenej z trestného činu právo na náhradu trov, ak konanie proti nej bolo zastavené);
- žiadosti bývalého obvineného o náhradu škody spôsobenej nezákonným alebo neopodstatneným vyšetrovaním alebo trestným stíhaním;
- uloženia [povinnosti] zaplatiť poškodenému náhradu škody [vyplývajúcej z] občianskoprávnej zodpovednosti;
- zamietnutia občianskoprávných nárokov, ktoré sťažovateľ uplatnil voči poisťovateľom;
- ponechania rozhodnutia vo veci starostlivosti o dieťa v platnosti aj po tom, ako sa prokuratúra rozhodla nepodať obžalobu voči rodičovi za zneužívanie dieťaťa;
- otázky disciplinárneho konania alebo prepustenia zo zamestnania ([rozsudok vo veci] *Teodor proti Rumunsku*, 2013, ods. 42 – 46, týkajúci sa civilného kona-

Prezumpcia nevinny

Príručka judikatúry EŠLP k čl. 6 dohovoru z trestnoprávneho hľadiska

- nia o prepustení zo zamestnania);
- zrušenia práva sťažovateľa na sociálne bývanie;
- žiadosti o podmienené prepustenie z výkonu trestu odňatia slobody (*Müller proti Nemecku*, 2014, ods. 35);
- konania o obnovu trestného konania nadväzujúceho na rozhodnutie súdu o porušení dohovoru, v ktorom [obnovenom konaní] sa so sťažovateľmi [naďalej] zaobchádzalo ako s odsúdenými, a ich záznam v registri trestov o prvotnom odsúdení bol ponechaný v platnosti [napriek povoleniu obnovy konania] (*Dicle a Sadak proti Turecku*, 2015, ods. 61 – 66);
- konfiškácie pozemku sťažovateľa napriek tomu, že trestné konanie proti nemu bolo zastavené v dôsledku premlčania (*G.I.E.M. S.R.L. a ďalší proti Taliansku* (v merite [veci] [VK], 2018, ods. 314 – 318);
- uznania vinným v následnom správnom konaní (kvalifikovanom ako „trestné“ [konanie] v autonómnom zmysle podľa dohovoru) po oslobodení sťažovateľa spod obžaloby z rovnakých obvinení v trestnom konaní (*Kapetanios a ďalší proti Grécku*, 2015, ods. 88);
- rozhodnutia vnútroštátneho súdu o zamietnutí sťažovateľovho odvolania proti rozhodnutiu prokurátora, v ktorom [prokurátor sťažovateľa] považoval za vinného z trestných činov, z ktorých bol obvinený, hoci trestné konanie začaté proti nemu bolo zastavené

v dôsledku premlčania (*Ca-raian proti Rumunsku*, 2015, ods. 74 – 77).

360. Súd tiež rozhodol, že článok 6 ods. 2 je uplatniteľný vo vzťahu k pochybnostiam, ktoré na nevinu sťažovateľov vrhlo prijatie zákona o amnestii a zastavenie trestného konania proti sťažovateľom podľa tohto zákona. Na základe skutkových okolností prípadu však súd nezisťnil porušenie článku 6 ods. 2 z dôvodu, že žiadna formulácia v zákone o amnestii nespájala menovite samotných sťažovateľov s trestným činom v ňom popísaným, a z dôvodu, že žiadne iné okolnosti neprípúšťali vrhnutie pochybností na nevinu sťažovateľov (*Béres a ďalší proti Maďarsku*, 2017, ods. 27 – 34).

2. Predpokladé vyjadrenia

361. Článok 6 ods. 2 nie je len procesnou zárukou. Jeho cieľom je tiež zabrániť naštrbeniu spravodlivého trestného konania predpokladými vyjadreniami, ktoré boli urobené v úzkej súvislosti s týmito konaniami (pozri [rozhodnutie vo veci] *Kasatkin proti Rusku*, 2021, ods. 22, týkajúce sa otázky opravných prostriedkov vo vzťahu k predpokladým vyjadreniam).

362. Ak však žiadne trestné konanie neprebíha alebo neprebíhalo, výroky pripisujúce trestné alebo iné zavrhnutiehodné konanie sú relevantnejšie z hľadiska posudzovania ochrany pred ohováraním a primeraného prístupu k civilnému súdu, a vyvolávajú otázky ochrany podľa článkov 8 a 6 dohovoru (*Zollmannovci proti Spojenému kráľovstvu*

(rozh.), 2003; *Ismoilov a ďalší proti Rusku*, 2008, ods. 160; *Mikolajová proti Slovensku*, 2011, ods. 42 – 48; *Larrañagová Arandová a ďalší proti Španielsku* (rozh.), 2019, ods. 40). Navyše, predpokladé vyjadrenia sa musia týkať toho istého trestného činu, vo vzťahu ku ktorému sa ochrana prezumpcie nevinny v kontexte neskoršieho konania uplatňuje (tamže, ods. 48).

363. Ak napadnuté vyjadrenia urobili súkromné subjekty (ako sú noviny) a nepredstavujú doslovnú reprodukciu (alebo inú priamu citáciu) žiadnej časti oficiálnych informácií poskytnutých orgánmi, nevyvoláva to otázku ochrany podľa článku 6 ods. 2, ale môže to vyvolávať otázku ochrany podľa článku 8 dohovoru (*Mityanin a Leonov proti Rusku*, 2019, ods. 102 a 105).

364. Je potrebné zásadným spôsobom rozlišovať medzi tvrdením, že niekto je iba podozrivý zo spáchania trestného činu a jasným vyhlásením, ak neexistuje právoplatné odsúdenie, že jednotlivец spáchal predmetný trestný čin (*Ismoilov a ďalší proti Rusku*, 2008, ods. 166; *Nešřák proti Slovensku*, 2007, ods. 89). Zatiaľ čo druhá uvedená možnosť porušuje prezumpciu nevinny, prvá bola v rôznych situáciách skúmaných Európskym súdom pre ľudské práva (ďalej len „súd“) považovaná za takú, proti ktorej nie je dôvodné namietat (*Garycki proti Poľsku*, 2007, ods. 67).

365. Otázku, či je vyjadrenie sudcu alebo iného orgánu verejnej moci v rozpore so zásadou prezumpcie nevinny je potrebné posudzovať v kontexte konkrétnych

Prezumpcia nevinny

Príručka judikatúry EŠLP k čl. 6 dohovoru z trestnoprávneho hľadiska

okolností, za ktorých bolo napadnuté vyjadrenie urobené (*Daktaras proti Litve*, 2000, ods. 42; *A. L. proti Nemecku*, 2005, ods. 31).

366. Vyjadrenia sudcov podliehajú prísnejšiemu posúdeniu ako vyjadrenia vyšetrovacích orgánov (*Pandy proti Belgicku*, 2006, ods. 43). Pokiaľ ide o takéto vyjadrenia vyšetrovacích orgánov, má sťažovateľ možnosť voči nim namietť v priebehu konania alebo v odvolaní proti rozsudku prvostupňového súdu, pokiaľ sa domnieva, že toto vyjadrenie malo negatívny vplyv na spravodlivosť súdneho konania (*Czajkowski proti Poľsku* (roz.), 2007).

367. Vyjadrenie pochybností o nevine obvineného je prípustné, pokiaľ sa trestné konanie neskončilo a nerozhodlo sa meritorne o obvinení (*Sekanina proti Rakúsku*, 1993, ods. 30). Po nadobudnutí právoplatnosti oslobodzujúceho rozsudku je však vyjadrenie akýchkoľvek podozrení o vine nezlučiteľné s prezumpciou nevinny (*Rushiti proti Rakúsku*, 2000, ods. 31; *O. proti Nórsku*, 2003, ods. 39; *Geerings proti Holandsku*, 2007, ods. 49; *Paraponiaris proti Grécku*, 2008, ods. 32; *Marinoni proti Taliansku*, 2021, ods. 48 a 59). V tejto súvislosti však v prípadoch nevhodne použitých slovných vyjadrení súd považoval za potrebné pozrieť sa na kontext konania ako celku a na jeho osobitné črty. Tieto črty sa stali rozhodujúcimi faktormi pri posudzovaní, či dané vyjadrenie viedlo k porušeniu článku 6 ods. 2 dohovoru. Súd považoval tieto črty za uplatniteľné aj v prípadoch, keď by slovné vyjadrenie rozsudku mohlo byť ne-

správne pochopené, na základe korektného zohľadnenia kontextu vnútroštátneho práva ho však nemožno kvalifikovať ako skonštatovanie viny z [o spáchania] trestného činu (*Fleischner proti Nemecku*, 2019, ods. 65, a *Milachikij proti Severnému Macedónsku*, 2021, ods. 38 – 40; naproti tomu *Pasquini proti San Marínu* (č. 2), 2020, kde napadnuté vyjadrenia ako celok dosiahli úroveň jednoznačného obvinenia z trestnoprávnej zodpovednosti, ktoré nebolo možné vysvetliť žiadnymi vnútroštátnymi súvislosťami; pozri tiež rozsudok *Felix Guťu proti Moldavskej republike*, 2020).

a. Vyjadrenia súdnych orgánov

368. Prezumpcia nevinny bude porušená, ak súdne rozhodnutie týkajúce sa osoby obvinenej z trestného činu odráža názor, že je vinná, skôr než sa jej vina preukáže podľa zákona. V tejto súvislosti nedostatok úmyslu porušiť právo byť považovaný za nevinného nemôže vylúčiť porušenie článku 6 ods. 2 dohovoru (*Avaz Zeynalov proti Azerbajdžanu*, 2021, ods. 69). Aj v prípade absencie akéhokoľvek formálneho rozhodnutia, stačí, že existuje odôvodnenie naznačujúce, že súd hľadá na obvineného ako na vinného (ako popredné rozhodnutie pozri [rozsudok vo veci] *Minelli proti Švajčiarsku*, 1983, ods. 37; a aktuálnejšie *Nerattini proti Grécku*, 2008, ods. 23; *Didu proti Rumunsku*, 2009, ods. 41; *Gutsanovci proti Bulharsku*, 2013, ods. 202 – 203). Predčasné vyjadrenie takéhoto názoru zo strany samotného súdu nevyhnutne naruší túto domnienku (*Nešťák proti Slovensku*, 2007, ods. 88;

Ga-rycki proti Poľsku, 2007, ods. 66). Vyjadrenie „pevného presvedčenia, že sťažovateľ opäť spáchal trestný čin“ počas konania o podmienenom odložení výkonu trestu odňatia slobody tak porušilo článok 6 ods. 2 (*El Kaada proti Nemecku*, 2015, ods. 61 – 63).

369. V situácii, keď výrok súdneho rozhodnutia posudzovaný samostatne nie je sám osebe problematický podľa článku 6 ods. 2, ale k nemu uvedené odôvodnenie áno, však súd uznal, že toto rozhodnutie musí byť čítané ako celok s rozhodnutím nadradeného súdu, ktorý toto rozhodnutie neskôr preskúmal a vo svetle tohto ďalšieho rozhodnutia. Ak takéto čítanie preukázalo, že nevina jednotlivca už viac nie je spochybnená, vnútroštátne konanie bolo považované za ukončené bez preukázania viny a nebolo potrebné pokračovať v konaní žiadnym pojednávaním vo veci ani skúmaním dôkazov, aby bolo možné konštatovať, že vnútroštátne konanie bolo v súlade s článkom 6 ods. 2 (*Adolf proti Rakúsku*, 1982, ods. 40; *A. proti Nórsku* (roz.), 2018, ods. 40).

370. Pri uplatňovaní ustanovenia článku 6 ods. 2 je dôležitý skutočný význam dotknutých vyjadrení a nie ich doslovné znenie (*Lavents proti Lotyšsku*, 2002, ods. 126). Ani poľutovaniahodné použitie niektorých nešťastných slovných vyjadrení nemusí byť rozhodujúce, pokiaľ ide o nerešpektovanie prezumpcie nevinny, vzhľadom na povahu a kontext konkrétneho konania (*Allenová proti Spojenému kráľovstvu* [VK], 2013, ods. 126; *Lähteenmäkiová proti Estónsku*, 2016, ods. 45). Takto potenciálne predpojaté

Prezumpcia neviný

Príručka judikatúry EŠLP k čl. 6 dohovoru z trestnoprávneho hľadiska

tvrdenie citované zo znaleckého posudku neporušilo prezumpciu neviný v konaní o podmienenom prepustení z výkonu trestu odňatia slobody, keď pozornejšie čítanie súdneho rozhodnutia vylúčilo také chápanie, ktoré by sa dotklo povesti sťažovateľa a spôsobu, akým ho vníma verejnosť. Súd však zdôraznil, že by bolo obozretniejšie, ak by sa vnútroštátny súd buď jasne distancoval od zavádzajúcich vyjadrení znalca, alebo odporučil znalcovi, aby sa zdržal nevyžiadanych vyjadrení o trestnej zodpovednosti sťažovateľa v záujme vylúčenia nedorozumenia, že otázky viny a neviný by mohli byť akýmkoľvek spôsobom relevantné k predmetnému konaniu (*Müller proti Nemecku*, 2014, ods. 51 – 52).

371. Skutočnosť, že sťažovateľ nakoniec uznali za vinného, nemôže vylúčiť jeho počiatočné právo byť považovaný za nevinného, kým sa nepreukáže jeho vina podľa zákona (*Matijašević proti Srbsku*, 2006, ods. 49; *Nešťák proti Slovensku*, 2007, ods. 90, týkajúce sa rozhodnutí o predĺžení väzby sťažovateľov v prípravnom konaní; pozri tiež *Varadan Martirosyan proti Arménsku*, 2021, ods. 88 – 89, kde súd kládol dôraz na skutočnosť, že sa príslušný vyšší súd nepokúsil napraviť predpokladé vyjadrenie). Vyšší súd však môže napraviť napadnuté výroky súdov nižšej inštancie tým, že opravi ich znenie tak, aby vylúčil akýkoľvek predpokladý náznak viny (*Ben-ghezal proti Francúzsku*, 2022, ods. 36).

b. Vyjadrenia verejných činiteľov

372. Prezumpciu neviný môže porušiť nielen sudca alebo súd, ale aj iné orgány verejnej moci (*Allenet de Ribemont proti Francúzsku*, 1995, ods. 36; *Daktaras proti Litve*, 2000, ods. 42; Petyo Petkov proti Bulharsku, 2010, ods. 91). To sa vzťahuje napríklad na príslušníkov polície (*Allenet de Ribemont proti Francúzsku*, 1995, ods. 37 a 41); prezidenta republiky (*Peša proti Chorvátsku*, 2010, ods. 149; predsedu vlády alebo ministra vnútra (*Gutsanovci proti Bulharsku*, 2013, ods. 194 – 198); ministra spravodlivosti (*Konstas proti Grécku*, 2011, ods. 43 a 45); predsedu parlamentu (*Butkevičius proti Litve*, 2002, ods. 53); prokurátora (*Daktaras proti Litve*, 2000, ods. 42) a ďalšie orgány činné v trestnom konaní, ako napr. policajt (*Khuzhin a ďalší proti Rusku*, 2008, ods. 96).

373. Na druhej strane, vyjadrenia predsedu politickej strany, ktorá bola právne a finančne nezávislá od štátu, v kontexte vyhrotenej politickej atmosféry, nemohli byť považované za vyhlásenia verejného činiteľa konajúceho vo verejnom záujme podľa článku 6 ods. 2 (*Mulosmani proti Albánsku*, 2013, ods. 141).

374. Článok 6 ods. 2 zakazuje vyhlásenia verejných činiteľov o vyšetrovaniach v prebiehajúcich trestných konaniach, ktoré podnecujú verejnosť k tomu, aby podozrivého považovala za vinného, a prejudikujú hodnotenie faktov príslušným súdnym orgánom (*Ismoilov a ďalší proti Rusku*, 2008, ods. 161; *Butkevičius proti Litve*, 2002, ods. 53).

375. Na druhej strane, zásada prezumpcie neviný nebráni orgánom, aby informovali verejnosť o vyšetrovaní v prebiehajúcich trestných konaniach, vyžaduje ale, aby tak robili so všetkou diskretnosťou a obozretnosťou, ak má byť prezumpcia neviný rešpektovaná (*Fattullayev proti Azerbajdžanu*, 2010, ods. 159; *Allenet de Ribemont proti Francúzsku*, 1995, ods. 38; *Garycki proti Poľsku*, 2007, ods. 69).

376. Súd zdôraznil význam výberu slov verejnými činiteľmi v ich vyjadreniach pred tým, ako bola osoba trestne stíhaná a uznaná vinnou z trestného činu (*Daktaras proti Litve*, 2000, ods. 41; *Arrigo a Vella proti Malte* (rozh.), 2005; *Khuzhin a ďalší proti Rusku*, 2008, ods. 94). Napríklad vo veci *Gutsanovci proti Bulharsku* (2013, ods. 195 – 201) súd rozhodol, že vyhlásenia ministra vnútra po zatkutí sťažovateľa, ale pred jeho predvedením pred sudcu, uverejnené v denníku, v ktorých zdôraznil, že to, čo sťažovateľ urobil, predstavuje prepracovaný systém machinácií trvajúci niekoľko rokov, porušili prezumpciu neviný podľa článku 6 ods. 2. Na druhej strane, spontánne vyjadrenia predsedu vlády v televíznej relácii, ktoré sa týkali vzatia sťažovateľa do väzby v prípravnom konaní, nespochybnil sťažovateľovu prezumpciu neviný.

377. Podobne vo veci *Filat proti Moldavskej republike*, 2021, ods. 45 – 51, súd dospel k záveru, že v kontexte parlamentného konania o zbavení imunity vyjadrenia generálneho prokurátora a predsedu parlamentu, ktoré odkazovali na dôkazy opodstatňujúce žiadosť o zbavenie imu-

Prezumpcia nevinny

Príručka judikatúry EŠLP k čl. 6 dohovoru z trestnoprávneho hľadiska

nity sťažovateľa, neporušili článok 6 ods. 2 dohovoru.

378. Predpojaté poznámky prokurátora samy osebe vyvolávajú otázky podľa článku 6 ods. 2 bez ohľadu na iné hľadiská podľa článku 6 ods. 1 – ako sú [napríklad] tie, ktoré sa týkajú nepriaznivej publicity pred súdnym konaním (*Turyev proti Rusku*, 2016, ods. 21).

3. Negatívna tlačová kampaň

379. Vo veciach verejného záujmu v demokratickej spoločnosti nie je niekedy možné vyhnúť sa ostrým komentárom zo strany tlače (*Viorel Burzo proti Rumunsku*, 2009, ods. 160; *Akay proti Turecku* (rozh.), 2002).

380. Nepriateľská kampaň v tlači však môže negatívne ovplyvniť spravodlivosť súdneho konania tým, že ovplyvní verejnú mienku a zasiahne do prezumpcie nevinny sťažovateľa.

381. V spojitosti s tým súd rozhodol, že tlač nesmie prekročiť určité medze, najmä pokiaľ ide o ochranu práva obvinených na súkromie a prezumpciu nevinny v trestnom konaní (*Bédat proti Švajčiarsku* [VK], 2016, ods. 51). Skutočnosť, že každý, kto je obvinený z trestného činu, má podľa článku 6 ods. 2 dohovoru právo byť považovaný za nevinného, kým sa nepreukáže jeho vina, je významná pre vyváženie protichodných záujmov, ktoré súd musí vykonať z hľadiska článku 10 ([rozsudok vo veci] *Axel Springer SE a RTL Television GmbH proti Nemecku*, 2017, ods. 40, týkajúci sa zákazu zverejnenia záberov, ktorými by obvinený mohol byť identifikovaný).

V tomto kontexte skutočnosť, že sa obvinený k trestnému činu priznal sama osebe nevylučuje ochranu prezumpcie nevinny (tamže, ods. 51).

382. Zverejnenie fotografií podozrivých osôb samo osebe neporušuje prezumpciu nevinny (*Y. B. a ďalší proti Turecku*, 2004, ods. 47), problematické z tohto pohľadu nie je ani vyhotovovanie fotografií políciou (*Mergenová a ďalšie proti Turecku*, 2016, ods. 68). Za určitých okolností však vysielanie záberov podozrivého v televízii môže byť z pohľadu článku 6 ods. 2 problematické (*Rupa proti Rumunsku* (č. 1), 2008, ods. 232).

4. Sankcie za neposkytnutie informácií

383. Prezumpcia nevinny je úzko spojená s právom obvineného odoprieť výpoveď (*Heaney a McGuinness proti Írsku*, 2000, ods. 40).

384. Požiadavka, aby majitelia vozidiel identifikovali, kto bol vodičom v čase, kedy došlo k spáchaniu dopravného priestupku nie je nezlučiteľná s článkom 6 dohovoru (*O'Halloran a Francis proti Spojenému kráľovstvu* [VK], 2007).

385. Uloženie povinnosti, aby sa vodič podrobil dychovej skúške alebo krvnej skúške nie je v rozpore so zásadou prezumpcie nevinny [*Tirado Ortiz a Lozano Martin proti Španielsku* (rozh.), 1999].

5. Dôkazné bremeno

386. Požiadavky týkajúce sa dôkazného bremena z hľadiska zásady prezumpcie nevinny okrem

inéno stanovujú, že je úlohou orgánov činných v trestnom konaní oboznámiť obvineného so skutkom, ktorý sa mu kladie za vinu [a s jeho právnou kvalifikáciou], aby sa mohol pripraviť a predniesť svoju obhajobu a predložiť dôkazy dostatočné na jeho odsúdenie (*Barberà, Messegué a Jabardo proti Španielsku*, 1988, ods. 77; *Janosevic proti Švédsku*, 2002, ods. 97).

387. Prezumpcia nevinny je porušená, ak je dôkazné bremeno prenesené z obžaloby na obhajobu (*Telfner proti Rakúsku*, 2001, ods. 15). Od obhajoby sa však môže vyžadovať, aby poskytla vysvetlenie po tom, ako obžaloba predložila dostatok dôkazov svedčiacich proti obvinenému (tamže, ods. 18; *Poletanová a Azirovik proti Bývalej juhoslovanskej republike Macedónsko*, 2016, ods. 63 – 67). Preto napríklad vyvodzovanie nepriaznivých záverov z výpovede obvineného, o ktorej sa zistilo, že je nepravdivá, nie je z pohľadu článku 6 ods. 2 problematické (*Kok proti Holandsku* (rozh.), 2000).

388. Súd tiež rozhodol, že zásada *in dubio pro reo* (pochybnosti by mali svedčiť v prospech obvineného) je osobitným vyjadrením prezumpcie nevinny (*Barberà, Messegué a Jabardo proti Španielsku*, 1988, ods. 77; *Tsalkitzis proti Grécku* (č. 2), 2017, ods. 60). Problematickým z hľadiska tejto zásady môže byť, ak rozhodnutia vnútroštátnych súdov, ktorými je sťažovateľ uznaný za vinného nie sú dostatočne odôvodnené (*Melich a Beck proti Českej republike*, 2008, ods. 49 – 55; *Ajdarić proti Chorvátsku*, 2011, ods. 51), alebo ak na sťažovateľa bolo kladené extrémne a nedosiahnu-

Prezumpcia nevinny

Príručka judikatúry EŠLP k čl. 6 dohovoru z trestnoprávneho hľadiska

teľné dôkazné bremeno, takže obhajoba nemá ani najmenšiu šancu na úspech (*Nemcov proti Rusku*, 2014, ods. 92; *Topić proti Chorvátsku*, 2013, ods. 45; *Frumkin proti Rusku*, 2016, ods. 166; pozri tiež *Naval'nyj a Gunko proti Rusku*, 2020, ods. 68 – 69 a *Bou-taffala proti Belgicku*, ods. 89, z hľadiska článku 6 ods. 1).

389. Dôkazné bremeno nie je možné obrátiť v konaní o náhrade škody nasledujúcom po konečnom rozhodnutí o zastavení konania (*Capeau proti Belgicku*, 2005, ods. 25). Zbavenie trestnej zodpovednosti nevylučuje preukázanie občianskoprávnej zodpovednosti za náhradu škody vyplývajúcej z rovnakých skutočností, na základe menej prísnych nárokov na unesenie dôkazného bremena (*Ringvold proti Nórsku*, 2003, ods. 38; *Y proti Nórsku*, 2003, ods. 41; *Lundkvist proti Švédsku* (rozh.), 2003).

6. Skutkové a právne domnienky

390. Právo jednotlivca, aby bol v trestnom konaní považovaný za nevinného a právo požadovať od orgánov činných v trestnom konaní, aby uniesli povinnosť preukázať obvinenia proti nemu, nie je absolútne, pretože skutkové alebo právne domnienky sa uplatňujú v každom trestnopráv-

nom systéme a v zásade nie sú zakázané dohovorom ([rozhodnutie vo veci] *Falk proti Holandsku*, 2004, týkajúce sa pokuty pre evidovaného majiteľa vozidla, ktorý nebol skutočným vodičom v čase dopravného priestupku). Za určitých podmienok zmluvné štáty môžu napríklad sankcionovať jednoduchú alebo objektívnu skutočnosť ako takú, bez ohľadu na to, či vyplýva z úmyslu spáchať trestný čin alebo z nedbanlivosti ([rozsudok vo veci] *Sala-biaku proti Francúzsku*, 1988, ods. 27, týkajúci sa domnienky trestnej zodpovednosti za pašovanie, vyvodenej z držby drog; [rozsudok vo veci] *Janosevic proti Švédsku*, 2002, ods. 100, týkajúci sa navýšenia doplatku dane na základe objektívnych dôvodov a jeho vymáhania pred rozhodnutím súdu; [rozsudok vo veci] *Busuttil proti Malte*, 2021, ods. 46, týkajúci sa prezumpcie zodpovednosti riaditeľa za akýkoľvek úkon, ktorý podľa zákona musí urobiť spoločnosť).

391. Článok 6 ods. 2 však vyžaduje, aby štáty uplatňovanie týchto domnienok obmedzili na primeranú mieru, ktorá zohľadňuje význam toho, čo je v stávke, a zachováva práva obhajoby (*Sala-biaku proti Francúzsku*, 1988, ods. 28; [rozsudok vo veci] *Radio France a ďalší proti Francúzsku*, 2004, ods. 24, týkajúci sa domnienky trestnej zodpovednos-

ti vedúceho vydania za hanlivé výroky v rozhlasových programoch; [rozsudok vo veci] *Västberga Taxi Aktiebolag a Vulic proti Švédsku*, 2002, ods. 113, týkajúci sa objektívnej zodpovednosti za navýšenie doplatku dane; [rozsudok vo veci] *Klouvi-ová proti Francúzsku*, 2011, ods. 41, týkajúci sa nemožnosti obhajovať sa voči obvineniu z neopodstatneného vedenia trestného stíhania v dôsledku zákonnej domnienky, že obvinenie proti obžalovanému, ktorý bol oslobodený pre nedostatok dôkazov bolo nepravdivé; [rozsudok vo veci] *Isir proti Belgicku*, 2016, ods. 30, týkajúci sa hmotnoprávnej domnienky o účasti spoluobvineného na trestnom čine; [rozhodnutie vo veci] *Zschüschen proti Belgicku*, 2017, ods. 22, týkajúce sa konania o praní špinavých peňazí).

392. Pri používaní domnienok v trestnom práve sú zmluvné štáty povinné doceliť rovnováhu medzi významom toho, čo je v stávke, a právami obhajoby; inými slovami, použité prostriedky musia byť primerané legitímnemu cieľu, ktorý sa má dosiahnuť (*Janosevic proti Švédsku*, 2002, ods. 101; *Falk proti Holandsku* (rozh.), 2004).

Preklad:

JUDr. Martina Rosinová
Kancelária Najvyššieho súdu
Slovenskej republiky

Zdroj:

Guide on Article 6 of the European Convention on Human Rights. Right to a fair trial (criminal limb) [online]. Štrasburg : Európsky súd pre ľudské

Európska únia
Európsky sociálny fond

Tento projekt je podporený z Európskeho sociálneho fondu